

บทที่ ๒

เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

“นรก” หรือ “นิริยะ” เป็นคำบาลี หมายถึง ที่ซึ่งไร้ความเจริญ ไม่มีความชุ่มชื้น เบิกบาน สัตว์ที่เกิดในภพภูมินี้มีแต่จะได้รับผลของบาปอย่างเดียว ทำให้ต้องทนทุกข์ทรมานมาก จนกระทั่งไม่เปิดโอกาสให้กุศลจิตเกิดขึ้น ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนากล่าวถึง “เรื่องนรก” ไว้ว่า สัตว์อันเกิดในนรกภูมินั้นเกิดด้วย “โอปปาติกโยนิ” เมื่อบุคคลตายไปแล้วจะถูกนายนิรยบาลใช้อาวุธ มีแสงอันร้อนแรงฟาดฟันให้ได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอยู่ตลอดเวลานี้เป็นเรื่องบางส่วนที่กล่าวถึง เรื่องราวในนรกภูมิ ดังนั้นในการศึกษาเนื้อหา “เรื่องนรก” ในบทที่ ๒ นี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนด หัวข้อการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ นิยามศัพท์และความหมายของเรื่องนรก
- ๒.๒ ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่องนรก
- ๒.๓ เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก
- ๒.๔ เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา
- ๒.๕ เรื่องนรกที่ปรากฏในหนังสือ(ตำรา)ประเภทต่าง ๆ
- ๒.๖ สรุปการศึกษาเรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๒.๑ นิยามศัพท์และความหมายของเรื่องนรก

คำว่า “นรก” พระอรรถกถาจารย์ได้ให้ความหมายของคำว่า “นรก” มีนิยามความหมายตามรูปศัพท์ และการแสดงรูปีวิเคราะห์ ที่มีลักษณะ ความหมาย ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ นิยามศัพท์และความหมายของ “นรก” ตามพระบาลี

๑. พระมหาสมปอง มุทีโต ได้แสดงทัศนะความหมายของคำว่า “นรก” ตามพระบาลีไว้ในหนังสือ คัมภีร์อภิธานวรรณา โดยมีนิยามความหมายดังต่อไปนี้ คือ

นิรย (นิ+อย) นรก, ทุกติ. อโย อิญฺจผล, โส นิคฺคโต อสฺมาติ นิรโย อยะแปลว่าผลที่น่าปรารถนา, นรก ชื่อว่านิรยะ เพราะปราศจากผลที่น่าปรารถนานั้น (ลง รุ อาคม). นิรฺยโต รโย คมนํ เอตถาติ วา นิรโย หรือนรกเป็นสถานที่มีการไปอันน่าตำหนิ ชื่อว่านิรยะ (นิ+รย). โลกฺเขน

กมฺเมน โทสเซน กมฺเมน โมหเซน กมฺเมน นิริโย ปณฺณายติ นรกาย่อมปราคฺฆ เพราะกรรมอันเกิดจากโลภะ เกิดจากโทสะ และเกิดจากโมหะ^๑

ทฺคฺติ (ท+คฺติ) นรก, ทฺคฺติ. ทฺฏฺฐา คฺติ เอตฺติสฺสาติ ทฺคฺคฺติ นรกที่มีการไปไม่ดี ชื่อว่า ทฺคฺติ (ช้อน ค). อิตฺถิ ทฺคฺคฺติ ศัพท์ที่เป็นอิตฺถิลิงค์. นตฺถิ ตฺยํ ทฺคฺคฺติ สฺคฺคฺติเยว ตฺยํ ปาฏิกงฺขา ทฺคฺติไม่มีแก่ท่าน สฺคฺคฺติเท่านั้นเป็นที่หวังของท่าน^๒

นรก (นี่ นเย+ณฺว) นรก, ทฺคฺติ. อปฺปญฺญเ เนตฺติติ นรโก นรกที่นำเอาคนบาปไป ชื่อว่า นรกะ (อาเทศ อี เป็น อ, ณฺว เป็น ออก, ลง ร อาคม). ตเรยฺย นรกํ อิมํ พิงฺขามนรกํ นี้ไปได้^๓

๒. พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงทัศนะความหมายของคำว่า “นรก” ตามพระบาลี ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุด ศัพท์วิเคราะห์” โดยมีนิยามความหมายดังต่อไปนี้ คือ

นรก นรก, ทฺคฺติ (นิริย ทฺคฺคฺติ)

- อปฺปญฺญเ เนตฺติติ นรโก ภูมิที่นำคนบาปไป (นี่ ชาติในความหมายว่านำไป ณฺว ปัจจัย, แปลง อี เป็น อ, ณฺว เป็น ออก, ลง ร อาคม)

- อปฺปญฺญเ นรตฺติติ นรโก ภูมิที่นำคนบาปไป (นร ชาติในความหมายว่านำไป ณฺว ปัจจัย, แปลง ณฺว เป็น ออก)^๔

สรุปความว่า นิยามศัพท์และความหมายของ “นรก” ตามพระบาลี คือ

นิริย (นิ+อย) นรก, ทฺคฺติ. อโย อิกฺกฺษณฺณํ, โส นิคฺคโต อสฺมาติ นิริโย อยะแปลว่าผลที่น่าปรารถนา, นรก ชื่อว่านิริยะ เพราะปราศจากผลที่น่าปรารถนานั้น (ลง ร อาคม). นินฺทิโต รโย คมนํ เอตฺถาติ วา นิริโย หรือนรกเป็นสถานที่มีการไปอันน่าตำหนิ ชื่อว่านิริยะ (นิ+รย). โลกฺเซน กมฺเมน โทสเซน กมฺเมน โมหเซน กมฺเมน นิริโย ปณฺณายติ นรกาย่อมปราคฺฆ เพราะกรรมอันเกิดจากโลภะ เกิดจากโทสะ และเกิดจากโมหะ

^๑พระมหาสมปอง มุทิโต, คัมภีร์อภิธานวรรณนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูร วงศ์ปรีณิติจ จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๘๐๒.

^๒เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐๒.

^๓อ้างแล้ว, หน้า ๘๐๒-๘๐๓.

^๔พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรม เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ลิ้งเชียง, ๒๕๕๐), หน้า ๓๔๖-๓๔๗.

๒.๑.๒ นิยามศัพท์และความหมายของ “นรก” ตามพจนานุกรม

๑. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงที่ส่นะความหมายของคำว่า “นรก” ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์” ดังต่อไปนี้ คือ

นรก หมายถึง เหวแห่งความทุกข์, ที่อันไม่มีความสุขความเจริญ, ภาวะเร้าร้อนกระวนกระวาย, ที่ไปเกิดและเสวยความทุกข์ของสัตว์ผู้ทำบาป^๕

๒. พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ได้แสดงที่ส่นะความหมายของคำว่า “นรก” ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรมพุทธศาสน์ เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์” ดังต่อไปนี้ คือ

นรก แปลว่า ภูมิหรือดินแดนที่ปราศจากความเจริญ, หุบเหวแห่งความทุกข์ นรกเป็นภูมิที่เกิดของผู้ที่ทำบาปกรรมไว้หลังจากตายแล้ว เป็นภูมิที่มีแต่ความทุกข์ทรมานหาความสุขมิได้ เป็นภูมิหนึ่งในจำนวนอบายภูมิ ๔ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นรกภูมิ นรกมีหลายชั้น ตามกรรมของผู้ทำ เช่น โลกภูมิ, นรกภูมิ (นรกหม้อทองแดง) สิมพลินนรก (นรกต้นจ้าว) เป็นต้น เรียกการไปเกิดในนรกว่า “ตกนรก” หรือเรียกว่า “นิริย” นิริยภูมิ (แผ่นดินนรก)^๖

๓. ราชบัณฑิตยสถาน ได้แสดงที่ส่นะความหมายของคำว่า “นรก” ไว้ในหนังสือ “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔” โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้ คือ

นรก (นะ-) น. แดนหรือภูมิที่เชื่อกันว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษ, โดยปริยายหมายถึง แดนที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน. (ป., ส. นรก ว่า เหว). นรกจกเปรต (-จกจะเปรต) น. คนที่เหี้ยมโหด คล้ายกับเปรตมาจากนรก^๗

สรุปความว่า นิยามศัพท์และความหมายของ “นรก” ตามพจนานุกรม คำว่า “นรก” หมายถึง ผลที่น่าปรารถนา, นรก ชื่อนิรยะ เพราะปราศจากผลที่น่าปรารถนานั้น หรือนรกเป็นสถานที่มีการไปอันน่าตำหนิ ชื่อนิรยะ นรกอ้อมปรากฏ เพราะกรรมอันเกิดจากโลภะ เกิดจากโทสะ และเกิดจากโมหะ, นรกที่มีการไปไม่ดี ชื่อนิรยะทุกคติทุกดีไม่มีแก่ท่าน สุกตินั้นเป็นที่หวังของท่าน, และนรกที่น่าเอาคนบาปไป ชื่อนิรยะ

^๕พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕.

^๖พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙, ราชบัณฑิต), พจนานุกรม เพื่อการศึกษาพุทธศาสน์, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม, ๒๕๔๖), หน้า ๓๘๘.

^๗ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๖๐๗.

๒.๒ ประเภทของนรก

“นรก” มีความหมายแสดงถึงโลกต่ำช้าหาความสุขมิได้ ซึ่งมีชื่อว่า “อบายภูมิ” ได้แก่โลกที่ปราศจากความสุข จึงเรียกว่า อบายภูมิ เมื่อว่าโดยประเภทของอบายภูมิ มี ๔ ประเภท คือ (๑) นิรยภูมิ (๒) เปรตตวิสัยภูมิ (๓) อสุรกายภูมิ (๔) ตีรจฉานภูมิ ในงานวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเฉพาะ นิรยภูมิ หรือเรียกว่า “นรก” เป็นภูมิที่เต็มไปด้วยความทุกข์ล้วน ๆ ปราศจากความสุขโดยสิ้นเชิง โดยมีประเภทของนรก ดังต่อไปนี้

ประเภทของนรก มี ๔ ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ (๑) มหานรก ๘ ชุม (๒) อุตสฺสนรก ๑๒๘ ชุม (๓) ยมโลกิเกนรก ๔๐ ชุม (๔) โลกัณตะนรก ๑ ชุมใหญ่ ประเภทของนรก มี ๔ ประเภท มีเนื้อหาดังสรุปได้ต่อไปนี้

๑. มหานรก ๘ ชุม

มหานรก ๘ ชุม ได้แก่ (๑) สัณฺฑีพนรก (๒) กาฬสฺตตนรก (๓) สังฆาตนรก (๔) ไร่รวนรก (๕) มหาไร่รวนรก (๖) ตาปนรก (๗) มหาตาปนรก (๘) อวิจิมหานรก (อเวจีมหานรก) มหานรก ๘ ชุม

๒. อุตสฺสนรก ๑๒๘ ชุม

อุตสฺสนรก ๑๒๘ ชุม ได้แก่ (๑) คุณนรก (๒) กุกกุลนรก (๓) อสิปัตตนรก (๔) เวตตรณีนทีนรก, อุตสฺสนรก ๑๒๘ ชุม

๓. ยมโลกิเกนรก ๔๐ ชุม

ยมโลกิเกนรก ๔๐ ชุม ได้แก่ (๑) โลหะกัมภีนรก (๒) สิมพลีวนะนรก (๓) อโยทกะนรก (๔) ฤชนะนรก (๕) สุนชนะนรก (๖) มีสสะกะปัพพตนะนรก (๗) ตัมพโลหะนรก (๘) อโยคุพะนรก (๙) อสิอาวุธนะนรก (๑๐) ยันตปาสาณะนรก ยมโลกิเกนรก ๔๐ ชุม

๔. โลกัณตะนรก

โลกัณตะนรก ๑ ชุม ได้แก่ มหานรกพิเศษ ซึ่งอยู่นอกจักรวาล มีสภาพมืดมนยิ่งนัก แสงแสงจันทร์แลแสงพระอาทิตย์ส่องไปไม่ถึง เป็นโลกที่มีตมมนอนธการ สามารถห้ามเสียซึ่งความบังเกิดขึ้นแห่งจักขุวิญญูณ เปรียบปาน เช่น คนหลับตาในคราวเดือนดับฉะนั้น เพราะอยู่นอกจักรวาล พ้นจากโลกสวรรค์ โลกมนุษย์ โลกนรกออกไป

“พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร, ป.ธ.๙), **โลกทิปนี**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๖๔.

สรุปความว่า ประเภทของนรก มี ๔ ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ (๑) มหานรก ๘ ชุม (๒) อสุทธนรก ๑๒๘ ชุม (๓) ยมโลกิกะนรก ๔๐ ชุม (๔) โลกันตะนรก ๑ ชุมใหญ่ ประเภทของนรก มี ๔ ประเภท ประการ ฉะนี้

๒.๓ เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก

เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก มี ๓ ปิฎก คือ ๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก ๒. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ๓. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

๒.๓.๑ เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก

๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ “วินิตวัตถุ” เรื่องพรรณนารก ๓ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๙๑)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจถึงแก่ความตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอต้องอาบัติปาราชิก” (เรื่องที่ ๙๒)

สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งมีความประสงค์จะฆ่าจึงพรรณนาเรื่องนรกให้ผู้ควรเกิดในนรกฟัง เขาตกใจแต่ไม่ถึงตาย ท่านเกิดความกังวลใจว่า เราต้องปาราชิกหรือหนอจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุ เธอไม่ต้องอาบัติปาราชิก แต่ต้องอาบัติอุลลัจจัย” (เรื่องที่ ๙๓)^๙

๒. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องอัญญสิขกัณฑ์เปรต ๑ เรื่อง (เปรตมีแต่ร่างกระดูก) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราช คฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับท่านพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่ภูเขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า

^๙ วิ.มท. (ไทย) ๑/๑๘๐/๑๗๓.

พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏได้เห็นอัญญิสังขลิกเปรต ลอยขึ้นสู่กลางอากาศ ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ชวักไขว้จิกทั้งย้อยแย่งเนื้อที่ติดอยู่ตามระหว่างซี่โครงสับตไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว้า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นอัญญิสังขลิกเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้อัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือโมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๖)^{๑๐}

๓. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องมังสเปติเปรต ๑ เรื่อง (เปรตมีแต่ร่างขึ้นเนื้อ) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่ เขาศิขณภูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

^{๑๐} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๘/๒๒๐-๒๒๒.

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏ ได้เห็นมังสเปสิเปรตลอยขึ้นสู่กลางอากาศ ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทั้งย้อยแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมา จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว้า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนั้น มียักษ์เช่นนั้น มีเปรตเช่นนั้น มีการได้อัตภาพเช่นนั้นอยู่

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สวาททั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสวาทที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็ก็นมัสสเปสิเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าโคอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้อัตภาพเช่นนั้น เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๗)^{๑๑}

๔. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องมังสเปสิเปรต ๑ เรื่อง (เปรตร่างก้อนเนื้อ) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราช คฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาศิขณภูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวร เข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

^{๑๑} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๒-๒๒๓.

พระมหาโมคคัลลანะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักษณะได้ กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลანะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชมภู ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชมภูได้เห็น มังสปีนท- เปรต ลอยในอากาศ ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวกไขว่จิกทิ้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมา จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึก ว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนั้น มียักษ์เช่นนั้น มีเปรตเช่นนั้น มีการได้อัตภาพเช่นนั้นอยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลันะกล่าวอวด อุตตริมนุสสรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเร่ก็เห็นมังสปีนทเปรต นั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่ เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่ามากในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรก หมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลันะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๘)^{๑๒}

๕. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนิจฉวิเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลันะพักอยู่ที่เขาคิชมภู ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลันะ ครองอันตราวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ- มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลันะกำลังลงจากภูเขาคิชมภู ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ แยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลันะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

^{๑๒} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๓-๒๒๔.

ครั้งท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลანะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นนิจฉวิเปรตเพศชายลอยในอากาศ ฝูงแร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวกไขว่จิกทั้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนั้น มียักษ์เช่นนั้น มีเปรตเช่นนั้น มีการได้อัตภาพเช่นนั้นอยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นนิจฉวิเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าแกะในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปีหลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้อัตภาพเช่นนั้น เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๓๙)^{๑๓}

๖. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องอสีโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตร่างมีขนเป็นดาบเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้งท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้

^{๑๓} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๔-๒๒๕.

กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏได้เห็นอสิโลมเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ (ขน) ดาบเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็ก็นอสิโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนฆ่าหมูในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๐)^{๑๔}

๗. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องสัตติโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตร่างมีขนเป็นหอกเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาศิขณภูฏครั้งเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

^{๑๔} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๕-๒๒๖.

พระมหาโมคคัลลนตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏได้เห็นสัตติโลมเปรตเพศชายลอยในอากาศ (ขน) หอกเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่ น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลนจะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมิอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็ก็นเห็นสัตติโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นพรานล่าเนื้อในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปีหลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้อัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลนจะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๑)^{๑๕}

๘. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องอุสุโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตร่างมีขนเป็นลูกศรเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลนจะพักอยู่ที่เขาศิขณภูฏครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลนจะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” ระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลนจะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลนจะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลนจะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลนจะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลนจะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏได้เห็นอุสุโลมเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ (ขน) ลูกศรเหล่านั้นของมันหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจน

^{๑๕} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๖-๒๒๗.

มันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึก ว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นอสุโลมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นเพศฆาตอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือโมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๒)^{๑๖}

๙. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องอสุโลมเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตร่างมีขนเป็นเข็มเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชมภู ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชมภู ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชมภู ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชมภูได้เห็นอสุโลมเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ (ขน) เข็มเหล่านั่นของมันเป็นหลุดลอยขึ้นไปแล้วกลับตกลงที่ร่างของมันเองจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึก ว่า น่าอัศจรรย์จริง ไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

^{๑๖} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๘-๒๒๙.

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลანะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสุจิโสมเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นนายสารถ้อยในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปีหลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือโมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๓)^{๑๗}

๑๐. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตตฤ เรื่องสุกเปรตเพศชาย ๑ เรื่อง (เปรตมีร่างถูกเข็มหมุดทิ่มแทงเพศชาย) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลานะครองอันตราวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เที้ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสุกเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ เข็มหมุดเหล่านั้นแทงเข้าในศีรษะของมันทะลุออกทางปาก แทงเข้าไปในปากทะลุออกทางอก แทงเข้าในอกทะลุออกทางท้อง แทงเข้าในท้องทะลุออกทางขาอ่อนทั้ง ๒ แทงเข้าในขาอ่อนทะลุออกทางแข้งทั้ง ๒ แทงเข้าในแข้งทะลุออกทางเท้าทั้ง ๒ จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึก ว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

^{๑๗} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๒๙-๒๓๐.

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลანะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสุกกเปรตเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นคนพูดส่อเสียดอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือโมคคัลลันะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๔)^{๑๘}

๑๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องกุมภณทเปรต ๑ เรื่อง (เปรตมีอันทะโตเท่าหม้อ) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลันะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลันะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลันะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลันะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลันะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นกุมภณทเปรตเพศชาย ลอยในอากาศ เมื่อเปรตนั้นเดินก็ยกอันทะเหล่านนั้นขึ้นพาดไว้บนบ่าไป เมื่อนั่งก็นั่งทับอันทะเหล่านนั้น ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ชวักไขว้จิกทั้งย้อยแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมา จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกที่น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลันะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

^{๑๘} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๓๐-๒๓๑.

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นกุมภคณเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นผู้พิพากษาโกงชาวบ้านอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลანะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๕)^{๑๙}

๑๒. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวีรังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องเปรตจมหลุมคูเพศชาย ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลანะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลანะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลანะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นเปรตจมหลุมคูจมมิดศีรษะ เพศชาย ลอยในอากาศ ผุ่งเร้ง นกกานักเหี่ยวพากันโอบอยู่ชั่วกวัชวักจิ ทั้งยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว้า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นเปรตจมหลุมคูเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์

^{๑๙} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๓๑-๒๓๒.

ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นชู้กับภรรยาของชายอื่นอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพ เช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลანะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๖)^{๒๐}

๑๓. นรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องเปรตกินคูเพศชาย ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลันะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลันะครองอันตราสกถีบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลันะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลันะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลันะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นเปรตผู้จมหลุมคูทวมศีระชะ กำลังใช้มือทั้ง ๒ กอบคูถินเพศชาย ลอยในอากาศผ่องแผ้ว นกกา นกเหยี่ยว พากันโฉบอยู่ขวักไขว่จิกทั้งย้อยแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกที่น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์ เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลันะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นเปรตกินคูเพศชายนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นพราหมณ์ชั่วร้ายอยู่ในกรุงราชคฤห์

ครั้งศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า พราหมณ์นั้นนิมนต์ภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหารแล้วเทคูลลงใส่รางจนเต็ม สั่งให้บอกเวลาอาหารว่า ขอท่านผู้เจริญทั้งหลายจงฉันอาหารและนำไปให้พอง

^{๒๐} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๓๒-๒๓๓.

ความต้องการจากที่นี่ เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปี แล้วได้รับอัฐภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมนั้น โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๗)^{๒๑}

๑๔. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนิจฉวิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง (เปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศหญิง) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะ ตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นนิจฉวิเปรตเพศหญิง ลอยในอากาศ ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ชวักไขว้จิกทั้งย้อยเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว้า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัฐภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมิอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นนิจฉวิเปรตเพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยประพุดินอกใจสามีอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะ

^{๒๑} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๒๙/๒๓๓-๒๓๕.

ผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลანะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๘)^{๒๒}

๑๕. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องมังคลิเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง (เปรตรูปร่างน่าเกลียดเพศหญิง) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลันะพักอยู่ที่เขาคิชมภู ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลันะครองอันตราสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลันะกำลังลงจากภูเขาภิคมภู ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลันะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลันะ เมื่อท่านลงจากภูเขาภิคมภู ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาภิคมภูได้เห็นมังคลิเปรต กลิ่นเหม็น เพศหญิง ลอยในอากาศ ผุงรัง นกกา นกเหยี่ยว พากันโอบอ้อมอยู่ชั่วใจทั้งย้อยแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่ น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลันะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นมังคลิเปรตเพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยเป็นแม่มดอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลันะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๔๙)^{๒๓}

^{๒๒} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๓๕-๒๓๖.

^{๒๓} วิ.มหา. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๓๖-๒๓๗.

๑๖. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินีตวัตถุ เรื่องโอกิริณีเปรตเพศหญิง ๑ เรื่อง (เปรตร่างถูกไฟลวกเพศหญิง) โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุง ราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตราวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ แยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะ ตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักขณะได้ กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านเมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นโอกิริณีเปรต เพศหญิง ถูกถ่านเพลิงเผาอบตัวจนสุกเฝิ้ม หยาดน้ำไหลหยดลง ลอยในอากาศ มันร้องครวญ คราง ผุ่งแรง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ขวกไขว่จิกทั้งย้อยแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้อง ครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่ น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวด อุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นโอกิริณีเปรต เพศหญิงนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตหญิงตนนั้นเคยเป็นพระอัครมเหสีของพระเจ้ากาลิงคะ นางขึ้นหิ้ง เอากระทะมีถ่านไฟคลอกหญิงคู่แข่ง เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้อัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๐)^{๒๔}

^{๒๔} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๓๗-๒๓๘.

๑๗. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องกพันธเปรต ๑ เรื่อง (เปรตศีระษะชาติ) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชมภู ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชมภู ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหารเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชมภู ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชมภูได้เห็นกพันธ เปรตลอยในอากาศ ตาและปากของมันอยู่ที่อก ฟุ้งเร้ง นกกา นกเหยี่ยวพากันโฉบอยู่ชวักไขว้จิกทั้ง ยื้อแย่งเปรตนั้นสะบัดไปมาจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวกทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็ก็นกพันธเปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นเพศฆาตฆ่าโจรชื้อทามริกะอยู่ในกรุงราชคฤห์ เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๑)^{๒๕}

๑๘. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุ ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๒๕} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๓๘-๒๓๙.

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลานะครองอันตรวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักขณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักขณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักขณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลานะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม พระลักขณะถามว่า “ท่านโมคคัลลานะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่านลักขณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักขณะได้กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ได้เห็นภิกษุเปรตลอยในอากาศ สังขากิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันทูกไฟติดลุกโชนจนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่ น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏ ที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวดอุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย สวาททั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็ก็นเห็นภิกษุเปรตนั้น แต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นภิกษุชู้ในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผลกรรมนั้น จึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้มีอัตภาพเช่นนี้ เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือโมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๒)^{๒๖}

๑๙. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูปเป็นภิกษุณี ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้นนั้น ท่านพระลักขณะกับพระมหาโมคคัลลานะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลานะ

^{๒๖} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๔๐-๒๔๑.

ครองอันตราสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลณะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ แยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลณะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลณะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้ กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลณะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็น

พระมหาโมคคัลลณะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏ ได้เห็นภิกษุณีเปรต ลอยในอากาศ สังขมาฏี บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันทูกไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญ คราง กระผมมีความรู้สึกว่ น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลณะกล่าวอวด อุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมิอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็กเห็นภิกษุณีเปรต นั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ผู้ที่ไม่ เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็น ภิกษุณีชู้ในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผล กรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้เพราะ เศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลณะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๓)^{๒๗}

๒๐. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชู้ในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูปเป็น สิกขมานา ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลณะพักอยู่ที่เขาศิขณภูฏ ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลณะ ครองอันตราสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

^{๒๗} วิ.มท. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๔๑-๒๔๒.

ขณะที่พระมหาโมคคัลลณะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ
แยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลณะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”
พระมหาโมคคัลลณะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค
ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร
เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้
กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลณะ เมื่อท่านลงจากภูเขาศิขณภูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง
หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลณะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาศิขณภูฏ ได้เห็นสิกขมานา
เปรต ลอยในอากาศ สังขากู บาตร ประคตเอว และร่างกายของมันเป็นไฟติดลูกโซน จนมันร้อง
ครวญคราง กระผมมีความรู้สึก ว่าน่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรต
เช่นนี้ มีการได้อัตภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลณะกล่าวอวด
อุตตริมนุสสธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก
ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสิกขมานา
เปรตนั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่
ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นสิกขมานาชั่วในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า
เพราะผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัตภาพเช่นนี้
เพราะเศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลณะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๔)^{๒๘}

๒๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่
๔ วินีตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูป
เป็นสามเณร ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์
ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลณะพักอยู่ที่เขาศิขณภูฏ ครั้นเวลาเช้าพระมหาโมคคัลลณะ
ครองอันตราวาสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด
พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลณะกำลังลงจากภูเขาศิขณภูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ
แยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลณะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

^{๒๘} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๔๒-๒๔๓.

พระมหาโมคคัลลანะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบินทบาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากบิณฑบาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ครั้นแล้วพระลักษณะได้ กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลანะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสามเนตรปรต ลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมณฺฑุกไฟลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการ ได้อัฏภาพเช่นนี้อยู่”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลันะกล่าวอวด อุตตริมนุสสรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมีอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสามเนตรปรต นั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูลซ้ำจะเป็นทุกข์ยาวนานแก่ ผู้ที่ไม่เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นสามเณรชู้ในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะ ผลกรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอัฏภาพเช่นนี้เพราะ เศษกรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลันะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๕)^{๒๙}

๒๒. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินีตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชู้ในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องเปรตมีรูป เป็นสามเณร ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคประทับ ณ พระเวฬุวัน สถานที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้น ท่านพระลักษณะกับพระมหาโมคคัลลันะพักอยู่ที่เขาคิชฌกูฏ ครั้นเวลาเช้า พระมหาโมคคัลลันะ ครองอันตราสกถือบาตรและจีวรเข้าไปหาพระลักษณะจนถึงที่อยู่ เชิญชวนว่า “ท่านลักษณะ มาเถิด พวกเราจะไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยกัน” พระลักษณะรับคำแล้ว

ขณะที่พระมหาโมคคัลลันะกำลังลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ถึงสถานที่แห่งหนึ่งได้แสดงอาการ แยม พระลักษณะถามว่า “ท่านโมคคัลลันะ อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม” พระมหาโมคคัลลันะตอบว่า “ท่านลักษณะ ยังไม่ถึงเวลาตอบปัญหานี้ เมื่อเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ค่อยถามปัญหานี้เถิด”

^{๒๙} วิ.มทา. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๔๓-๒๔๔.

ครั้นท่านทั้ง ๒ เทียบวิณฑาตในกรุงราชคฤห์ กลับจากวิณฑาต หลังจากฉันอาหาร เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายบังคมแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรครั้นแล้วพระลักษณะได้ กล่าวขึ้นว่า “ท่านมหาโมคคัลลานะ เมื่อท่านลงจากภูเขาคิชฌกูฏ ในกรุงราชคฤห์นี้ ถึงสถานที่แห่ง หนึ่งได้แสดงอาการแยม อะไเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้ท่านแสดงอาการแยม”

พระมหาโมคคัลลานะตอบว่า “ท่าน เมื่อกระผมลงจากภูเขาคิชฌกูฏได้เห็นสามเณรีเปรต ลอยในอากาศ สังฆาฏิ บาตร ประคตเอว และร่างกายของมณเฑาะฏไฟติดลุกโชน จนมันร้องครวญคราง กระผมมีความรู้สึกกว่า น่าอัศจรรย์จริงไม่เคยปรากฏที่มีสัตว์เช่นนี้ มียักษ์เช่นนี้ มีเปรตเช่นนี้ มีการได้ อุตภาพเช่นนี้”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “พระมหาโมคคัลลานะกล่าวอวด อุตตริมนุสสรธรรม”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลายสาวก ทั้งหลายที่มีจักขุญาณก็ยังมิอยู่ เพราะสาวกที่รู้ที่เห็นนี้เป็นพยานได้ เมื่อก่อนเราก็เห็นสามเณรีเปรต นั้นแต่ไม่พยากรณ์ เพราะการพยากรณ์นั้นจะไม่ใช่ประโยชน์เกื้อกูลข้าจะเป็นทุกข์ยาวนาน แก่ผู้ที่ไม่ เชื่อเรา ภิกษุทั้งหลาย เปรตนั้นเคยเป็นสามเณรีชู้ในศาสนาพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะผล กรรมนั้นจึงตกนรกหมกไหม้อยู่หลายร้อยปี หลายพันปี หลายแสนปีแล้วได้รับอุตภาพเช่นนี้เพราะเศษ กรรมที่ยังเหลือ โมคคัลลานะกล่าวจริงจึงไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๖)^{๓๐}

๒๓. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฑ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๔ วินิตวัตถุ เรื่องนักบวชทำกรรมชั่วในศาสนาของพระพุทธเจ้ากัสสปะ ๕ เรื่อง คือ เรื่องแม่น้ำ ตโปทา ๑ เรื่อง โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยนั้น พระมหาโมคคัลลานะเรียกภิกษุทั้งหลายมาบอกว่า “ท่านทั้งหลาย แม่น้ำ ตโปทานี้ไหลมาจากสระน้ำที่ไสยยันจิตสนิทหะอาดมีท่าเรียบ น้ำรินรมย์ มีฝูงปลาและเต่าอาศัยอยู่มาก มีดอกบัวขนาดเท่าวงล้อบานอยู่ แต่กระนั้นแม่น้ำตโปทาก็ยังคงร้อนเดือดพล่านไหลไป”

ภิกษุทั้งหลายพากันดำหนิ ประณาม โพนทนาว่า “ไฉนพระมหาโมคคัลลานะพูดอย่าง นั้นเล่า ท่านกล่าวอวดอุตตริมนุสสรธรรม” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำตโปทาไหลผ่านมาระหว่างมหานรก ๒ ชุม ดังนั้นจึงคงเดือดพล่านไหลไป โมคคัลลานะกล่าวจริง ไม่ต้องอาบัติ” (เรื่องที่ ๕๗)^{๓๑}

^{๓๐} วิ.มहा. (ไทย) ๑/๒๓๐/๒๔๔-๒๔๕.

^{๓๑} วิ.มहा. (ไทย) ๑/๒๓๑/๒๔๕.

๒.๓.๒ เรื่องนรกที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก

๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่มที่ ๙) ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ๒. สามัญญผลสูตร วิชชา ๘ ประการ ๗. ทิพยจักขุญาณ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

เมื่อจิตเป็นสมาธิบริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเพียงดั่งเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง เหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้ ภิกษุผู้นั้นย่อมจิตไปเพื่อจุตูปปาตญาณ เห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูงงามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ รู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า “หมู่สัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้าย พระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิดพวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก แต่หมู่สัตว์ที่ประกอบกายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต ไม่กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นชอบและชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ พวกเขาหลังจากตายแล้วจะไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์” เธอเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูงงามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ รู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมอย่างนี้แล^{๓๒}

๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๐) มหาวรรค ๑๐. ปายาสีสูตร อุปมาด้วยดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ท่านกัสสปะ พุตอย่างนั้นก็จริง แต่โยมก็ยังคงเชื่อในเรื่องนี้อยู่ว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นไม่มี โอปปาติกสัตว์ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วไม่มี”

“บพิตร เหตุที่ทำให้พระองค์ทรงเข้าพระทัยอย่างนี้ว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นไม่มี โอปปาติกสัตว์ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วไม่มี” มีอยู่หรือ”

“ท่านกัสสปะ เหตุที่ทำให้โยมเข้าใจอย่างนี้ว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นไม่มีโอปปาติกสัตว์ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วไม่มี” มีอยู่”

“บพิตร อุปมาด้วยอะไร”

“ท่านกัสสปะ มิตรอำมาตย์ ญาติสาโลหิตของโยมในโลกนี้ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ถูเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เพ่งเล็งอยากได้ของเขา มีจิตพยาบาท เป็นมิถิยาวิภูติ (เห็นผิด) ต่อมาพวกเขาป่วย ได้รับทุกขเวทนา เป็นไข้หนัก เมื่อโยมรู้ว่า “เวลานี้ พวกเขายังไม่หายป่วย” จึงเข้าไปเยี่ยมแล้วสั่งอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย มีสมณพราหมณ์พวกหนึ่ง มีวาตะอย่างนี้ มีวิภูติอย่างนี้ว่า “บุคคลผู้ฆ่าสัตว์ ถูเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เพ่งเล็งอยากได้ของของเขา มีจิต

^{๓๒} ที.สี. (ไทย) ๙/๒๔๖/๘๒-๘๓.

พยาบาท เป็นมิจฉาทิฏฐิ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต (หรือ) นรก” พวกท่านเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เพ่งเล็งอยากได้ของของเขา มีจิตพยาบาท เป็นมิจฉาทิฏฐิ ถ้าหากคำของสมณพราหมณ์พวกนั้นเป็นจริง พวกท่านหลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต (หรือ) นรก ถ้าพวกท่านหลังจากตายแล้วได้ไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต (หรือ) นรกจริง ก็ขอให้กลับมาบอกเราบ้างว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นมีโอปปาติกสัตว์มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำความดีและทำชั่วมี” พวกท่านเท่านั้นพอเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของเรา สิ่งที่คุณท่านเห็นก็เช่นเดียวกับสิ่งที่เราเห็นเอง” คนเหล่านั้นรับคำของโยมแล้ว แต่ไม่กลับมาบอก ไม่ส่งข่าวมาบอก ท่านกัสสปะ นี่แหละเป็นเหตุทำให้โยมเข้าใจอย่างนี้ว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นไม่มี โอปปาติกสัตว์ไม่มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำความดีและทำชั่วไม่มี” ^{๓๓}

๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๐) มหาวรรค ๑๐. ปายาสี-สูตร อุปมาด้วยโจร โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“บพิตร ถ้าอย่างนั้น อาตมภาพขอถวายพระพรถามพระองค์ในเรื่องนี้ โปรดตรัสตอบตามที่พอพระทัย พระองค์เข้าพระทัยเรื่องนั้นว่าอย่างไร พวกราชบุรุษของพระองค์ในโลกนี้จับโจรผู้ก่อกรรมชั่วมาแสดงแก่พระองค์ว่า “ฝ่าพระบาท นี่เป็นโจรผู้ก่อกรรมชั่วต่อพระองค์ พระองค์โปรดลงพระอาชญาแก่โจรนี้ตามพระประสงค์เถิด” ถ้าพระองค์จะพึงรับสั่งอย่างนี้ว่า “ถ้าเช่นนั้น พวกท่านจงใช้เชือกเหนียวมัดบุรุษนี้เอาแขนไพล่หลังอย่างแน่นหนาแล้วโกนศีรษะ นำตระเวนจากถนนหนึ่งไปสู่ถนนหนึ่งจากสี่แยกหนึ่งไปสู่สี่แยกหนึ่ง พร้อมกับแกว่งบันฑิตะวเสียงดัง น่ากลัวนำออกทางประตูด้านทิศใต้ตัดศีรษะที่ตะแลงแกงทางทิศใต้แห่งเมือง” ราชบุรุษทุลรับสนองพระดำรัสแล้ว ใช้เชือกเหนียวมัดบุรุษนั้นเอาแขนไพล่หลังอย่างแน่นหนาแล้วโกนศีรษะนำตระเวนจากถนนหนึ่งไปสู่ถนนหนึ่งจากสี่แยกหนึ่งไปสู่สี่แยกหนึ่ง พร้อมกับแกว่งบันฑิตะวเสียงดังน่ากลัว นำออกไปทางประตูด้านทิศใต้แล้วให้หนึ่งที่ตะแลงแกงทางทิศใต้แห่งเมือง โจรจะได้รับการผ่อนผันจากเพศฆาตตามคำขอที่ว่า “ขอให้ท่านเพชฌฆาตโปรดรอนกว่าข้าพเจ้าจะได้ไปแจ้งแก่มิตรอำมาตย์ หรือญาติสาโลหิตในบ้านโน้นหรือนิคมโน้น แล้วจะกลับมา” กระนั้นหรือ หรือว่าเพชฌฆาตจะพึงตัดศีรษะโจรผู้กำลังอ่อนวอนอยู่เล่า”

“ท่านกัสสปะ โจรไม่ควรได้รับการผ่อนผันจากเพศฆาตตามคำขอที่ว่า “ขอให้ท่านเพชฌฆาตโปรดรอนกว่าข้าพเจ้าจะได้ไปแจ้งแก่มิตรอำมาตย์ หรือญาติสาโลหิตในบ้านโน้นหรือนิคมโน้นแล้วจะกลับมา” ที่แท้ เพชฌฆาตพึงตัดศีรษะโจรผู้กำลังอ่อนวอนอยู่นั้นแหละ”

^{๓๓} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๑๒/๓๔๔.

“บพิตร โจรนั้นเป็นมนุษย์ยังไม่ได้รับการผ่อนผันจากโทษตามคำขอที่ว่า “ขอให้ท่านเพชฌฆาตโปรดรอจนกว่าข้าพเจ้าจะได้ไปแจ้งแก่มิตรอำมาตย์หรือญาติสาโลหิตในบ้าน โนนหรือนิคมนั่นแล้วจะกลับมา” มิตรอำมาตย์ ญาติสาโลหิตของพระองค์ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ถือเอา สิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ประพฤติผิดในกามพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเพ้อเจ้อ เพ่งเล็ง อยากรู้ได้ของของเขา มีจิตพยาบาทเป็นมิถิยาวิภูติ หลังจากตายแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต (หรือ) นรก จะได้รับผ่อนผันจากนายนิรยบาลตามคำขอที่ว่า “ขอให้นายนิรยบาลโปรดรอจนกว่า ข้าพเจ้าจะได้ไปแจ้งแก่เจ้าปายาสีว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นมี โอปปาติกสัตว์มี ผลวิบาก แห่งกรรม ที่ทำดีและทำชั่วมี” หรือ บพิตร ด้วยเหตุแห่งพระดำรัสของพระองค์นี้แล จึงแสดงอย่างนี้ว่า “แม้เพราะเหตุนี้ โลกอื่นมี โอปปาติกสัตว์มี ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและทำชั่วมี” ^{๓๔}

๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๑) ปาฏิหารวรรค ๓. จักกวัตติ-
สูตร ความอุปติของพระราชาพระนามว่าสังขะ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย เมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี จักมีอาพาธ ๓ อย่างคือ (๑) อิจฉา (๒) อนสนะ (ความเหนื่อยชาทางกายของผู้กินอาหารอิ่มแล้วต้องการจะนอนเพราะเมอาอาหาร) (๓) ขรา เมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี ชมพูทวีปนี้ จักมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ บ้าน นิคมและราชธานีมีทุกระยะชั่วไกว่บินตก เมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี ชมพูทวีปนี้ จักดูประหนึ่งเอวเงินรูกที่ แออัดยัดเยียดไปด้วย ผู้คนทั้งหลาย เหมือนป่าไม้อ้อ หรือป่าไม้แก่น ฉะนั้น เมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี กรุงพาราณสีนี้ จักเป็นราชธานีนามว่ากรุงเกตุมดี เป็นเมืองที่มั่งคั่งอุดมสมบูรณ์มี พลเมืองมาก มีประชากรคับคั่ง และมีภักษาหารสมบูรณ์ เมื่อมนุษย์มีอายุ ๘๐,๐๐๐ ปี ในชมพู-
ทวีปนี้ จักมีเมือง ๘๔,๐๐๐ เมือง มีกรุงเกตุมดีราชธานีเป็นเมืองเอก เมื่อมนุษย์มีอายุขัย ๘๐,๐๐๐ ปี จักมีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่าสังขะทรงอุบัติขึ้น ณ กรุงเกตุมดีราชธานี เป็นผู้ ทรงธรรม ครองราชย์โดยธรรม ทรงเป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีมหาสมุทรทั้งสี่เป็นขอบเขต ทรงได้รับชัย ชนะ มีราชอาณาจักรมั่นคง สมบูรณ์ด้วยแก้ว ๗ ประการ ได้แก่ (๑) จักรแก้ว (๒) ช้างแก้ว (๓) ม้า แก้ว (๔) มณีแก้ว (๕) นางแก้ว (๖) คหบดีแก้ว (๗) ปริณายกแก้ว มีพระราชโอรสมากกว่า ๑,๐๐๐ องค์ ซึ่งล้วนแต่กล้าหาญ มีรูปทรงสมเป็นวีรกะษัตริย์ สามารถย่ำยีราชศัตรูได้ พระองค์ทรงชนะโดย ธรรม ไม่ต้องใช้อาวุธ ไม่ต้องใช้ศัสตรา ครอบครองแผ่นดินนี้มีสาครเป็นขอบเขต ^{๓๕}

๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๒) มัชฌิมนิกาย
มูลปณณาสก ๒. สีหนาทวรรค ๒. มหาสีหนาทสูตร กำนีติ ๔ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๓๔} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๔๑๓/๓๘๕-๓๘๖.

^{๓๕} ที.ม. (ไทย) ๑๑/๑๐๖/๗๗-๗๘.

สาริบุตร กำเนิด ๔ ชนิดนี้

กำเนิด ๔ ชนิด ไหนบ้าง คือ ๑) กำเนิดอันทชชะ (การเกิดในไข่) ๒) กำเนิดชลापุชะ (การเกิดในครรภ์) ๓) กำเนิดสังเสทชะ (การเกิดในถ้ำโคลหรือที่ขึ้นแฉะ) ๔) กำเนิดโอปปาติกะ (การเกิดผุดขึ้น)

กำเนิดโอปปาติกะ คืออะไร คือ เทวดา สัตว์นรก มนุษย์บางจำพวก และเปรตบางจำพวก นี้เราเรียกว่า กำเนิดโอปปาติกะ

สาริบุตร กำเนิดมี ๔ ชนิดนี้แล

บุคคลใดจะพึงว่ากล่าวเราผู้รู้ อยู่ เห็นอยู่อย่างนี้ว่า “สมณโคดมไม่มีญาณทัสสนะที่ ประเสริฐอันสามารถ วิเศษยิ่งกว่าธรรมของมนุษย์ สมณโคดมแสดงธรรมที่ประมาลมาด้วยความตรึก ที่ไตร่ตรองด้วยการค้นคิด แจ่มแจ้งได้เอง” บุคคลนั้นไม่ละวาจา นั้น ไม่ละความคิดนั้น ไม่สลัด ทิ้งทิวฐินั้น ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้ อุปมาเหมือนภิกษุผู้สมบูรณ์ด้วยศีล สมบูรณ์ ด้วยสมาธิ สมบูรณ์ด้วยปัญญา พึงยินดีหรือหัดผลในปัจจุบันนั้นแล แม้ฉันใด เรากล่าวข้ออุปไมยนี้ ฉะนั้น บุคคลนั้นไม่ละวาจา นั้น ไม่ละความคิดนั้น ไม่สลัดทิ้งทิวฐินั้น ก็ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูก นำไปฝังไว้^{๓๖}

สาริบุตร คติ ๕ ประการนี้

คติ ๕ ประการ อะไรบ้าง คือ ๑) นรก ๒) กำเนิดดิรัจฉาน ๓) เปตวิสัย ๔) มนุษย์ ๕) เทวดา เราผู้ซัดนรก ทางที่นำสัตว์ให้ถึงนรก ข้อปฏิบัติที่นำสัตว์ให้ถึงนรก และรู้ซัดข้อปฏิบัติที่สัตว์ ปฏิบัติแล้ว เป็นเหตุให้หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติวินิบาต นรก^{๓๗}

๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๒) มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก ๒. สีหนาทวรรค ๒. มหาสีหนาทสูตร รู้เห็นการไปทุกคติและสุคติของบุคคล โดยมีเนื้อหา ดังต่อไปนี้

เรากำหนดรู้ใจของบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า “บุคคลผู้ปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้นแล้ว หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก” ต่อมา เราเห็นเขาหลังจากตายแล้วไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เสวยทุกข์เวทนาโดยส่วนเดียว อันแรงกล้า เผ็ดร้อน ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์

หลุมถ่านเพลิงลึกมากกว่าช่วงตัวบุรุษ เต็มไปด้วยถ่านเพลิงที่ปราศจากเปลวและควัน ลำดับนั้น บุรุษผู้มีร่างกายถูกความร้อนแผดเผา ครอบงำ เหน็ดเหนื่อยสะทสะท้าน หิวกระหาย เติ

^{๓๖} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๒/๑๕๑-๑๕๒.

^{๓๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๓/๑๕๒.

มุ่งมายังหลุมถ่านเพลิงนั้นโดยหนทางสายเดียวบุรุษผู้มีตาดีเห็นเขาแล้วจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า “บุรุษผู้เจริญนี้ ปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้น จักมาถึงหลุมถ่านเพลิงนี้นั่นแล” ต่อมา บุรุษผู้มีตาดีนั้นจะพึงเห็นเขาผู้ตกลงในหลุมถ่านเพลิงนั้น เสวยทุกขเวทนาโดยส่วนเดียวอันแรงกล้า เผ็ดร้อน แม้ฉันใด เราก็ฉันนั้นเหมือนกัน กำหนดรู้ใจของบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า “บุคคลนี้ปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้นแล้ว หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในอบายทุกติ วินิบาต นรก” ต่อมาเราเห็นเขาหลังจากตายแล้วไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก เสวยทุกขเวทนาโดยส่วนเดียวอันแรงกล้า เผ็ดร้อน ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์

เรากำหนดรู้ใจของบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า “บุคคลผู้ปฏิบัติ อย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้นแล้ว หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในกำเนิดิรัจฉาน” ต่อมา เราเห็นเขาหลังจากตายแล้วไปเกิดในกำเนิดิรัจฉานเสวยทุกขเวทนาอันแรงกล้า เผ็ดร้อน ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์

หลุมอุจจาระลึกมากกว่าช่วงตัวบุรุษ เต็มไปด้วยอุจจาระ ลำดับนั้น บุรุษผู้มีร่างกายถูกความร้อนแผดเผา ครอบงำ เหน็ดเหนื่อย สะทกสะท้าน หิวกระหายเดินมุ่งมายังหลุมอุจจาระนั้นโดยหนทางสายเดียว บุรุษผู้มีตาดีเห็นเขาแล้วจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า “บุรุษผู้เจริญนี้ ปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้นจักมาถึงหลุมอุจจาระนั้นนั่นแล” ต่อมา บุรุษผู้มีตาดีนั้นจะพึงเห็นเขาผู้ตกลงในหลุมอุจจาระนั้นแล้ว เสวยทุกขเวทนา อันแรงกล้า เผ็ดร้อน แม้ฉันใด เราก็ฉันนั้นเหมือนกัน กำหนดรู้ใจของบุคคลบางคนในโลกนี้ด้วยใจอย่างนี้ว่า “บุคคลนี้ปฏิบัติอย่างนั้น เป็นไปอย่างนั้น และดำเนินทางนั้นแล้ว หลังจากตายแล้วจักไปเกิดในกำเนิดิรัจฉาน” ต่อมา เราเห็นเขาหลังจากตายแล้วไปเกิดในกำเนิดิรัจฉานเสวยทุกขเวทนาอันแรงกล้า เผ็ดร้อน ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์^{๓๘}

๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๒) มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ ๕. จุฬยมกวรรค ๑๐. มารตักขณียสูตร โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ทุสสิมารประทุษร้ายพระสาวกชื่อว่าวิรุระ และพระผู้มีพระภาคผู้ประเสริฐพระนามว่า กกุสันธะแล้วไหม้อยู่ในนรกใด นรคนั้นเป็นเช่นไร

ทุสสิมารประทุษร้ายพระสาวกนามว่าวิรุระและพระผู้มีพระภาคผู้ประเสริฐพระนามว่า กกุสันธะ แล้วไหม้อยู่ในนรกใด นรคนั้นเป็นเช่นนี้ คือมีหลาวเหล็ก ๑๐๐ เล่ม ล้วนก่อให้เกิดทุกขเวทนา

ภิกษุรูปใดเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าย่อมรู้จักนรคนั้นมารประทุษร้ายภิกษุเช่นนั้น ย่อมประสบทุกข์อย่างหนัก

^{๓๘} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๑๕๔/๑๕๓-๑๕๔.

วิมานทั้งหลายตั้งอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทรตลอดกับมีสีเหมือนแก้วไพฑูรย์ มีความรุ่งเรืองมีรัศมีโชติช่วง เป็นประภัสสรมีเหล่านางอัปสรมีผิวพรรณต่าง ๆ เป็นอันมากพ้อนรำอยู่^{๓๙}

๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย (เล่ม ๑๓) มัชฌิมนิกาย มัชฌิม-ปินณาสก ๕. พราหมณวรรค ๗. ฌณฺฐขานิสูตร การประพจน์ไม่ชอบธรรม โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ท่านพระสารีบุตรได้ถามฌณฺฐขานิพราหมณ์ว่า “ฌณฺฐขานิ ท่านเป็นผู้ไม่ประมาทอยู่หรือ”

ฌณฺฐขานิพราหมณ์ได้ตอบว่า “พระคุณเจ้าสารีบุตร โยมจะไม่ประมาทได้อย่างไร เพราะ โยมต้องเลี้ยงมารดาบิดา ต้องเลี้ยงบุตรและภรรยา ต้องเลี้ยงพวกทาสกรรมกรและคนรับใช้ ต้องทำกิจที่ควรทำแก่มิตรและอำมาตย์ ต้องทำกิจที่ควรทำแก่ญาติสาโลหิต ต้องทำกิจที่ควรทำแก่แขก ต้องทำบุญที่ควรแก่บุรพเพตชนต้องทำการบวงสรวงที่ควรทำแก่เทวดา ต้องสนองพระราชกรณียกิจของพระราชอาแม่กายนี้ก็ต้องบำรุงบำเรอ”

ท่านพระสารีบุตรถามว่า “ฌณฺฐขานิ ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งมารดาบิดา นายนิรยบาลพึงฉุดคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพจน์^{๔๐} ธรรมและประพจน์ไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าเองประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งมารดาบิดา ขอนายนิรยบาลอย่าฉุดคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือมารดาบิดาของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอเพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าฉุดคร่าเขาไปยังนรกเลย”

ฌณฺฐขานิพราหมณ์ตอบว่า “พระคุณเจ้าสารีบุตร ไม่ใช่ ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งบุตรและภรรยา นายนิรยบาลจะพึงฉุดคร่าเขาไปยังนรกเพราะเหตุแห่งการประพจน์ต่อธรรมและประพจน์ไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าเองประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งบุตรและภรรยาขอนายนิรยบาลอย่าฉุดคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือบุตรและภรรยาของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพจน์ต่อธรรม ประพจน์ไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าฉุดคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

^{๓๙} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๕๑๓/๕๕๑.

^{๔๐} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๗/๕๕๙.

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งทาสกรรมกรและคนรับใช้ นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุธรรมและประพฤตินิสม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งทาสกรรมกรและคนรับใช้ ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือพวกทาสกรรมกรและคนรับใช้ของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้” ^{๔๑}

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งมิตรและอำมาตย์ นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุธรรมและประพฤตินิสม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งมิตรอำมาตย์ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือมิตรและอำมาตย์ของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งญาติสาโลหิต นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุธรรมและประพฤตินิสม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งญาติสาโลหิตขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือญาติสาโลหิตของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่ง ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งแขก นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุธรรมและประพฤตินิสม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งแขก ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือแขกของผู้

^{๔๑} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๗/๕๖๐.

นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุชธรรมประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย” ^{๔๒}

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งบุรพเปตชน นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรกเพราะเหตุแห่งการประพฤติดุชธรรมและประพฤติไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งบุรพเปตชนขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือบุรพเปตชนของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งเทวดา นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุชธรรมและประพฤติไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งเทวดา ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือเทวดาของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

“ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งพระราชา นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรกเพราะเหตุแห่งการประพฤติดุชธรรมและประพฤติไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า “ข้าพเจ้าประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งพระราชา” ^{๔๓} ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าข้าพเจ้าไปยังนรกเลย” หรือพระราชาของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า “คนนี้ประพฤติดุชธรรม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย”

“ไม่ใช่ พระคุณเจ้าสารีบุตร ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้”

^{๔๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๗/๕๖๑.

^{๔๓} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๗/๕๖๒.

ท่านพระสารีบุตรถามว่า “ธัญยานิท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุคคลบางคนในโลกนี้ประพฤติดุชฌม ประพฤติไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งการบำรุงบำเรอกาย นายนิรยบาลจะพึงอุคคร่าเขาไปยังนรก เพราะเหตุแห่งการประพฤติดุชฌมและประพฤติดุชฌมไม่สม่าเสมอ เขาควรได้ข้ออ้างหรือว่า ‘ข้าพเจ้าประพฤติดุชฌมประพฤติดุชฌมไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งการบำรุงบำเรอกาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่า ข้าพเจ้าไปยังนรกเลย’ หรือชนเหล่าอื่นของผู้นั้นจะพึงได้ข้ออ้างหรือว่า ‘คนนี้ประพฤติดุชฌม ประพฤติดุชฌมไม่สม่าเสมอ เพราะเหตุแห่งการบำรุงบำเรอกาย ขอนายนิรยบาลอย่าอุคคร่าเขาไปยังนรกเลย’”

ธัญยานิพราหมณ์ตอบว่า “พระคุณเจ้าสารีบุตร ไม่ใช่ ที่แท้คนนั้นถึงจะคร่ำครวญมากมาย นายนิรยบาลก็ต้องโยนเขาลงนรกจนได้” ^{๔๔}

๙. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๖) สังยุตตนิกาย นิทานวรรค ๖. ลากสักการสังยุต ๑๐. สคาถสูตร ว่าด้วยลากสักการะและความสรรเสริญมีอภัยเป็นผล โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ... เขตกรุงสาวัตถี ...

“ภิกษุทั้งหลาย ลากสักการะและความสรรเสริญเป็นสิ่งทารุณ ฯลฯ ต่อการบรรลุดุชฌม เราเห็นคนบางคนในโลกนี้ ถูกสักการะครอบงำ ย่ำยีจิตแล้ว หลังจากตายแล้วก็เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก อนึ่ง เราเห็นคนบางคนในโลกนี้ ถูกความเสื่อมสักการะครอบงำ ย่ำยีจิตแล้ว หลังจากตายแล้วก็เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

อนึ่ง เราเห็นคนบางคนในโลกนี้ถูกสักการะและความเสื่อมสักการะทั้งสองอย่างครอบงำ ย่ำยีจิตแล้ว หลังจากตายแล้วก็เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

ภิกษุทั้งหลาย ลากสักการะและความสรรเสริญเป็นสิ่งทารุณ ฯลฯ อย่างนี้เธอทั้งหลาย พึงศึกษาอย่างนี้”

พระผู้มีพระภาคผู้สุคตศาสดา ครั้นตรัสเวลายากรณภาษิตนี้แล้ว จึงได้ตรัสคาถาประพันธ์ต่อไปอีกว่า

“สมาธิของภิกษุใด ผู้มีปกติอยู่ด้วยความไม่ประมาทย่อมไม่หวั่นไหวด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ (๑) ด้วยมีผู้สักการะ (๒) ด้วยไม่มีผู้สักการะ

ภิกษุผู้เข้าฌานมีความเพียรพิจารณาด้วยปัญญาที่สุขุม ยินดีในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอุปาทานนั้น นักปราชญ์ทั้งหลายเรียกว่า สัตบุรุษ” ^{๔๕}

^{๔๔} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๔๗/๕๖๓.

^{๔๕} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๑๖๖/๒๐๒.

๑๐. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๘) สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ๑. สฬายตนสังยุต ๓. ตติยปัณณาสก์ ๔. เทวทหวรรค ๒. ญสูตร โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เป็นลาภของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายได้ดีแล้ว ที่เธอทั้งหลายได้ขณะ เพื่อประพาศิพรหมจรรย์ เราเห็นนรก ชื่อว่าผัสสายนิกะ ๖ ขุมในนรกทั้ง ๖ ขุมนั้น สัตว์ย่อมเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งทางตาได้ แต่เห็นได้เฉพาะรูปที่ไม่น่าปรารถนา ไม่เห็นรูปที่น่าปรารถนา เห็นได้เฉพาะรูปที่ไม่น่าใคร่ ไม่เห็นรูปที่น่าใคร่ เห็นได้เฉพาะรูปที่ไม่น่าพอใจ ไม่เห็นรูปที่น่าพอใจ

ฟังเสียงอย่างใดอย่างหนึ่งทางหูได้ ฯลฯ

ดมกลิ่นอย่างใดอย่างหนึ่งทางจมูกได้ ฯลฯ

ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งทางลิ้นได้ ฯลฯ

ถูกต้องโผฏฐัพพะอย่างใดอย่างหนึ่งทางกายได้ ฯลฯ

รู้แจ้งธรรมารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งทางใจได้ แต่รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่น่าปรารถนา รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่น่าใคร่ รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่ไม่น่าพอใจ ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่น่าพอใจ

ภิกษุทั้งหลาย เป็นลาภของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายได้ดีแล้ว ที่เธอทั้งหลายได้ขณะ เพื่อประพาศิพรหมจรรย์ เราได้เห็นสวรรค์ ชื่อว่าผัสสายนิกะ ๖ ชั้นแล้วในสวรรค์ทั้ง ๖ ชั้นนั้น บุคคลย่อมเห็นรูปอย่างใดอย่างหนึ่งทางตาได้ แต่เห็นได้เฉพาะรูปที่น่าปรารถนา ไม่เห็นรูปที่ไม่น่าปรารถนา เห็นได้เฉพาะรูปที่น่าใคร่ ไม่เห็นรูปที่ไม่น่าใคร่ เห็นได้เฉพาะรูปที่น่าพอใจ ไม่เห็นรูปที่ไม่น่าพอใจ ฯลฯ

ลิ้มรสอย่างใดอย่างหนึ่งทางลิ้นได้ ฯลฯ

รู้แจ้งธรรมารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งทางใจได้ แต่รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่น่าปรารถนา ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่ไม่น่าปรารถนา รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่น่าใคร่ ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่ไม่น่าใคร่ รู้แจ้งได้เฉพาะธรรมารมณ์ที่น่าพอใจ ไม่รู้แจ้งธรรมารมณ์ที่ไม่น่าพอใจ

ภิกษุทั้งหลาย เป็นลาภของเธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายได้ดีแล้ว ที่เธอทั้งหลายได้ขณะ เพื่อประพาศิพรหมจรรย์” ^{๔๖}

๑๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๘) สังยุตตนิกาย สฬายตนวรรค ๘. ความนิสังยุต ๘. สังฆมสูตร ว่าด้วยคนเป่าสังข์ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ปาวาริกัมพวัน เขตเมืองนาพันทา ครั้นนั้น ผู้ใหญ่บ้านชื่อสิพันธกบุตรผู้เป็นสาวกของนิครนถ์เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ฯลฯ

^{๔๖} ส.นิ. (ไทย) ๑๘/๑๓๕/๑๖๙-๑๗๐.

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับผู้ใหญ่บ้านชื่อสิพันธบุตรดังนี้ว่า “ผู้ใหญ่บ้าน นิครนถ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกอย่างไร”

ผู้ใหญ่บ้านชื่อสิพันธบุตรกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นิครนถ์นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกอย่างไรว่า “ผู้ฆ่าสัตว์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรกผู้ลักทรัพย์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก ผู้ประพฤติดินในกามทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก ผู้พูดเท็จทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป” ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นิครนถ์ นาฏบุตรย่อมแสดงธรรมแก่พวกสาวกอย่างไร”

“ผู้ใหญ่บ้าน นิครนถ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกว่า “กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป” เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จักไม่มีใคร ๆ ไปอบาย ตกนรก ตามคำของนิครนถ์ นาฏบุตรเลย

ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุรุษผู้ฆ่าสัตว์อาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาฆ่าสัตว์หรือเวลาที่เขาไม่ฆ่าสัตว์ เวลาไหนจะมากกว่ากัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุรุษผู้ฆ่าสัตว์อาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาฆ่าสัตว์น้อยกว่า ที่แท้เวลาที่เขาไม่ฆ่าสัตว์มากกว่า”

“ผู้ใหญ่บ้าน นิครนถ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกว่า “กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป” เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จักไม่มีใคร ๆ ไปอบาย ตกนรก ตามคำของนิครนถ์ นาฏบุตรเลย

ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุรุษผู้ลักทรัพย์อาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาลักทรัพย์หรือเวลาที่เขาไม่ลักทรัพย์ เวลาไหนจะมากกว่ากัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุรุษผู้ลักทรัพย์อาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาลักทรัพย์น้อยกว่า ที่แท้เวลาที่เขาไม่ลักทรัพย์มากกว่า”

“ผู้ใหญ่บ้าน นิครนถ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกว่า “กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป” เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จักไม่มีใคร ๆ ไปอบาย ตกนรก ตามคำของนิครนถ์ นาฏบุตรเลย

ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุรุษผู้ประพฤติดินในกามอาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาประพฤติดินในกามหรือเวลาที่เขาไม่ประพฤติดินในกาม เวลาไหนจะมากกว่ากัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุรุษผู้ประพฤติดินในกามอาศัยเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาประพฤติดินในกามน้อยกว่า ที่แท้เวลาที่เขาไม่ประพฤติดินในกามมากกว่า”

“ผู้ใหญ่บ้าน นิครนธ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกว่า “กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป”เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จักไม่มีใคร ๆ ไปอบาย ตกนรก ตามคำของนิครนธ์ นาฏบุตรเลย

ท่านเข้าใจความข้อนั้นว่าอย่างไร บุรุษผู้พูดเท็จอาจเสียเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาพูดเท็จหรือเวลาที่เขาไม่พูดเท็จ เวลาไหนจะมากกว่ากัน”

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บุรุษผู้พูดเท็จอาจเสียเวลาและมีใช้เวลาของกลางคืนหรือกลางวัน เวลาที่เขาพูดเท็จน้อยกว่า ที่แท้เวลาที่เขาไม่พูดเท็จมากกว่า”

“ผู้ใหญ่บ้าน นิครนธ์ นาฏบุตรแสดงธรรมแก่พวกสาวกว่า “กรรมใด ๆ มีอยู่มาก กรรมนั้น ๆ ย่อมนำบุคคลไป” เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็จักไม่มีใคร ๆ ไปอบาย ตกนรก ตามคำของนิครนธ์ นาฏบุตรเลย

ศาสดาบางคนในโลกนี้มีวาหะอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ผู้ฆ่าสัตว์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก ผู้ลักทรัพย์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก ผู้ประพฤติดีกในกามทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก ผู้พูดเท็จทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก

สาวกผู้เลื่อมใสอย่างยิ่งในศาสดาองค์นั้นมีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ศาสดาของเรามีวาหะอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ผู้ฆ่าสัตว์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก” สาวกของศาสดานั้นกลับได้ทิฏฐิว่า “สัตว์ที่ถูกเรากลากมีอยู่ แม้เราก็ต้องไปอบาย ตกนรก” เขาไม่ละคำพูด ไม่ละความคิด ไม่ละทิฏฐินั้น ย่อมตกนรกเหมือนถูกนำมาขังไว้ ฉะนั้น

สาวกของศาสดานั้นมีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ศาสดาของเรามีวาหะอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ผู้ลักทรัพย์ทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก” สาวกของศาสดานั้นกลับได้ทิฏฐิว่า “ทรัพย์ที่เราเคยลักก็มีอยู่ แม้เราก็ต้องไปอบาย ตกนรก” เขายังไม่ละคำพูดไม่ละความคิด ไม่ละทิฏฐินั้น ย่อมตกนรกเหมือนถูกนำมาขังไว้ ฉะนั้น

สาวกของศาสดานั้นมีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ศาสดาของเรามีวาหะอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ผู้ประพฤติดีกในกามทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก” สาวกของศาสดานั้น กลับได้ทิฏฐิว่า “การที่เราประพฤติดีกในกามก็มีอยู่ แม้เราก็ต้องไปอบายตกนรก” เขายังไม่ละคำพูด ไม่ละความคิด ไม่ละทิฏฐินั้น ย่อมตกนรกเหมือนถูกนำมาขังไว้ ฉะนั้น

สาวกของศาสดานั้นมีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ศาสดาของเรามีวาหะอย่างนี้ มีทิฏฐิอย่างนี้ว่า “ผู้พูดเท็จทั้งหมดต้องไปอบาย ตกนรก” สาวกของศาสดานั้นกลับได้ทิฏฐิว่า “คำเท็จที่เราพูดแล้วก็มีอยู่ แม้เราก็ต้องไปอบาย ตกนรก” เขายังไม่ละคำพูดไม่ละความคิด ไม่ละทิฏฐินั้น ย่อมตกนรกเหมือนถูกนำมาขังไว้ ฉะนั้น

ตลาคตอบัติขึ้นมาในโลกนี้เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยตนเองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วย วิชาและจรณะ ไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถิสิกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยมเป็นศาสดาของเทวดาและ

มนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาคตถาคตนั้น ตำนานิตีเียนการฆ่าสัตว์โดยประการต่าง ๆ เป็นอันมาก และกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงงดเว้นจากการฆ่าสัตว์” ตำนานิตีเียนการลักทรัพย์โดยประการต่าง ๆ เป็นอันมาก และกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงงดเว้นจากการลักทรัพย์” ตำนานิตีเียนการประพฤติดีกามโดยประการต่าง ๆ เป็นอันมาก และกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงงดเว้นจากการประพฤติดีกาม” ตำนานิตีเียนการพูดเท็จโดยประการต่าง ๆ เป็นอันมาก และกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายจงงดเว้นจากการพูดเท็จ” ^{๔๗}

๑๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๒. มนุสสจุติตริจฉานสูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรงใช้ปลายพระนขาซ้อนฝุ่นขึ้นมาเล็กน้อยแล้ว รับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจะเข้าใจความซ้อนนั้นว่าอย่างไร ฝุ่นเล็กน้อยนี้ที่เราใช้ปลายเล็บซ้อนขึ้นมา กับแผ่นดินใหญ่น้อย่างไหนจะมากกว่ากัน”

ภิกษุทั้งหลายทูลตอบว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ แผ่นดินใหญ่นี้แลมากกว่าฝุ่นที่พระองค์ทรงใช้ปลายพระนขาซ้อนขึ้นมามีเพียงเล็กน้อย ฝุ่นเล็กน้อยที่พระองค์ทรงใช้ปลายพระนขาซ้อนขึ้นมา เมื่อเทียบกับแผ่นใหญ่แล้ว คำนวณไม่ได้ เทียบเคียงกันไม่ได้ หรือไม่ถึงส่วนเสี้ยว”

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากมนุษย์กลับมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากมนุษย์แล้วไปเกิดในนรกมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ” ^{๔๘}

๑๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๔-๖. มนุสสจุติเทวนิรยาติสูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดเป็นเทวดาและเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากมนุษย์แล้วไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ” ^{๔๙}

๑๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๗-๙. เทวจุตินิรยาติสูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากเทวดาไปเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๔๗} ส.สพ. (ไทย) ๑๘/๓๖๐/๔๐๖-๔๐๙.

^{๔๘} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๗๒/๖๕๓.

^{๔๙} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๗๕-๑๗๗/๖๕๔.

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากเทวดามาเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเทวดาไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๐}

๑๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๑๐-๑๒. เทวมนุสสนิรยา-สูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากเทวดามาเกิดเป็นมนุษย์และเกิดในนรก ฯ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากเทวดามาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเทวดาไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๑}

๑๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๑๓-๑๕. นิรยมนุสสนิรยา-สูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากนรกมาเกิดเป็นมนุษย์และเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากนรกมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากนรกกลับมาเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๒}

๑๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๑๖-๑๘. นิรยเทวนิรยา-สูตร ว่าด้วยสัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดเป็นเทวดาและเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากนรกกลับมาเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๓}

๑๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๑๙-๒๑. ดิรัจฉานมนุสสนิรยา-สูตร ว่าด้วยสัตว์ดิรัจฉานที่จุติมาเกิดเป็นมนุษย์และเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๕๐} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๗๘-๑๑๘๐/๖๕๔.

^{๕๑} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๘๑-๑๑๘๓/๖๕๔.

^{๕๒} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๘๔-๑๑๘๖/๖๕๕.

^{๕๓} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๘๗-๑๑๘๙/๖๕๕.

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๔}

๑๙. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๒๒-๒๔. ดิรัจฉานเทวนิรยาทิสสูตร ว่าด้วยสัตว์ดิรัจฉานที่จุติไปเกิดเป็นเทวดาและเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๕}

๒๐. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๒๕-๒๗. เปตติมนุสสนิรยาทิสสูตร ว่าด้วยเปรตที่จุติมาเกิดเป็นมนุษย์และเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในภูมิแห่งเปรตมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๖}

๒๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๑๙) สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ๑๒. สัจจสังยุต ๑๑. ปัญจติเปยยาลวรรค หมวดว่าด้วยปัญจติเปยยาล ๒๘-๒๙. เปตติเทวนิรยาทิสสูตร ว่าด้วยเปรตที่จุติไปเกิดเป็นเทวดาและเกิดในนรกเป็นต้น โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

“ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตไปเกิดในนรกมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”

ภิกษุทั้งหลาย ข้อนี้ก็ฉันทันเหมือนกัน สัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากภูมิแห่งเปรตไปเกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานมีจำนวนมากกว่า ฯลฯ”^{๕๗}

๒๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต ๑๖. เอกธัมมบาลี ๔. จตุตถวรรค โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๕๔} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๙๐-๑๑๙๒/๖๕๕.

^{๕๕} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๙๓-๑๑๙๕/๖๕๖.

^{๕๖} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๙๖-๑๑๙๘/๖๕๖.

^{๕๗} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๑๑๙๙-๑๒๐๐/๖๕๖.

ในชมพูทวีปนี้ สวณอันนำรีนรมย์ ปาอันนำรีนรมย์ ภูมิประเทศอันนำรีนรมย์ สระโบกขรณีอันนำรีนรมย์มีจำนวนน้อยนัก ส่วนสถานที่ที่เป็นที่ดอนที่ลุ่ม ที่มีน้ำหลาก ที่มีตอไม้ และหนาม ที่มีภูเขาสูงชันลาดต่ำมีจำนวนมากกว่า แม้ฉันทไศ สัตว์ที่จุติจากมนุษย์กลับมาเกิดในหมู่ มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัย (แดนเปรต) มีจำนวนมากกว่า ฉันทนั้นเหมือนกันแล^{๕๘}

สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดใน นรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๕๙}

สัตว์ที่จุติจากเทวดากลับมาเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเทวดาไปเกิด ในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๐}

สัตว์ที่จุติจากเทวดามาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเทวดาไปเกิดใน นรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๑}

สัตว์ที่จุติจากนรกมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๒}

สัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๓}

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานมาเกิดในหมู่มนุษย์ มีจำนวนน้อยส่วนสัตว์ที่จุติจาก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวน มากกว่า^{๖๔}

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจาก กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวน มากกว่า^{๖๕}

^{๕๘} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๓๖-๓๓๘/๔๔.

^{๕๙} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๓๙-๓๔๑/๔๔.

^{๖๐} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๔๒-๓๔๔/๔๔.

^{๖๑} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๔๕-๓๔๗/๔๕.

^{๖๒} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๔๘-๓๕๐/๔๕.

^{๖๓} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๕๑-๓๕๓/๔๕.

^{๖๔} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๕๔-๓๕๖/๔๕.

^{๖๕} อัง.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๕๗-๓๕๙/๔๕.

สัตว์ที่จุติจากเปรตวิสัยมาเกิดในหมู่มนุษย์มีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเปรตวิสัยไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๖}

สัตว์ที่จุติจากเปรตวิสัยไปเกิดในหมู่เทวดามีจำนวนน้อย ส่วนสัตว์ที่จุติจากเปรตวิสัยไปเกิดในนรก ฯลฯ เกิดในกำเนิดสัตว์ดิรัจฉาน ฯลฯ เกิดในเปรตวิสัยมีจำนวนมากกว่า^{๖๗}

๒๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ๑. ปฐมปิณฑาสก ๔. เทวทูตวรรค ๗. ยมราชสูตร ว่าด้วยพญายม โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย เรื่องเคยมีมาแล้ว พญายมได้มีความคิดดังนี้ว่า “ชนเหล่าใดทำบาปกรรมไว้ในโลก ชนเหล่านั้นถูกนายนิรยบาลทรมานด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างนี้ โอหนอ เราพึงได้ความเป็นมนุษย์ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพึงเสด็จจุติในโลก เราพึงเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้นพึงแสดงธรรมแก่เรา และเราพึงรู้ทั่วถึงธรรมของพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น”

ภิกษุทั้งหลาย เราได้ฟังข้อความนั้นต่อจากสมณะหรือพราหมณ์อื่นแล้วจึงกล่าวอย่างนี้ก็หาไม่ แต่เรากล่าวสิ่งที่เรารู้อย่างเห็นเอง ทราบเองเท่านั้น

มาณพเหล่าใดอันเทวทูตตักเตือนแล้ว ยังประมาทอยู่ มาณพเหล่านั้นเข้าถึงหมู่ที่เลว ย่อมเศร้าโศกตลอดกาลนาน

ส่วนสัตบุรุษเหล่าใดเป็นผู้สงบในโลกนี้ อันเทวทูตตักเตือนแล้ว ไม่ประมาทในอริยธรรมในเวลาใด ๆ เห็นภัยในความยึดมั่นถือมั่น ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเกิดและการตาย ย่อมหลุดพ้นในธรรมเป็นที่สิ้นการเกิดและการตาย เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่น

สัตบุรุษเหล่านั้นจึงถึงความเกษม มีความสุข ดับสนิทในปัจจุบัน ล่วงพ้นเวรและภัยทุกอย่าง ข้ามพ้นทุกข์ทั้งสิ้น^{๖๘}

๒๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ๓. ตติยปิณฑาสก ๕. มังคลวรรค ๑. อุกุศลสูตร ว่าด้วยอกุศลกรรมเป็นเหตุให้ตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้ ธรรม ๓ ประการ คือ

๑. กายกรรม	(การกระทำทางกาย)	ฝ่ายอกุศล
๒. วจีกรรม	(การกระทำทางวาจา)	ฝ่ายอกุศล

^{๖๖} อก.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๖๐-๓๖๒/๔๕.

^{๖๗} อก.เอกก. (ไทย) ๒๐/๓๖๓-๓๖๕/๔๕.

^{๖๘} อก.ทุก. (ไทย) ๒๐/๓๗/๑๙๔-๑๙๕.

๓. มโนกรรม (การกระทำทางใจ) ฝ่ายอุกศล

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ ธรรม ๓ ประการ คือ

๑. กายกรรมฝ่ายกุศล ๒. วจีกรรมฝ่ายกุศล ๓. มโนกรรมฝ่ายกุศล

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๖๙}

๒๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ๓. ตติยปัณณาสก์ ๕. มังคลวรรค หมวดว่าด้วยมงคล ๒. สาวัชชสูตร ว่าด้วยกรรมที่มีโทษเป็นเหตุให้ตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ ฯลฯ

๑. กายกรรมที่มีโทษ ๒. วจีกรรมที่มีโทษ ๓. มโนกรรมที่มีโทษ

ฯลฯ

๑. กายกรรมที่ไม่มีโทษ ๒. วจีกรรมที่ไม่มีโทษ ๓. มโนกรรมที่ไม่มีโทษ^{๗๐}

๒๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ๓. ตติยปัณณาสก์ ๕. มังคลวรรค หมวดว่าด้วยมงคล ๓. วิสมสูตร ว่าด้วยกรรมที่ไม่สมำเสมอเป็นเหตุให้ตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ ฯลฯ

๑. กายกรรมที่ไม่สมำเสมอ ๒. วจีกรรมที่ไม่สมำเสมอ ๓. มโนกรรมที่ไม่สมำเสมอ
ฯลฯ

๑. กายกรรมที่สมำเสมอ ๒. วจีกรรมที่สมำเสมอ ๓. มโนกรรมที่สมำเสมอ^{๗๑}

๒๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๐) อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ๓. ตติยปัณณาสก์ ๕. มังคลวรรค หมวดว่าด้วยมงคล ๔. อสุจิสูตร ว่าด้วยกรรมที่ไม่สะอาดเป็นเหตุให้ตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ ฯลฯ

๑. กายกรรมที่ไม่สะอาด ๒. วจีกรรมที่ไม่สะอาด ๓. มโนกรรมที่ไม่สะอาด ฯลฯ

^{๖๙} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๔๗/๓๙๕.

^{๗๐} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๔๘/๓๙๕-๑๙๖.

^{๗๑} อัง.ทุก. (ไทย) ๒๐/๑๔๙/๓๙๖.

๑. กายกรรมที่สะอาด ๒. วาจากรรมที่สะอาด ๓. มโนกรรมที่สะอาด

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการนี้แลย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๒}

๒๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๑) อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ๒.ทุติยปิณณาสก์ ๒. ปัตตกัมมวรรค ๔. นิรยสูตร ว่าด้วยธรรมเป็นเหตุให้เกิดในนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๔ ประการ คือ

๑. ข่าสัตว์ ๒. ลักทรัพย์ ๓. ประพาศผิดในกาม ๔. พุดเท็จ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แลย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

การฆ่าสัตว์ การลักทรัพย์ การพุดเท็จ และการคบหาภรรยาของผู้อื่น เรากล่าวว่าเป็นกรรมเศร้าหมอง บัณฑิตทั้งหลายย่อมไม่สรรเสริญเลย^{๗๓}

๒๙. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๑) อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ๒.ทุติยปิณณาสก์ ๕. ปฐมปิณณาสก์ ๗. กัมมปถวรรค ๑. ปาณาติปาตีสสูตร โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๔ ประการ คือ ๑. ตนเองเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ ๓. เป็นผู้พอใจการฆ่าสัตว์ ๔. กล่าวสรรเสริญการฆ่าสัตว์

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แลย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญประดิษฐานไว้

ธรรม ๔ ประการ คือ ๑. ตนเองเป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒. ชักชวนผู้อื่นให้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๓. เป็นผู้พอใจการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๔. กล่าวสรรเสริญการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์

^{๗๒} อก.พุก. (ไทย) ๒๐/๑๕๐/๓๙๖-๓๙๗.

^{๗๓} อก.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๖๔/๑๐๘.

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แลย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๔}

๓๐. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๒) อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ๑. ปฐมปัณณาสก์ ๑. เสขพลวรรค ๔. ยถาตสูตร ว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๕ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ไม่มีศรัทธา ๒. เป็นผู้ไม่มีhiri ๓. เป็นผู้ไม่มีโอตตปปะ ๔. เป็นผู้เกียจคร้าน ๕. เป็นผู้มีปัญหาทรมาน

ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ส่วนภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๕ ประการ คือ

ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เป็นผู้มีศรัทธา ๒. เป็นผู้มีhiri ๓. เป็นผู้มีโอตตปปะ ๔. เป็นผู้ปรารถนาความเพียร ๕. เป็นผู้มีปัญหา

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๕}

๓๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๒) อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาต ๓. ตติยปัณณาสก์ ๕. ติกัณฐกัปปวรรค ๕. นิรยสูตร ว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้ตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๕ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้ลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้ประพฤติดิฉินในกาม ๔. เป็นผู้พูดเท็จ ๕. เป็นผู้เสพของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท

^{๗๔} ๐จ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๖๔/๓๘๑-๓๘๒.

^{๗๕} ๐จ.ปัญจก. (ไทย) ๒๒/๔/๖-๗.

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือน
ถูกนำไปฝังไว้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือน
ได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๕ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้เว้นขาด
จากการประพฤติดิฉินกาม ๔. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ๕. เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีน
เมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือน
ได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๖}

๓๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๒) อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต
๒. ทุติยปัณณาสก์ ๘. อรหัตตวรรค ๗. ปฐมนิรยสูตรว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดในนรก สูตรที่ ๑
โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไป
ฝังไว้

ธรรม ๖ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้ลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้ประพฤติดิฉินกาม ๔. เป็นผู้พูดเท็จ
๕. เป็นผู้มีความปรารถนาชั่ว ๖. เป็นมิจฉาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือน
ถูกนำไปฝังไว้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือน
ได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๖ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้เว้นขาด
จากการประพฤติดิฉินกาม ๔. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ๕. เป็นผู้ไม่มีความปรารถนาชั่ว
๖. เป็นสัมมาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์
เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๗}

^{๗๖} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๔๕/๒๔๑-๒๔๒.

^{๗๗} อัง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๘๑/๖๐๔-๖๐๕.

๓๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๒) อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต ๒. ทุติยปัณณาสก์ ๘. อรหัตตวรรค ๘. ทุติยนिरยสูตร ว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดในนรก สูตรที่ ๒ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๖ ประการ คือ

๑. เป็นผู้พูดเท็จ ๒. เป็นผู้พูดส่อเสียด ๓. เป็นผู้พูดคำหยาบ ๔. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ๕. เป็นผู้มักโลภ ๖. เป็นผู้มีความคณอง

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๖ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ ๒. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดส่อเสียด ๓. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดคำหยาบ ๔. เป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเพ้อเจ้อ ๕. เป็นผู้ไม่มักโลภ ๖. เป็นผู้ไม่มีความคณอง

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๖ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๗๘}

๓๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๓) อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต ๑. ปฐมปัณณาสก์ ๑. เมตตาวรรค ๗. เทวทัตตวิปัตติสูตร ว่าด้วยวิบัติของพระเทวทัต โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูเขาคิชฌกูฏ เขตกรุงราชคฤห์ เมื่อพระเทวทัตจากไปไม่นาน ณ ที่นั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงปรารภพระเทวทัตรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ทางที่ดี ภิกษุพึงพิจารณาเห็นวิบัติของตนตามกาลอันควรทางที่ดี ภิกษุพึงพิจารณาเห็นวิบัติของผู้อื่นตามกาลอันควร ทางที่ดี ภิกษุพึงพิจารณาเห็นสมบัติของตนตามกาลอันควร ทางที่ดี ภิกษุพึงพิจารณาเห็นสมบัติของผู้อื่นตามกาลอันควร

ภิกษุทั้งหลาย เทวทัตถูกอสัทธิธรรม ๘ ประการครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกัป แก่ไขไม่ได้

^{๗๘} อก.ฉก. (ไทย) ๒๒/๘๒/๖๐๕-๖๐๖.

อสังกรรม ๘ ประการ คือ

๑. เทวทัตถูกลาภครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๒. เทวทัตถูกความเสื่อมลาภครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๓. เทวทัตถูกยศครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๔. เทวทัตถูกความเสื่อมยศครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๕. เทวทัตถูกสักการะครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๖. เทวทัตถูกความเสื่อมสักการะครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๗. เทวทัตถูกความปรารถนาชั่วครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๘. เทวทัตถูกความมีมิตรชั่วครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

ภิกษุทั้งหลาย เทวทัตถูกอสังกรรม ๘ ประการนี้แลครอบงำย่ำยีจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

ภิกษุทั้งหลาย ทางที่ดี ภิกษุพึงครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่ พึงครอบงำความเสื่อมลาภที่เกิดขึ้นอยู่... ยศที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้น... สักการะที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้น... ความปรารถนาชั่วที่เกิดขึ้น... ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร จึงพึงครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่... พึงครอบงำความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่

ภิกษุทั้งหลาย เพราะเมื่อภิกษุไม่ครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้น พึงเกิดขึ้น แต่เมื่อเธอครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้นย่อมไม่มีแก่เธอ

เพราะเมื่อภิกษุไม่ครอบงำความเสื่อมลาภที่เกิดขึ้นอยู่... ยศที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้น... สักการะที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้น... ความปรารถนาชั่วที่เกิดขึ้น... ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้นพึงเกิดขึ้น แต่เมื่อเธอครอบงำความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่ อาสวะและความเร่าร้อนที่ก่อความคับแค้นย่อมไม่มีแก่เธอ

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล จึงพึงครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่... ความเสื่อมลาภที่เกิดขึ้น... ยศที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้น... สักการะที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้น... ความปรารถนาชั่วที่เกิดขึ้น... ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่

ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้ว่า “เราทั้งหลายจักครอบงำลาภที่เกิดขึ้นอยู่... ความเสื่อมลาภที่เกิดขึ้น... ยศที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมยศที่เกิดขึ้น... สักการะที่เกิดขึ้น... ความเสื่อมสักการะที่เกิดขึ้น... ความปรารถนาชั่วที่เกิดขึ้น... ความมีมิตรชั่วที่เกิดขึ้นอยู่” ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกอย่างนี้แล”^{๗๙}

๓๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจมปัณณาสก ๑. กรชกายวรรค หมวดว่าด้วยกรชกาย ๑. ปฐมนิรยสัคคสูตร ว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดในนรกและสวรรค์ สูตรที่ ๑ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ หยาบฆ่า มีมือเปื้อนเลือด ปกใจอยู่ในการฆ่าและการทုปตีไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง

๒. เป็นผู้ลักทรัพย์ คือ เป็นผู้ถือเอาทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปล้มใจของผู้อื่น ซึ่งอยู่ในบ้าน หรืออยู่ในป่าที่เจ้าของไม่ได้ให้ ด้วยจิตเป็นเหตุขโมย

๓. เป็นผู้ประพฤติดิในกาม คือ เป็นผู้ประพฤติกว้างในสตรีที่อยู่ในปกครองของมารดา ที่อยู่ในปกครองของบิดา ที่อยู่ในปกครองของบิดามารดา ที่อยู่ในปกครองของพี่ชายน้องชาย ที่อยู่ในปกครองของพี่สาวน้องสาว ที่อยู่ในปกครองของญาติ ที่อยู่ในปกครองของโคตร ที่ประพฤติธรรม มีสามี มีกฎหมายคุ้มครอง โดยที่สุด แม้สตรีที่บุรุษสวมด้วยพวงมาลัยหมายไว้

๔. เป็นผู้พูดเท็จ คือ อยู่ในสภา อยู่ในบริษัท อยู่ท่ามกลางหมู่ญาติ อยู่ท่ามกลางหมู่ทหาร หรืออยู่ท่ามกลางราชสำนัก ถูกเขาอ้างเป็นพยาน ชักถามว่า “ท่านรู้สิ่งใดจงกล่าวสิ่งนั้น” บุคคลนั้นไม่รู้ก็กล่าวว่า “รู้” หรือ รู้ก็กล่าวว่า “ไม่รู้” ไม่เห็นก็กล่าวว่า “เห็น” หรือ เห็นก็กล่าวว่า “ไม่เห็น” กล่าวเท็จทั้งที่รู้เพราะตนเป็นเหตุบ้าง เพราะบุคคลอื่นเป็นเหตุบ้าง เพราะเหตุคือเห็นแก่อามิสเล็กน้อยบ้าง

๕. เป็นผู้พูดส่อเสียด คือ พังความฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือพังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น ยุยงคนที่สามัคคีกัน ส่งเสริมคนที่แตกแยกกัน ชื่นชมยินดีเฟลิดเฟลินต่อผู้ที่แตกแยกกัน พูดแต่ถ้อยคำที่ก่อความแตกแยกกัน

^{๗๙} อ.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๗/๒๐๗-๒๐๙.

๖. เป็นผู้พูดคำหยาบ คือ กล่าวแต่คำที่หยาบคาย กล่าวแข็ง เผ็ดร้อน หยาบคายร้าย กากแก่ผู้อื่น กระทบกระทั้งผู้อื่น ไกลต่อความโกรธ ไม่เป็นไปเพื่อสมาธิ

๗. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ คือ พูดไม่ถูกเวลา พูดคำไม่จริง พูดไม่อิงประโยชน์พูดไม่อิงธรรม พูดไม่อิงวินัย พูดคำที่ไม่มีหลักฐาน ไม่มีที่อ้างอิง ไม่มีที่กำหนด ไม่ประกอบด้วยประโยชน์

๘. เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา คือ เพ่งเล็งอยากได้ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้มใจ ของผู้อื่นว่า “ทำอย่างไร ทรัพย์อันเป็นอุปกรณ์เครื่องปลื้ม ใจของผู้อื่นจะพึงเป็นของเรา”

๙. เป็นผู้มึนจิตพยาบาท คือ มีจิตคิดร้ายว่า “ขอสัตว์เหล่านี้จงถูกฆ่า จงถูกทำลาย จงขาดสูญ จงพินาศไป หรืออย่าได้มี”

๑๐. เป็นมิฉฉาภิกษุ มีความเห็นวิปริตว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การเซ่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำดีและชั่วก็ไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มีคุณ บิดาไม่มีคุณ โอปปาติกสัตว์ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้า ด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก”

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือน ถูกนำไปฝังไว้^{๘๐}

๓๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจมปัณณาสก์ ๑. กรขกายวรรค หมวดว่าด้วยกรขกาย ๒. ทุตินิรยสัคคสูตร ว่าด้วยธรรมที่เป็นเหตุให้เกิดในนรกและสวรรค์ สูตรที่ ๒ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ บุคคลบางคนในโลกนี้

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ หยาบช้า มีมือเปื้อนเลือด ปกใจอยู่ในการฆ่าและการทุบตีไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง

๒. เป็นผู้ลักทรัพย์...

๓. เป็นผู้ประพฤติดิฉินในกาม ...

๔. เป็นผู้พูดเท็จ ...

๕. เป็นผู้พูดส่อเสียด ...

๖. เป็นผู้พูดคำหยาบ ...

๗. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ...

๘. เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ...

^{๘๐} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๑/๓๔๖-๓๔๗.

๙. เป็นผู้มิจิตพยาบาท ...

๑๐. เป็นมิจฉาทิฏฐิ มีความเห็นวิปริตว่า ‘ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ฯลฯ ทำให้แจ้งโลกนี้ และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก’

บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้^{๘๑}

๓๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจมปิณณาสก ๑. กรชกายวรรค หมวดว่าด้วยกรชกาย ๓. มาตุคามสูตร ว่าด้วยธรรมเป็นเหตุให้มาตุคามเกิดในนรกและสวรรค์ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย มาตุคามประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย มาตุคามประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

มาตุคามประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นสัมมาทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย มาตุคามประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์ เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๘๒}

๓๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจมปิณณาสก ๑. กรชกายวรรค หมวดว่าด้วยกรชกาย ๔. อุปาสิกาสูตร ว่าด้วยธรรมเป็นเหตุให้อุปาสิกาเกิดในนรกและสวรรค์ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย อุปาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นมิจฉาทิฏฐิ

^{๘๑} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๒/๓๔๙-๓๕๐.

^{๘๒} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๓/๓๕๑.

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นสัมมาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในสวรรค์เหมือนได้รับอัญเชิญไปประดิษฐานไว้^{๘๓}

๓๙. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจปิณณาสก ๑. กรขกายวรรค หมวดว่าด้วยกรขกาย ๕. วิสารทสูตร ว่าด้วยธรรมเป็นเหตุให้ อุบาสิกาเป็นผู้ไม่แก่ล้าวก้าและผู้แก่ล้าวก้า โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ เป็นผู้ไม่แก่ล้าวก้าอยู่ครองเรือน

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นมิจฉาทิฎฐิ

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล เป็นผู้ไม่แก่ล้าวก้าอยู่ครองเรือน

อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ เป็นผู้แก่ล้าวก้าอยู่ครองเรือน

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ ฯลฯ ๑๐. เป็นสัมมาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล เป็นผู้แก่ล้าวก้าอยู่ครองเรือน^{๘๔}

๔๐. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจปิณณาสก ๑. กรขกายวรรค หมวดว่าด้วยกรขกาย ๖. สังสัปติปริยายสูตร ว่าด้วยเหตุแห่งความกระเสือกกระสน โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงธรรมบรรยายที่แสดงเหตุแห่งความกระเสือกกระสนแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี เราจักกล่าว ภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงได้ตรัสเรื่องนี้ว่า

^{๘๓} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๔/๓๕๒.

^{๘๔} อัง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๕/๓๕๒-๓๕๓.

ธรรมบรรยายที่แสดงเหตุแห่งความกระเสือกกระสน เป็นอย่างไร

คือ สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้มีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย ทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น

๑. บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้ฆ่าสัตว์ หยาบฆ่า มีมือเปื้อนเลือด ปกใจอยู่ในการฆ่า และการทุบตี ไม่มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งปวง บุคคลนั้นย่อมกระเสือกกระสนด้วยกาย วาจา และใจ กายกรรม วจีกรรม และมนโกรรมของเขาคดเคี้ยว คติของเขาก็คดเคี้ยว การอุปบัติของเขาก็คดเคี้ยว สำหรับผู้ที่มีคตคดเคี้ยว มีอุปตคดเคี้ยว เรากล่าวว่ามีคตอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ นรก มีทุกข์โดยส่วนเดียว หรือกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานที่มีปกติกระเสือกกระสน

กำเนิดสัตว์ดิรัจฉานที่มีปกติกระเสือกกระสน เป็นอย่างไร

คือ งู แมงป่อง ตะขาบ พังพอน แมว หนู นกเค้าแมว หรือสัตว์ผู้เข้าถึงกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเหล่าใดเหล่าหนึ่งแม่อื่น ๆ เห็นมนุษย์แล้ว ย่อมกระเสือกกระสนการอุปบัติของสัตว์ทั้งหลาย ย่อมมิได้เพราะกรรมที่มีแล้วอย่างนี้ คือ สัตว์นั้นย่อมอุปบัติด้วยกรรมที่ตนทำไว้ ผัสสะอันเป็นวิบากทั้งหลายย่อมถูกต้องสัตว์นี้ผู้อุบัติแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวว่า สัตว์ทั้งหลายเป็นผู้รับผลของกรรมอย่างนี้

๒. บุคคลบางคนในโลกนี้เป็นผู้ลักทรัพย์...

๓. เป็นผู้ประพฤติดิฉินในกาม ...

๔. เป็นผู้พูดเท็จ ...

๕. เป็นผู้พูดส่อเสียด ...

๖. เป็นผู้พูดคำหยาบ ...

๗. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ...

๘. เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ...

๙. เป็นผู้มิจิตพยายาม ...

๑๐. เป็นมิจฉาทิฐิ มีความเห็นวิปริตว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การเซ่นสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำได้และชั่วก็ไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มี คุณบิดาไม่มีคุณ โอปปาติกสัตว์ไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ประพฤติปฏิบัติชอบทำให้แจ้งโลกนี้และโลกหน้า ด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้วสอนผู้อื่นให้รู้แจ้งก็ไม่มีในโลก” บุคคลนั้น ย่อมกระเสือกกระสนด้วยกาย วาจา และใจ กายกรรม วจีกรรม และมนโกรรมของเขาคดเคี้ยว คติของเขาก็คดเคี้ยว การอุปบัติของเขาก็คดเคี้ยว

สำหรับบุคคลผู้มีคติคิดเคี้ยว มีอุบัตติคเคี้ยว เรากล่าวว่ามีคติดอย่าง ๑ ใน ๒ อย่าง คือ นรกรมีทุกขโดยส่วนเดียว หรือกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานที่มีปฏิกิริยาเสือกกระสน^{๘๕}

๔๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๔) อังคุตตรนิกาย ทสกนิบาต ๕. ปัญจมปณณาสก ๒. สามัญญวรรค หมวดว่าด้วยธรรมทั่วไป ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในนรก ๑๐ ประการ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๒. เป็นผู้ลักทรัพย์ ๓. เป็นผู้ประพฤตินิคมในกาม ๔. เป็นผู้พูดเท็จ ๕. เป็นผู้พูดส่อเสียด ๖. เป็นผู้พูดคำหยาบ ๗. เป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ๘. เป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๙. เป็นผู้มิจิตพยาบาท ๑๐. เป็นมิจฉาทิฎฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๑๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้^{๘๖}

ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในนรก ๒๐ ประการ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๒๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๒๐ ประการ คือ

๑. ตนเองเป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ ๓. ตนเองเป็นผู้ลักทรัพย์ ๔. ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์ ๕. ตนเองเป็นผู้ประพฤตินิคมในกาม ๖. ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤตินิคมในกาม ๗. ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ ๘. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ ๙. ตนเองเป็นผู้พูดส่อเสียด ๑๐. ชักชวนผู้อื่นให้พูดส่อเสียด ๑๑. ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ ๑๒. ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ ๑๓. ตนเองเป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเพ้อเจ้อ ๑๕. ตนเองเป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๑๖. ชักชวนผู้อื่นให้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๑๗. ตนเองเป็นผู้มิจิตพยาบาท ๑๘. ชักชวนผู้อื่นให้มิจิตพยาบาท ๑๙. ตนเองเป็นมิจฉาทิฎฐิ ๒๐. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฎฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๒๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้^{๘๗}

^{๘๕} อิง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๑๖/๓๕๓-๓๕๔.

^{๘๖} อิง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๑/๓๖๙.

^{๘๗} อิง.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๒/๓๗๐-๓๗๑.

ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในนรก ๓๐ ประการ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้

ธรรม ๓๐ ประการ คือ ๑. ตนเองเป็นฆาตกร ๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ ๓. เป็นผู้พอใจการฆ่าสัตว์ ๔. ตนเองเป็นผู้ลักทรัพย์ ๕. ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์ ๖. เป็นผู้พอใจการลักทรัพย์ ๗. ตนเองเป็นผู้ประพฤติดินาม ๘. ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤติดินาม ๙. เป็นผู้พอใจการประพฤติดินาม ๑๐. ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ ๑๑. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ ๑๒. เป็นผู้พอใจการพูดเท็จ ๑๓. ตนเองเป็นผู้พูดส่อเสียด ๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้พูดส่อเสียด ๑๕. เป็นผู้พอใจการพูดส่อเสียด ๑๖. ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ ๑๗. ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ ๑๘. เป็นผู้พอใจการพูดคำหยาบ ๑๙. ตนเองเป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ๒๐. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเพ้อเจ้อ ๒๑. เป็นผู้พอใจการพูดเพ้อเจ้อ ๒๒. ตนเองเป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๒๓. ชักชวนผู้อื่นให้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๒๔. เป็นผู้พอใจความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๒๕. ตนเองเป็นผู้มีจิตพยาบาท ๒๖. ชักชวนผู้อื่นให้มีจิตพยาบาท ๒๗. เป็นผู้พอใจความมีจิตพยาบาท ๒๘. ตนเองเป็นมิจฉาทิฐิ ๒๙. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฐิ ๓๐. เป็นผู้พอใจความเป็นมิจฉาทิฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้^{๘๘}

ธรรมที่ให้สัตว์เกิดในนรก ๔๐ ประการ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔๐ ประการ ย่อมดำรงอยู่ในนรก เหมือนถูกนำไปฝังไว้ ธรรม ๔๐ ประการ คือ

๑. ตนเองเป็นฆาตกร ๒. ชักชวนผู้อื่นให้ฆ่าสัตว์ ๓. เป็นผู้พอใจการฆ่าสัตว์ ๔. สรรเสริญการฆ่าสัตว์ ๕. ตนเองเป็นผู้ลักทรัพย์ ๖. ชักชวนผู้อื่นให้ลักทรัพย์ ๗. เป็นผู้พอใจการลักทรัพย์ ๘. สรรเสริญการลักทรัพย์ ๙. ตนเองเป็นผู้ประพฤติดินาม ๑๐. ชักชวนผู้อื่นให้ประพฤติดินาม ๑๑. เป็นผู้พอใจการประพฤติดินาม ๑๒. สรรเสริญการประพฤติดินาม ๑๓. ตนเองเป็นผู้พูดเท็จ ๑๔. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเท็จ ๑๕. เป็นผู้พอใจการพูดเท็จ ๑๖. สรรเสริญการพูดเท็จ ๑๗. ตนเองเป็นผู้พูดส่อเสียด ๑๘. ชักชวนผู้อื่นให้พูดส่อเสียด ๑๙. เป็นผู้พอใจการพูดส่อเสียด ๒๐. สรรเสริญการพูดส่อเสียด ๒๑. ตนเองเป็นผู้พูดคำหยาบ ๒๒. ชักชวนผู้อื่นให้พูดคำหยาบ ๒๓. เป็นผู้พอใจการพูดคำหยาบ ๒๔. สรรเสริญการพูดคำหยาบ ๒๕. ตนเองเป็นผู้พูดเพ้อเจ้อ ๒๖. ชักชวนผู้อื่นให้พูดเพ้อเจ้อ ๒๗. เป็นผู้พอใจการพูดเพ้อเจ้อ ๒๘. สรรเสริญการพูดเพ้อเจ้อ ๒๙. ตนเองเป็นผู้เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๓๐. ชักชวนผู้อื่นให้

^{๘๘} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๓/๓๗๒-๓๗๓.

เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๓๑. เป็นผู้พอใจความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๓๒. สรรเสริญความเพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๓๓. ตนเองเป็นผู้มีจิตพยาบาท ๓๔. ชักชวนผู้อื่นให้มีจิตพยาบาท ๓๕. เป็นผู้พอใจความมีจิตพยาบาท ๓๖. สรรเสริญความมีจิตพยาบาท ๓๗. ตนเองเป็นมิจฉาทิฎฐิ ๓๘. ชักชวนผู้อื่นให้เป็นมิจฉาทิฎฐิ ๓๙. เป็นผู้พอใจความเป็นมิจฉาทิฎฐิ ๔๐. สรรเสริญความเป็นมิจฉาทิฎฐิ

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๔๐ ประการนี้แล ย่อมดำรงอยู่ในนรกเหมือนถูกนำไปฝังไว้^{๘๙}

๔๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๕) ขุททกนิกาย ธรรมบท ๒๒. นิรยวรรค หมวดว่าด้วยคนทำกรรมชั่วตกนรก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

๑. สุนทรปริพาชกาวตถุ เรื่องปริพาชกาชื่อสุนทร

(พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้)

คนที่ชอบกล่าวคำไม่จริง หรือคนที่ทำความชั่วแล้วกล่าวว่า

“ฉันไม่ได้ทำ” ต่างก็ตกนรก คน ๒ จำพวกนั้น ต่างก็มีกรรมชั่ว ตายไปแล้ว มีคติ

เท่าเทียมกันในโลกหน้า^{๙๐}

๒. ทุกขปิฬิตตัตถุ เรื่องสัตว์ถูกทุบตีเบียดเบียน

(พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้)

ภิกษุชั่วจำนวนมากมีผ้ากาสาจะพันที่คอ มีธรรมเลวทราม ไม่สำรวมย่อมตกนรกเพราะบาปกรรมทั้งหลาย^{๙๑}

๔. เขมเสฏฐิปุตตัตถุ เรื่องบุตรเศรษฐีชื่อเขมกะ

(พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่นายเขมกะผู้ชอบเป็นชู้กับภรรยาของคนอื่นดังนี้)

นรชนที่ประมาท ชอบเป็นชู้กับภรรยาของผู้อื่นย่อมถึงฐานะ ๔ ประการ คือ (๑) ได้ บาบ (๒) นอนไม่เป็นสุข (๓) ถูกนิินทา (๔) ตกนรก^{๙๒}

๕. ทพพจภิกขุวัตถุ เรื่องภิกษุผู้ว่ายาก

(พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุผู้ว่ายาก ดังนี้)

หล้าคาที่บุคคลจับไม่ดี ย่อมบาดเจ็บมือได้ ฉันทใด ความเป็นสมณะที่บุคคลปฏิบัติไม่ดี ย่อม อดเข้าไปในนรก ฉันทนั้น^{๙๓}

^{๘๙} อก.ทสก. (ไทย) ๒๔/๒๒๔/๓๗๕-๓๗๗.

^{๙๐} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑๑/๑๓๐.

^{๙๑} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐๗/๑๒๙.

^{๙๒} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐๙/๑๒๙-๑๓๐.

^{๙๓} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐๙/๑๒๙-๑๓๐.

๗. อาคันตุกษิกขัตถุ เรื่องภิกษุอาคันตุกะ

(พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุอาคันตุกะผู้อยู่ในเมืองชายแดน ดังนี้)

เมืองชายแดนได้รับการคุ้มครองทั้งภายในและภายนอก ฉันทใด เธอทั้งหลายจงคุ้มครองตนให้ได้ ฉันทนั้น ขณะอย่าได้ล่วงเลยเธอทั้งหลายไปเสีย เพราะเหล่าชนที่ปล่อยให้ขณะล่วงเลยไป ย่อมเศร้าโศก แออัดอยู่ในนรก^{๙๔}

๔๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๕) ขุททกนิกาย อิติวุตตะกะ ๓. ติกนิบาต ๓. ตติยวรรค ๑. มิจฉาทิฎฐิกสูตร ว่าด้วยผู้มีความเห็นผิด โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

แท้จริง พระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้ว พระสูตรนี้ พระอรหันต์กล่าวไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก

คำที่ว่า “เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริตกล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิดหลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก” นั้น เราหาได้กล่าวเพราะรับฟังมาจากสมณะหรือพราหมณ์อื่นๆ ไม่

ภิกษุทั้งหลาย ที่แท้แล้ว เรารู้อย่างเห็นเอง ทราบเองทั้งนั้น จึงกล่าวคำนี้ว่า “เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ประกอบกายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต กล่าวร้ายพระอริยะ มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก”

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมานี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์ ดังนี้ว่า

บุคคลในโลกนี้ตั้งจิตไว้ผิด กล่าววาจาผิด ทำการงานทางกายที่ผิด มีความขวนขวายน้อย ทำกรรมอันไม่เป็นบุญไว้ในชีวิตอันน้อยในโลกนี้ เขามีปัญญาทึบ หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในนรก แม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล^{๙๕}

๔๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๕) ขุททกนิกาย อิติวุตตะกะ ๓. ติกนิบาต ๓. ตติยวรรค ๔. จตุตถวรรค ๒. สักการสูตร ว่าด้วยผู้ถูกสักการะครอบงำจิต โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๙๔} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๑๕/๑๓๑.

^{๙๕} พ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๐/๔๒๗-๔๒๘.

แท้จริง พระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้ว พระสูตรนี้ พระอรหันต์กล่าวไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกความเสื่อมสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะและความเสื่อมสักการะทั้งสองครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

คำที่ว่า “เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกความเสื่อมสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะและความเสื่อมสักการะทั้งสองครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก” นั้น เราหาได้กล่าวเพราะรับฟังมาจากสมณะหรือพราหมณ์อื่น ๆ ไม่

ภิกษุทั้งหลาย แท้จริงแล้ว เรารู้อย่างเห็นเอง ทราบเองทั้งนั้น จึงกล่าวคำนี้ว่า “เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกความเสื่อมสักการะครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เราได้เห็นเหล่าสัตว์ที่ถูกสักการะและความเสื่อมสักการะทั้งสองครอบงำอำยิจิต หลังจากตายแล้ว จะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก”

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมานี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์ดังนี้

สมาธิของภิกษุใด ผู้มีปกติอยู่ด้วยความไม่ประมาทย่อมหวั่นไหวด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ

(๑) ด้วยมีผู้สักการะ (๒) ด้วยไม่มีผู้สักการะ ภิกษุนั้นผู้ชำนาญ มีความเพียรต่อเนื่อง พิจารณาเห็นด้วยปัญญาที่สุขุม ยินดีในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอุปาทาน นักปราชญ์ทั้งหลายเรียกว่า สัตบุรุษแม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล^{๙๖}

๔๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสูตรตันตปิฎก (เล่ม ๒๕) ขุททกนิกาย อิติวุตตกะ ๓. ดิกนิบาต ๓. ตติยวรรค ๔. จตุตถวรรค ๑๐. เทวทัตตสูตร ว่าด้วยพระเทวทัตถูกอสัทธิธรรมครอบงำ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๙๖} ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๘๑/๔๔๔-๔๔๕.

แท้จริง พระสูตรนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสไว้แล้ว พระสูตรนี้ พระอรหันต์กล่าวไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้

“ภิกษุทั้งหลาย พระเวทตถกอสัทธิธรรม ๓ ประการครอบงำอำยิจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

อสัทธิธรรม ๓ ประการ คือ

๑. เวทตถกความปรารถนาชั่วครอบงำอำยิจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๒. เวทตถกความมีมิตรชั่วครอบงำอำยิจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้

๓. เมื่อยังมีมรรคผลที่ควรทำให้สูงขึ้นไป เวทตถกลับมาถึงความเสื่อม เสี่ยงกลางคัน เพราะบรรลुकุณวิเศษขั้นต่ำ

ภิกษุทั้งหลาย เวทตถกอสัทธิธรรม ๓ ประการนี้แล ครอบงำอำยิจิต ต้องไปเกิดในอบาย ต้องไปเกิดในนรก ดำรงอยู่ชั่วกับ แก้ไขไม่ได้”

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสเนื้อความดังกล่าวมานี้แล้ว ในพระสูตรนั้น จึงตรัสคาถาประพันธ์ ดังนี้ว่า

ใคร ๆ อย่าได้เกิดเป็นคนปรารถนาชั่ว ไม่ว่าในกาลไหน ๆ ในโลก เธอทั้งหลายจงรู้จัก เวทตถว่า มีคติเหมือนกับคนปรารถนาชั่ว

เวทตถเป็นที่ยกย่องกันว่า เป็นบัณฑิต เป็นที่รู้จักว่า ได้อบรมตนแล้ว เราได้ฟังมาว่า เวทตถจรรุ่งเรืองอยู่ด้วยยศ

เวทตถนั้นสั่งสมความประมาท เบียดเบียนตถาคตนั้น จึงต้องไปเกิดในนรกอเวจี มี ประตู่ ๔ ด้าน น่าสะพรึงกลัวยิ่งนัก

ผู้ใดประทุษร้ายต่อคนที่ไม่ประทุษร้าย ผู้ไม่ทำกรรมชั่ว บำปวย่อมถูกต้องเฉพาะผู้นั้น เท่านั้น ผู้มีจิตคิดประทุษร้าย ไม่มีความเอื้อเพื่อ

ผู้ใดเบียดเบียนตถาคต ผู้เสด็จไปดี มีพระทัยสงบ ด้วยการกล่าวดำหนิ การดำหนิ พระองค์ ย่อมฟังไม่ขึ้น เปรียบเหมือนผู้ที่ตั้งใจประทุษร้ายมหาสมุทร ด้วยยาพิษจำนวนเป็นหม้อ เขาไม่อาจประทุษร้ายได้ เพราะมหาสมุทรมากแล้ว

ภิกษุผู้ดำเนินตามมรรคาของพระพุทธเจ้าหรือพระสาวก พึงถึงความสิ้นทุกข์ได้ บัณฑิต ทำพระพุทธเจ้าหรือพระสาวกให้เป็นกัลยาณมิตร และคบหาท่านเหล่านั้น แม้เนื้อความนี้ พระผู้มีพระภาคก็ตรัสไว้แล้ว ข้าพเจ้าได้สดับมาอย่างนี้แล^{๙๗}

^{๙๗} ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๘๙/๔๕๘-๔๖๐.

๔๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๖) ขุททกนิกาย เปตวัตถุ

๑. อรรถวรรค ๑๐. ขัลลภุญเปติวัตถุ เรื่องนางเปรตศรัทธาล้าน โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(หัวหน้าพ่อค้าถามนางเวมานิกเปรตตนหนึ่งว่า)

ท่านเป็นใครกันเล่า อยู่แต่ภายในวิมาน ไม่ออกมาข้างนอกเลย นางผู้เจริญ เชิญท่าน
ออกมาเถิด ข้าพเจ้าจะขอชมท่านผู้มีฤทธิ์มาก^{๙๘} (นางเวมานิกเปรตตอบว่า)

ดิฉันเป็นหญิงเปลือยกาย มีแต่ผมปิดบังไว้ กระดากอายที่จะออกไปข้างนอก ดิฉันได้
ทำบุญไว้น้อยนัก^{๙๙} (หัวหน้าพ่อค้ากล่าวว่า)

นางผู้มีรูปร่างงาม เอาเถอะ ข้าพเจ้าจะให้ผ้าเนื้อดีแก่ท่าน เชิญท่านนุ่งผ้านี้ ครั้นนุ่งผ้านี้
เสร็จแล้วจงออกมา ขอเชิญออกมาภายนอกนะนางผู้เจริญ ข้าพเจ้าจะขอชมท่านผู้มีฤทธิ์มาก^{๑๐๐}
(นางเวมานิกเปรตตอบว่า)

ผ้านั้นถึงท่านจะหิบบิ้นให้ที่มีมือของดิฉันเอง ก็ไม่สำเร็จแก่ดิฉัน ถ้าในหมู่ชนนี้มีอุบาสก
ผู้มีศรัทธา เป็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๑๐๑}

ขอท่านจงให้อุบาสกนั้นนุ่งห่มผ้าที่ท่านจะให้ดิฉัน แล้วอุทิศส่วนบุญให้ดิฉัน เมื่อทำ
อย่างนั้น ดิฉันจักถึงความสุข พรั่งพร้อมด้วยสมบัติตามปรารถนาทุกอย่าง^{๑๐๒} (พระสังคีติกาจารย์
ทั้งหลายกล่าวคาถาเหล่านี้ว่า)

พ่อค้าเหล่านั้นให้อุบาสกนั้นอาบน้ำ ลูบไล้ด้วยของหอม ให้นุ่งห่มผ้าแล้ว อุทิศส่วนบุญ
ไปให้นางเวมานิกเปรตนั้น^{๑๐๓}

ในลำดับที่พวกพ่อค้าอุทิศส่วนบุญให้นั้นเอง วิบากคืออาหาร เครื่องนุ่งห่ม และน้ำดื่ม
ก็เกิดขึ้นแก่นางเวมานิกเปรตนั้น นี่เป็นผลแห่งทักษิณา^{๑๐๔}

ลำดับนั้น นางมีร่างกายหมดจด นุ่งผ้าสะอาด สวมใส่ผ้าเนื้อดีกว่าผ้าแคว้นกาสีเดินยิ้ม
ออกมาจากวิมาน นี่เป็นผลแห่งทักษิณา^{๑๐๕}

^{๙๘} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๕๘/๑๗๗.

^{๙๙} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๕๙/๑๗๗.

^{๑๐๐} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๐/๑๗๘.

^{๑๐๑} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๑/๑๗๘.

^{๑๐๒} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๒/๑๗๘.

^{๑๐๓} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๓/๑๗๘.

^{๑๐๔} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๔/๑๗๘.

^{๑๐๕} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๕/๑๗๘.

อนึ่ง วิมานของท่านงดงาม มีรูปภาพจิตรดี สว่างไสว แม่เทพธิดา พวกข้าพเจ้าถามแล้ว ขอเธอบอก นี่เป็นผลของกรรมอะไร^{๑๐๖} (เทพธิดานั้นตอบว่า)

ดิฉันมีจิตเลื่อมใสดีแล้วได้ถวายแบ่งแก้วเจ็ดด้วยน้ำมัน แต่ภิกษุผู้ปฏิบัติตรงซึ่งกำลังเที่ยวภิกขาจาร^{๑๐๗}

ดิฉันเสวยวิบากแห่งกุศลกรรมนั้นในวิมาน สิ้นกาลนาน แต่เดี๋ยวนี้ ผลบุญนั้นเหลืออยู่นิดหน่อย^{๑๐๘}

พ้นจาก ๔ เดือนไปแล้ว ดิฉันจักตาย จักตกนรกอันเร่าร้อนแสนสาหัส^{๑๐๙}

นรกนั้นมี ๔ เหลี่ยม มีประตู ๔ ด้าน กรรมสร้างจำแนกไว้เป็นส่วน ๆ ล้อมรอบด้วยกำแพงเหล็ก ครอบไว้ด้วยแผ่นเหล็ก^{๑๑๐}

พื้นนรกนั้นล้วนเป็นเหล็กแดงลุกเป็นเปลวเพลิงประกอบด้วยความร้อน แม้ไปรอบตลอดร้อยโยชน์อยู่ตลอดเวลา^{๑๑๑}

ดิฉันจักต้องเสวยทุกขเวทนาในมหานรกนั้นยาวนาน ด้วยว่า การเสวยทุกขเช่นนี้เป็นผลกรรมชั่ว เพราะฉะนั้น ดิฉันจึงเศร้าโศกอย่างหนัก^{๑๑๒}

๔๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๘) ขุททกนิกาย ชาดก ๒๒. มหานิบาต ๔. เนมิราชชาดก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(พระเจ้าเนมิจึงตรัสกับมาตลีเทพสารีว่า)

มาตลีเทพสารี ขอให้ท่านจงนำเราไปทั้ง ๒ ทางนั้นแหละ คือ ทางที่คนทำบาปและทางที่คนทำบุญไว้^{๑๑๓} (ต่อจากนั้น มาตลีเทพสารีทูลถามว่า)

ข้าแต่พระราชาผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐเป็นใหญ่ในทิศ ข้าพระองค์จะนำเสด็จพระองค์ไปทางไหนก่อน คือ ทางที่คนทำบาปหรือทางที่คนทำบุญไว้^{๑๑๔} (พระเจ้าเนมิตรัสว่า)

^{๑๐๖} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๖/๑๗๘.

^{๑๐๗} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๗/๑๗๙.

^{๑๐๘} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๘/๑๗๙.

^{๑๐๙} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๖๙/๑๗๙.

^{๑๑๐} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๗๐/๑๗๙.

^{๑๑๑} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๗๑/๑๗๙.

^{๑๑๒} ขุ.เปต. (ไทย) ๒๖/๗๒/๑๗๙.

^{๑๑๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๔๙/๒๕๐.

^{๑๑๔} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๐/๒๕๐.

เราจะดูรกรซึ่งเป็นที่อยู่ของเหล่านรชนที่มีกรรมเป็นบาป สถานที่อยู่ของเหล่านรชนที่มีกรรมหยาบช้า และคติของเหล่านรชนผู้ทุศีลก่อน^{๑๑๕} (พระศาสดาเมื่อจะทรงประกาศข้อความนั้น จึงตรัสว่า)

มาตลีเทพสารตีฟังพระดำรัสของพระราชาแล้ว จึงแสดงแม่น้ำที่ชื่อเวตตรณี ที่ข้ามได้ยาก ประกอบด้วยน้ำต่างที่ร้อนเดือดพล่าน เปรียบด้วยเปลวเพลิง^{๑๑๖}

พระเจ้าเนมิทอดพระเนตรสัตว์ผู้ตกอยู่ในแม่น้ำเวตตรณี ที่ข้ามได้ยาก จึงได้ตรัสถามมาตลีเทพสารตีว่า มาตลีเทพสารตี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา สัตว์เหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรหนอ จึงตกลงสู่แม่น้ำเวตตรณี^{๑๑๗}

มาตลีเทพสารตีถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว จึงได้ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๑๘}

ชนเหล่าใดในมนุษยโลก ผู้มีกำลัง มีกรรมอันเป็นบาป ย่อมเบียดเบียน ต่ำว่าผู้อื่นซึ่งมีกำลังน้อย ชนเหล่านั้นผู้มีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้วย่อมตกลงสู่แม่น้ำเวตตรณี^{๑๑๙}

ฝูงสุนัขดำ ฝูงสุนัขต่าง ฝูงแร้ง ฝูงกาปากเหล็กที่น่ากลัว รุมกัดจิกกินสัตว์นรก ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นฝูงสัตว์รุมกัดจิกกินสัตว์นรก ท่านมาตลีเทพสารตี เราขอถามท่าน สัตว์เหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกฝูงกาปากเหล็กรุมกัดจิกกิน^{๑๒๐}

มาตลีเทพสารตีถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๒๑}

ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งเป็นคนตระหนี่เหนียวแน่น มีธรรมลามก บริภาษ เบียดเบียน ต่ำว่าสมณะและพราหมณ์ ชนเหล่านั้นผู้มีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงถูกฝูงกาปากเหล็กรุมกัดจิกกิน (พระเจ้าเนมิทรงเห็นสัตว์นรกเหล่านั้น ทรงสะดุ้งกลัว ตรัสถามมาตลีเทพสารตีว่า)^{๑๒๒}

สัตว์นรกเหล่านี้มีร่างกายลุกโชน เเดินเหยียบแผ่นดินเหล็กที่ลุกโชน นายนิรยบาลทั้งหลายโบยตีด้วยกระบองเหล็กอันร้อน ท่านมาตลีเทพสารตี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้

^{๑๑๕} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๑/๒๕๑.

^{๑๑๖} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๒/๒๕๑.

^{๑๑๗} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๓/๒๕๑.

^{๑๑๘} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๔/๒๕๑.

^{๑๑๙} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๕/๒๕๑.

^{๑๒๐} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๖/๒๕๒.

^{๑๒๑} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๗/๒๕๒.

^{๑๒๒} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๘/๒๕๒.

เห็นสัตว์นรกเหล่านี้ที่ถูกโบยตีด้วยกระบองเหล็ก เราขอถามท่าน สัตว์เหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกทุบตีด้วยกระบองเหล็กนอนอยู่^{๑๒๓}

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๒๔}

ชนเหล่าใดในมนุษยโลกเป็นผู้มีธรรมอันชั่วช้า เบียดเบียน ต่ำว่าชายหญิงผู้ไม่มีธรรมอันชั่วช้า ชนเหล่านั้นผู้มีธรรมอันชั่วช้า มีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงถูกทุบตีด้วยกระบองเหล็กนอนอยู่^{๑๒๕} (พระเจ้าเนมิทอດพระเนตรเห็นดังนั้น จึงตรัสถามว่า)

สัตว์นรกอีกพวกหนึ่งตกหลุมถ่านเพลิง ถูกไฟไหม้ทั่วร่างกาย ร้องครวญครางอยู่ ท่านมาตลีเทพสารเถิด ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นสัตว์นรกเหล่านี้ถูกไฟไหม้ทั่วร่างกาย เราขอถามท่าน สัตว์เหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงตกหลุมถ่านเพลิงอยู่^{๑๒๖}

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๒๗}

ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่งอ้างพยานโกศลบหนี เพราะเหตุแห่งทรัพย์ของประชุมชน ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นจอมแห่งชน ชนเหล่านั้นครั้นทำทรัพย์ของหมู่ชนให้สิ้นไปแล้ว มีกรรมอันหยาบช้า ทำบาปแล้วตกอยู่ในหลุมถ่านเพลิง^{๑๒๘} (พระเจ้าเนมิทรงเห็นเหตุนี้แล้ว จึงตรัสถามว่า)

โลหภูมิใหญ่มีไฟลุกโพล่งโชติช่วงปรากฏอยู่ ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นโลหภูมินั้น ท่านมาตลีเทพสารเถิด เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงต้องดิ้นหัวตกลงไปสู่โลหภูมิ^{๑๒๙}

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๓๐}

^{๑๒๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๕๙/๒๕๒.

^{๑๒๔} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๐/๒๕๒.

^{๑๒๕} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๑/๒๕๓.

^{๑๒๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๒/๒๕๓.

^{๑๒๗} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๓/๒๕๓.

^{๑๒๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๔/๒๕๓.

^{๑๒๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๕/๒๕๓.

^{๑๓๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๖/๒๕๔.

ชนเหล่าใดสุดแสนจะชั่ว เบียดเบียน อาฆาตสมณะและพราหมณ์ผู้มีศีล ชนเหล่านั้นผู้มีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงดิ่งหัวตกลงไปสู่โลหภูมิ^{๑๓๑} (พระเจ้าเนมิทรงเห็นเหตุนั้นแล้ว จึงตรัสถามว่า)

นายนิรบาลย่อมตัดคอหรือผูกคอสัตว์นรก นุดลากโยนลงไปในน้ำร้อน ท่านมาตลีเทพสารถิ ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกตัดศีรษะนอนอยู่^{๑๓๒}

มาตลีเทพสารถิถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๓๓}

ชนเหล่าใดในมนุษยโลกสุดแสนจะชั่ว จับนกงมาฆ่า ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นจอมชน ชนเหล่านั้นครั้งผ่านากแล้ว มีกรรมหยาบช้าทำบาปแล้ว จึงถูกตัดศีรษะนอนอยู่^{๑๓๔} (พระเจ้าเนมิทรงเห็นเหตุนั้นแล้ว จึงตรัสถามว่า)

แม่น้ำนี้มีน้ำมาก มีฝั่งไม้ลี้กมีทำนั่งดงาม ไหลอยู่เสมอ สัตว์นรกถูกความร้อนแผดเผาแล้วจะดื่ม น้ำที่สัตว์นรกเหล่านั้นดื่มแล้วก็กลายเป็นกลบไป^{๑๓๕}

ท่านมาตลีเทพสารถิ ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ น้ำที่สัตว์นรกเหล่านั้นดื่มแล้วจึงกลายเป็นกลบไป^{๑๓๖}

มาตลีเทพสารถิถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๓๗}

สัตว์นรกเหล่าใดมีภาระงานไม่บริสุทธิ์ เอาข้าวสับปนข้าวเปลือกล้วน ๆ ขายให้แก่ผู้ซื้อ น้ำที่สัตว์นรกผู้ถูกความร้อนแผดเผากระหายเหล่านั้นดื่มแล้ว ก็กลายเป็นกลบไป^{๑๓๘} (พระเจ้าเนมิทรงเห็นเหตุนั้นแล้ว จึงตรัสถามว่า)

^{๑๓๑} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๗/๒๕๔.

^{๑๓๒} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๘/๒๕๔.

^{๑๓๓} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๖๙/๒๕๔.

^{๑๓๔} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๐/๒๕๔.

^{๑๓๕} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๑/๒๕๔.

^{๑๓๖} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๒/๒๕๕.

^{๑๓๗} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๓/๒๕๕.

^{๑๓๘} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๔/๒๕๕.

นายนิรยบาลใช้ลูกศร หอก และโตมร แทะสี่ข้างทั้ง ๒ ของเหล่าสัตว์นรกผู้คร่ำครวญ อยู่ ท่านมาตลีเทพสารเถี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกแทง ด้วยหอกนอนอยู่^{๑๓๙}

มาตลีเทพสารเถีถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๔๐}

ชนเหล่าใดในมนุษยโลกมีการงานไม่ดี ลักทรัพย์ของผู้อื่น คือ ข้าวเปลือก ทรัพย์ เงิน ทอง แปะ แกะ ปศุสัตว์ และกระบือ มาเลี้ยงชีวิต ชนเหล่านั้นมีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงถูกแทงด้วยหอกนอนอยู่^{๑๔๑} (พระเจ้าเนมิตรัสถามมาตลีเทพสารเถีว่า)

เพราะเหตุไร สัตว์นรกเหล่านี้จึงถูกนายนิรยบาลล่ามคอไว้ สัตว์นรกอีกพวกหนึ่งถูก นายนิรยบาลหั่นแล้วสับนอนอยู่ ท่านมาตลีเทพสารเถี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกสับนอนอยู่^{๑๔๒}

มาตลีเทพสารเถีถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๔๓}

สัตว์นรกเหล่านี้เคยเป็นผู้ฆ่าแพะ ฆ่าสุกร ฆ่าปลา ครั้นฆ่าปศุสัตว์ คือ กระบือ แพะ และแกะแล้วจึงวางบนเขียงเพื่อขายเลี้ยงชีพ สัตว์นรกเหล่านั้นทำบาปแล้วจึงต้องถูกสับเป็นชิ้น ๆ กองอยู่^{๑๔๔} (พระเจ้าเนมิตรัสถามมาตลีเทพสารเถีว่า)

ห้วงน้ำนี้เต็มไปด้วยอุจจาระและปัสสาวะ ไม่สะอาด บุคเน่า มีกลิ่นเหม็นฟุ้งไป สัตว์นรกถูกความหิวครอบงำยอมกินอุจจาระและปัสสาวะนั้น ท่านมาตลีเทพสารเถี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงต้องมากินอุจจาระและปัสสาวะ^{๑๔๕}

^{๑๓๙} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๕/๒๕๕.

^{๑๔๐} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๖/๒๕๕.

^{๑๔๑} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๗/๒๕๕.

^{๑๔๒} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๘/๒๕๖.

^{๑๔๓} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๗๙/๒๕๖.

^{๑๔๔} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๐/๒๕๖.

^{๑๔๕} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๑/๒๕๖.

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๔๖}

สัตว์นรกเหล่านี้บางพวกมักก่อเหตุ เกรี้ยวกราด รังแกมิตรสหาย ตั้งมั่นในการเบียดเบียนผู้อื่นทุกเมื่อ สัตว์นรกเหล่านี้มีกรรมหยาบช้า เป็นพาล ประทุษร้ายมิตร ทำบาปแล้วจึงกินปัสสาวะและอุจจาระ^{๑๔๗} (พระเจ้าเนมิทรงเห็นเหตุนั้นแล้ว จึงตรัสถามว่า)

ห้วงน้ำนี้เต็มไปด้วยเลือดและหนอง ไม่สะอาด บุดเน่า มีกลิ่นเหม็นฟุ้งไป สัตว์นรกทั้งหลายถูกความร้อนแผดเผา เกิดความกระหาย จึงดื่มเลือดและหนอง ท่านมาตลีเทพสารตีความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงกินเลือดและหนอง^{๑๔๘}

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๔๙}

ชนเหล่าใดในมนุษย์โลกฆ่ามารดาบิดา หรือพระอรหันต์ ชื่อว่าเป็นปาราชิก (ผู้พ่ายแพ้) ชนเหล่านั้นผู้มีกรรมอันหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงกินเลือดและหนอง (เมื่อมาตลีเทพสารตีแสดงเรื่องนั้นแล้ว พระเจ้าเนมิจึงตรัสถามว่า)^{๑๕๐}

ท่านจงดูกลิ่นของสัตว์นรกที่นายนิรบาลเกี่ยวด้วยเบ็ด และจงดูหนังที่นายนิรบาลถลกด้วยขอเหล็ก สัตว์นรกเหล่านี้ย่อมดิ้นรนเหมือนปลาถูกโยนขึ้นบนบก ร้องไห้ฉ่ำลายไหล เพราะเหตุไร^{๑๕๑}

ท่านมาตลีเทพสารตี ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงกลืนกินเบ็ดนอนอยู่^{๑๕๒}

มาตลีเทพสารถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๕๓}

^{๑๔๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๒/๒๕๖.

^{๑๔๗} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๓/๒๕๗.

^{๑๔๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๔/๒๕๗.

^{๑๔๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๕/๒๕๗.

^{๑๕๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๖/๒๕๗.

^{๑๕๑} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๗/๒๕๗.

^{๑๕๒} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๘/๒๕๘.

^{๑๕๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๘๙/๒๕๘.

สัตว์นรกบางพวกเคยเป็นมนุษย์ มีตำแหน่งหน้าที่ให้ลดราคาซื้อลงจากราคาขาย ทำการโกงด้วยตาชั่งโกง เพราะโลกในทรัพย์ ปกปิดการโกงไว้เหมือนคนเมื่อจะฆ่าปลาเอาเหยื่อปกปิดเบ็ดไว้^{๑๕๔}

บุคคลผู้ทำการโกงถูกรกรรมของตนหุ้มห่อไว้ ไม่มีการป้องกันได้เลย สัตว์นรกเหล่านั้นมีกรรมหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงต้องกลืนกินเบ็ดนอนอยู่^{๑๕๕} (พระเจ้าเนมิตรัสถามมาตลีเทพสารเถาว่า)

นางสัตว์นรกเหล่านี้มีร่างกายแตกแฉก น่าเกลียด เปราะเปื้อน เกรอะกรังไปด้วยเลือดและหนอง เหมือนพวกโคหิวขาดในที่ฆ่า ยกแขนทั้ง ๒ ข้างขึ้นร้องคร่ำครวญอยู่ นางสัตว์นรกนั้นถูกฝังไว้ในแผ่นดินทุกเมื่อ มีภูเขไฟลุกโชนติช่วงกลิ้งมาบดขยี้^{๑๕๖}

ท่านมาตลีเทพสารเถา ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของนางสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน นางสัตว์นรกเหล่านี้ ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกฝังไว้ในแผ่นดินทุกเมื่อ มีภูเขไฟลุกโชนติช่วงกลิ้งมาบดขยี้^{๑๕๗}

มาตลีเทพสารเถาถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบ^{๑๕๘}

หญิงเหล่านั้นเป็นกุลธิดาในมนุษย์โลกที่เป็นอยู่นี้ มีการงานไม่บริสุทธิ์ ประพฤติไม่สงบเสีี่ยม ทำตัวเป็นนักเลง ทอดทิ้งสามีแล้วไปคบหาชายอื่น เพราะเหตุแห่งความเรีงรมย์และเล่นสนุก หญิงเหล่านั้นทำจิตของตนให้เรีงรมย์อยู่กับชายอื่น ในมนุษย์โลกแล้ว มีภูเขไฟลุกโชนติช่วงกลิ้งมาบดขยี้^{๑๕๙} (พระเจ้าเนมิตรัสถามมาตลีเทพสารเถาว่า)

เพราะเหตุไร นายนิรยบาลอีกพวกหนึ่งนี้ จึงจับเท่าสัตว์นรกให้มีศีรษะห้อยลง โยนไปในนรก ท่านมาตลีเทพสารเถา ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงถูกนายนิรยบาลจับศีรษะห้อยลง โยนไปในนรก^{๑๖๐}

^{๑๕๔} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๐/๒๕๘.

^{๑๕๕} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๑/๒๕๘.

^{๑๕๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๒/๒๕๘.

^{๑๕๗} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๓/๒๕๘.

^{๑๕๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๔/๒๕๘.

^{๑๕๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๕/๒๕๘.

^{๑๖๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๔๙๖/๒๕๘.

มาตลีเทพสารก็ถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๖๑}

สัตว์นรกทั้งหลายเมื่อยังมีชีวิตอยู่ในมนุษยโลก ต่างทำกรรมไว้มิได้ ล่วงละเมิดเล่างรรยาของชายอื่น เช่นนั้นเชื่อว่าเป็นผู้ลักของสำคัญที่สุด จึงต้องถูกนายนิรบาลจับศีรษะห้อยลงโยนไปในนรก^{๑๖๒}

สัตว์นรกเหล่านั้นเสวยทุกข์เวทนาอยู่ในนรกนั้น สิ้นปีเป็นอันมาก เพราะบุคคลผู้ทำบาปกรรมเป็นปกติ ถูกรกรรมของตนเข็ดไ้ข้างหน้า ไม่มีการต้านทานได้เลย สัตว์นรกเหล่านั้นมีกรรมอันหยาบช้า ทำบาปแล้ว จึงต้องถูกนายนิรบาลจับศีรษะห้อยลง โยนไปในนรก^{๑๖๓} (พระเจ้าเนมิตรัสถามว่า)

สัตว์นรกทั้งเล็กและใหญ่เหล่านี้ มีการประกอบเหตุการณ์ต่าง ๆ กัน มีรูปร่างแสนจะน่ากลัว ปรากฏอยู่ในนรก ท่านมาตลีเทพสารถึ ความกลัวย่อมเกิดแก่เรา เพราะได้เห็นความเป็นไปของสัตว์นรกเหล่านี้ เราขอถามท่าน สัตว์นรกเหล่านี้ได้ทำบาปกรรมอะไรไว้หนอ จึงต้องมาเสวยทุกข์เวทนาอันร้ายแรงแข่งกล้า^{๑๖๔}

มาตลีเทพสารก็ถูกพระเจ้าเนมิตรัสถามแล้ว ก็ทูลพยากรณ์วิบากของเหล่าสัตว์ผู้ทำชั่วไว้ตามที่ทราบแต่พระเจ้าเนมินั้นผู้ไม่ทรงทราบวา^{๑๖๕}

เหล่าสัตว์นรกที่เมื่อมีชีวิตอยู่ในมนุษยโลก เป็นผู้ที่มีโทษสุดแสนชั่ว หลงทำกรรมเพราะความชะล่าใจ และชักชวนผู้อื่นในโทษเช่นนั้น มีโทษชั่ว จึงต้องมาเสวยทุกข์เวทนาอันร้ายแรงแข่งกล้า และเผ็ดร้อนเหลือประมาณอยู่^{๑๖๖} (มาตลีเทพสารถึฟังพระดำรัสแล้ว จึงแสดงนรกมากมายในทิศทั้ง ๔ ว่า)

ข้าแต่มหाराช พระองค์ได้ทรงทราบสถานที่อยู่ ของเหล่าสัตว์ผู้มีกรรมชั่ว ของเหล่าสัตว์ผู้มีกรรมหยาบช้า และคติของเหล่าสัตว์ผู้ทุศีลแล้ว ข้าแต่พระราชาผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่บัดนี้ ขอเชิญพระองค์เสด็จขึ้นไปในสำนักของท้าวสักกเทวราชเถิด^{๑๖๗}

^{๑๖๑} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๔๙๗/๒๕๙.

^{๑๖๒} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๔๙๘/๒๕๙.

^{๑๖๓} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๔๙๙/๒๖๐.

^{๑๖๔} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๕๐๐/๒๖๐.

^{๑๖๕} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๕๐๑/๒๖๐.

^{๑๖๖} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๕๐๒/๒๖๐.

^{๑๖๗} พ.ช. (ไทย) ๒๘/๕๐๓/๒๖๑.

๔๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๘) ขุททกนิกาย ชาดก ๒๒. มหานิบาต ๘. มหานารทกัสมฺมชาดก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(นารทฤๅษีทูลตอบว่า)

ถ้าอาตมภาพรู้ว่า “มหาบพิตรทรงมีศีล ทรงรู้ความประสงค์ของพวกผู้ขอ อาตมภาพก็จะให้มหาบพิตรสัก ๕๐๐ แต่มหาบพิตรหยาบช้า ทรงจุติจากโลกนี้แล้ว จะต้องไปอยู่ในนรก ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกได้”^{๑๖๘}

ผู้ใดในโลกนี้ไม่มีศีลธรรม ประพฤติชั่ว เกียจคร้าน มีกรรมหยาบ บัณฑิตทั้งหลายไม่ให้กัณฑ์ในผู้นั้น เพราะจะไม่ได้ทรัพย์คืนจากคนเช่นนั้น^{๑๖๙}

ส่วนคนขยันหมั่นเพียร มีศีล รู้ความประสงค์ของผู้ขอ คนทั้งหลายรู้แล้วย่อมนำโภคทรัพย์มาซื้อเชิญเอง ด้วยคิดว่า “ผู้นี้ทำงานเสร็จแล้วพึงนำมาใช้คืนให้”^{๑๗๐}

ขอถวายพระพร มหาบพิตรจุติจากที่นี่แล้ว จักทอดพระเนตรเห็นพระองค์เองอยู่ในนรกนั้น ผู้ถูกผูกกายยื้อแย่งอุดคร่าอยู่ ใครเล่าจะไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกกับมหาบพิตร ผู้ตกอยู่ในนรกซึ่งถูกผูกกาย แร้ง และสุนัขรุมกัดกิน ตัวขาดกระจัดกระจาย เลือดไหลโหลมอยู่^{๑๗๑}

ในโลกันตนรกนั้นมีมืดมิดที่สุด ไม่มีดวงจันทร์และดวงอาทิตย์ โลกันตนรกนั้นมีมืดมิดอยู่เป็นนิตย์ น่ากลัว กลางคืนกลางวันไม่ปรากฏ ผู้ต้องการทรัพย์ ใครเล่าจะพึงเที่ยวไปในสถานที่นั้นได้^{๑๗๒}

ในโลกันตนรกนั้นมีสุนัข ๒ ตัว คือ สุนัขต่างและสุนัขดำคล้ำ มีตัวกำยำ ลำสันแข็งแรง พวกมันใช้เขี้ยวเหล็กกัดกินผู้ที่จุติจากมนุษยโลกนี้แล้ว ไปตกอยู่ในนรก^{๑๗๓}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกกับมหาบพิตร ผู้ถูกผูกสุนัขทารุณโหดร้าย ตัวนำทุกข์มาให้รุมกัดกินอยู่ อยู่ในนรกจนตัวขาดกระจัดกระจาย เลือดไหลโหลม^{๑๗๔}

และในนรกที่โหดร้าย มีพวกนายนิรยบาลซื้อกาฬะและอุปกาฬะ ผู้เป็นข้าศึกใช้ดาบและหอกที่ลับไว้อย่างดี เชือดเฉือนและทิ่มแทงคนผู้ทำกรรมชั่วไว้ในภพก่อน^{๑๗๕}

^{๑๖๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๒/๓๘๔.

^{๑๖๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๓/๓๘๔.

^{๑๗๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๔/๓๘๔.

^{๑๗๑} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๕/๓๘๔.

^{๑๗๒} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๖/๓๘๔.

^{๑๗๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๗/๓๘๕.

^{๑๗๔} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๘/๓๘๕.

^{๑๗๕} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๐๙/๓๘๕.

ใครเล่าจะพึงไปทวงถามเอาทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลก กับมหาบพิตรผู้ถูกทิ่มแทงเข้าที่พระอุทร ที่พระปรีศร์ มีพระอุทรพรุณวิ่งไปมาอยู่ในนรก มีตัวขาดกระจัดกระจายเลือดไหลโตรมได้^{๑๗๖}

ในโลกนั้นคนนั้น มีท่าผนชนิดต่าง ๆ คือ ผนหอก ผนดาบ ผนแหลน ผนหลาว มีประกายลุกวาว เหมือนถ่านเพลิงตกลงบนศิระะ สายอสนีบาตศิลาแดงโชนตกลงทับสัตว์นรกผู้มีกรรมหยาบช้า^{๑๗๗}

และในนรกนั้น มีลมร้อนอันยากที่จะทนได้ สัตว์ในนรกนั้นไม่ได้รับความสุขแม้แต่หน่อย ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกกับมหาบพิตร ผู้ทรงกระสับกระส่ายวิ่งพล่านไปมาหาที่ซ่อนเร้นมิได้^{๑๗๘}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกกับมหาบพิตรผู้ถูกทิ่มแทงไว้ในรวิงไปมาอยู่ ต้องทรงเหยียบแผ่นดินที่ลุกโชน ถูกทิ่มแทงด้วยดีด้วยปฏิกายอยู่ได้^{๑๗๙}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ กับมหาบพิตร ผู้ทนอยู่ไม่ได้วิ่งไปขึ้นภูเขาที่ดารดาษไปด้วยขวากกรด ลูกโชนนำสยดสยองอย่างยิ่ง มีตัวถูกตัดขาด หลังเลือดไหลโตรมอยู่ได้^{๑๘๐}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ ในปรโลกกับมหาบพิตร ผู้ต้องวิ่งขึ้นไปเหยียบถ่านเพลิงกองเท่าภูเขาที่ลุกโชน น่ากลัว มีตัวถูกไฟไหม้ทนมไหมว ร้องครวญครางอย่างน่าสงสารอยู่ได้^{๑๘๑}

ต้นจิวสูงเทียมเมฆ เต็มไปด้วยหนามเหล็กคม กระหายจะดูดดื่มเลือดคน^{๑๘๒}

หญิงทั้งหลายที่ประพฤตินอกใจสามี และชายหญิงทั้งหลายที่เป็นชู้กับภรรยาของคนอื่น ถูกนายนิรยบาลผู้ทำตามคำสั่งของพญายม^{๑๘๓}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์นั้น กับมหาบพิตรผู้ต้องปีนขึ้นต้นจิวในนรก มีเลือดไหลเประเปื้อน มีกายไหม้เกรียม มีหนังและเนื้อถลอกปอกเปิกกระสับกระส่าย เสวยเวทนาอย่างหนัก^{๑๘๔}

^{๑๗๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๐/๓๘๕.

^{๑๗๗} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๑/๓๘๕.

^{๑๗๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๒/๓๘๕.

^{๑๗๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๓/๓๘๕.

^{๑๘๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๔/๓๘๖.

^{๑๘๑} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๕/๓๘๖.

^{๑๘๒} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๖/๓๘๖.

^{๑๘๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๗/๓๘๖.

^{๑๘๔} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๘/๓๘๖.

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์นั้นกับมหาบพิตร ผู้เหนียวหอบมีความผิดเพราะ บุรพกรรม ในทางผิด เนื้อตัวมีหนังถลอกปอกเปิกไป^{๑๘๕}

ต้นจ้าวสูงเทียมเมฆ เต็มไปด้วยใบเหล็กคมดังดาบ กระจายจะจุดดื่มเลือดคน^{๑๘๖}

ใครเล่าจะพึงไปทวงทรัพย์ ๑,๐๐๐ กับมหาบพิตร ผู้กำลังป็นขึ้นต้นจ้าว นั้น ก้าวไปเหยียบใบเหล็กอันคมเหมือนดาบ ก็ถูกดาบอันคมนั้นบาด ตัวขาดกระจัดกระจาย เลือดไหลโหลมอยู่ในปรโลกได้^{๑๘๗}

ทรัพย์จำนวนนั้น ใครเล่าจะพึงไปขอกับมหาบพิตร ผู้เดินหนีออกจากขุนนรกไม่จ้วมีใบเป็นดาบ พลัดตกลงไปสู่แม่น้ำเวตตรณีได้^{๑๘๘}

แม่น้ำเวตตรณีนี้น้ำเป็นกรด หยาบแข็ง เผ็ดร้อน ข้ามได้ยาก ปกคลุมไปด้วยบัวเหล็กมีใบคมไหลไปอยู่^{๑๘๙}

ทรัพย์จำนวนนั้น ใครเล่าจะไปขอกับมหาบพิตร ผู้มีตัวขาดกระจัดกระจาย มีเลือดเประเปื้อน ลอยอยู่ในแม่น้ำเวตตรณี ที่นั่นหาที่เกาะมิได้^{๑๙๐} (พระราชดำรัสว่า)

ข้าพเจ้าแทบจะล้มเหมือนต้นไม้ที่ถูกตัด ข้าพเจ้าหลงสำคัญผิด จึงไม่รู้จักทิศ ท่านฤๅข้าพเจ้าได้ฟังคาถาภาษิตของท่านแล้ว ร้อนใจ เพราะกลัวมหากัณฑ์^{๑๙๑}

ท่านฤๅ ขอท่านจงเป็นที่พึ่งของข้าพเจ้า เหมือนน้ำสำหรับแก้กระหายในเวลาร้อน เหมือนเกาะเป็นที่พึ่งของพวกคนที่เรืออัปปาง หาที่พึ่งไม่ได้ในมหาสมุทร และเหมือนดวงประทีปสำหรับส่องทาง ของพวกคนผู้เดินทางมืดเถิด^{๑๙๒}

ท่านฤๅ ขอท่านจงสอนอรรถและธรรมแก่ข้าพเจ้า ในกาลก่อน ข้าพเจ้าได้ทำความผิดไว้ส่วนเดียว ท่านนารถะ ขอท่านจงบอกทางบริสุทธิ์แก่ข้าพเจ้า โดยที่ข้าพเจ้าจะไม่พึงตกไปในนรกด้วยเถิด^{๑๙๓}

^{๑๘๕} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๑๙/๓๘๖.

^{๑๘๖} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๐/๓๘๖.

^{๑๘๗} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๑/๓๘๗.

^{๑๘๘} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๒/๓๘๗.

^{๑๘๙} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๓/๓๘๗.

^{๑๙๐} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๔/๓๘๗.

^{๑๙๑} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๕/๓๘๗.

^{๑๙๒} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๖/๓๘๗.

^{๑๙๓} ขุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๓๒๗/๓๘๘.

๔๙. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระสุตตันตปิฎก (เล่ม ๒๙) ขุททกนิกาย มหานิทเทส อัฐกวรรค ๑๕. อตฺตทัณฺทสุตฺตนิทฺเทส ว่าด้วยโลก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

(พระผู้มีพระภาคตรัสว่า)

โลกทั้งหมดไม่มีแก่นสาร สังขารทั้งหลายทุกทิศก็หวั่นไหว เราเมื่อต้องการภพสำหรับตน ก็มองไม่เห็นฐานะอะไรที่ไม่ถูกครอบงำ

คำว่า โลกทั้งหมดไม่มีแก่นสาร อธิบายว่า โลกนรก โลกในกำเนิดเดรัจฉาน โลกในเปตวิสัย มนุษยโลก เทวโลก ชั้นธโลก ธาตุโลก อายตนโลก โลกนี้ โลกหน้าพรหมโลก เทวโลก นี้ตรัสเรียกว่า โลก

โลกนรกไม่มีแก่นสาร คือ ไร้แก่นสาร ปราศจากแก่นสาร โดยสภาวะแห่งแก่น สารที่เป็นของเที่ยง โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นสุข โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นตัวตน โดยความเป็นของเที่ยง โดยความเป็นของยั่งยืน โดยความเป็นของมั่นคง หรือโดยความเป็นของไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา

โลกในกำเนิดเดรัจฉาน... โลกในเปตวิสัย... มนุษยโลก... เทวโลก... ชั้นธโลก... ธาตุโลก... อายตนโลก... โลกนี้... โลกหน้า... พรหมโลก... เทวโลก... ไม่มีแก่นสาร คือ ไร้แก่นสาร ปราศจากแก่นสาร โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นของเที่ยง โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นสุข โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นตัวตน โดยความเป็นของเที่ยง โดยความเป็นของยั่งยืน โดยความเป็นของมั่นคง หรือโดยความเป็นของไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา

โลกในกำเนิดเดรัจฉาน... โลกในเปตวิสัย... มนุษยโลก... เทวโลก... ชั้นธโลก... ธาตุโลก... อายตนโลก... โลกนี้... โลกหน้า... พรหมโลก... เทวโลก... ไม่มีแก่นสาร คือ ไร้แก่นสาร ปราศจากแก่นสาร โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นของเที่ยง โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นสุข โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นตัวตน โดยความเป็นของเที่ยง โดยความเป็นของยั่งยืน โดยความเป็นของมั่นคง หรือโดยความเป็นของไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา

ไม้อ้อไม่มีแก่น ไร้แก่น ปราศจากแก่น ไม้ละหุ่ง ไม่มีแก่น ไร้แก่น ปราศจากแก่น ไม้มะเดื่อ... ไม้ทองหลาง... ต้นหงอนไก่... ฟองน้ำ... ต่อมาน้ำ... พยับแดด... ต้นกล้วย...เงา ไม่มีแก่น ไร้แก่น ปราศจากแก่น ฉันทิ โลคนรก ไม่มีแก่นสาร คือ ไร้แก่นสารปราศจากแก่นสาร โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นของเที่ยง โดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นสุขโดยสภาวะแห่งแก่นสารที่เป็นตัวตน โดยความเป็นของเที่ยง โดยความเป็นของยั่งยืน โดยความเป็นของมั่นคง หรือโดยความเป็นของไม่แปรผันไปเป็นธรรมดา

โลกในกำเนิดไตรจัน... โลกในแปดวิสัย... มนุษย์โลก... เทวโลก ไม่มีแก่นสาร คือปราศจากแก่นสาร โดยสาระแห่งแก่นสารที่เป็นของเที่ยง โดยสาระแห่งแก่นสารที่เป็นสุข โดยสาระแห่งแก่นสารที่เป็นตัวตน โดยความเป็นของเที่ยง โดยความเป็นของยั่งยืน โดยความเป็นของมั่นคง หรือโดยความเป็นของไม่แปรผันไปเป็นธรรมดารวมความว่า โลกทั้งหมดไม่มีแก่นสาร^{๑๙๔}

๒.๓.๓ เรื่องนรกที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก

๑. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๔) อัมมสังคณี ๓. นิกเขปกันท์ ทุกนิกเขปะ ปิฎฐิทุกะ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สภาวะธรรมที่เป็นกามาวจร เป็นไฉน

ชั้นธ ธาตุ อายตนะ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ซึ่งท่องเที่ยวอยู่นับเนื่องอยู่ในภุมิระหว่างนี้ คือ เบื้องต่ำ กำหนดเอาเวจิมหานรกเป็นที่สุด เบื้องสูง กำหนดเอาเทพชั้นปรนิมมิตวสวัตติเป็นที่สุด สภาวะธรรมเหล่านี้ชื่อว่ากามาวจร^{๑๙๕}

๒. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๕) วิภังค์ ๑๖. ญาณวิภังค์ ๑๐. ทสกันทเทส โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

บรรดาญาณวัตถุหมวดละ ๑๐ นั้น พระตถาคตทรงทราบธรรมที่เป็นฐานะโดยความเป็นฐานะและธรรมที่ไม่เป็นฐานะโดยความไม่เป็นฐานะตามความเป็นจริง เป็นไฉน

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ข้อที่วจีสุจริต ฯลฯ มโนสุจริตจะพึงเกิดผลที่ไม่น่าปรารถนา ไม่น่าใคร่ ไม่น่าพอใจ นี่ไม่ใช่ฐานะไม่ใช่โอกาสที่จะมีได้พระองค์ทรงทราบว่า ข้อที่วจีสุจริต ฯลฯ มโนสุจริตจะพึงเกิดผลที่น่าปรารถนาน่าใคร่ น่าพอใจ นี่แลเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยกายทุจริต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกายทุจริตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่ไม่ใช่ฐานะไม่ใช่โอกาสที่จะมีได้ พระองค์ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยกายทุจริต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกายทุจริตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่แลเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

^{๑๙๔} พุ.ชา. (ไทย) ๒๘/๑๗๒/๔๘๗-๔๘๙.

^{๑๙๕} อภิ.สง. (ไทย) ๓๔/๑๒๘๗/๓๒๕.

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยวชิรุต ฯลฯ บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยมโนหุจรีต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ เพราะวชิรุตและมโนหุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่ไม่ใช่ฐานะไม่ใช่โอกาสที่จะมีได้ พระองค์ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยวชิรุต ฯลฯ บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยมโนหุจรีต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะวชิรุตและมโนหุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่แลเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยกายสุจรีตหลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก เพราะกายสุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่ไม่ใช่ฐานะไม่ใช่โอกาสที่จะมีได้ พระองค์ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยกายสุจรีต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกายสุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่แลเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยวชิสุจรีต ฯลฯ บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยมโนสุจรีต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงอบายทุกคติ วินิบาต นรก เพราะวชิสุจรีตและมโนสุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่ไม่ใช่ฐานะไม่ใช่โอกาสที่จะมีได้ พระองค์ทรงทราบว่า ข้อที่บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยวชิสุจรีต ฯลฯ บุคคลผู้มีความพรั่งพร้อมด้วยมโนสุจรีต หลังจากตายแล้วจะพึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะวชิสุจรีตและมโนสุจรีตนั้นเป็นเหตุเป็นปัจจัย นี่แลเป็นฐานะที่มีได้เป็นได้^{๑๙๖}

๓. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๕) วิกัณ ๑๖. ญาณวิกัณ ๑๐. ทสกันทเทส ๓. สัพพัตถคามินีปฏิบัติญาณ (ปรีชาหยั่งรู้ทางที่จะนำไปสู่ภูมิทั้งปวง) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระตถาคตทรงทราบทางไปสู่ภูมิทั้งปวงตามความเป็นจริง เป็นไฉน

พระตถาคตในโลกนี้ทรงทราบว่า ทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่ นรก ทรงทราบว่าทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่กำเนิดสัตว์เดรัจฉาน ทรงทราบว่า ทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่วิสัยแห่งเปรต ทรงทราบว่า ทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่มนุษย์โลก ทรงทราบว่าทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่เทวโลก ทรงทราบว่า ทางนี้ ปฏิปทานี้ ให้ไปสู่นิพพาน

ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ฯลฯ ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฐิในทางไปสู่ภูมิทั้งปวงนั้น นี่ชื่อว่าพระตถาคตทรงทราบทางไปสู่ภูมิทั้งปวงตามความเป็นจริง^{๑๙๗}

^{๑๙๖} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๘๐๙/๑๔๐.

^{๑๙๗} อภ.วิ. (ไทย) ๓๕/๘๑๑/๕๒๔.

๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๕) วิภังค์ ๑๖. ญาณวิภังค์ ๑๐. ทสกนิทเทส ๙. จตุปปาตญาณ (ปรีชาหยั่งรู้จติและอุบัติของสัตว์ทั้งหลายอันเป็นไปตามธรรม) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

พระตถาคตทรงทราบความจติและอุบัติของสัตว์ทั้งหลายตามความเป็นจริง เป็นไฉน

พระตถาคตในโลกนี้ทรงมีทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ล่องจักษุของสามัญมนุษย์ ทรงเห็นสัตว์ผู้กำลังจติ อุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณเลว ไปสุคติ ไปทุคติย่อมทรงทราบเหล่าสัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์ผู้เจริญเหล่านี้ประกอบด้วยกายทุจริต ประกอบด้วยวจีทุจริต ประกอบด้วยมโนทุจริต กล่าวใส่ร้ายพระอริยะ เป็นมิจฉาทิฎฐิ สมาทานมิจฉาทิฎฐิกรรม สัตว์เหล่านั้นหลังจากตายแล้วก็เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก หรือสัตว์ผู้เจริญเหล่านี้ประกอบด้วยกายสุจริต ประกอบด้วยวจีสุจริต ประกอบด้วยมโนสุจริต ไม่กล่าวใส่ร้ายพระอริยะ เป็นสัมมาทิฎฐิ สมาทานสัมมาทิฎฐิกรรม สัตว์เหล่านั้นหลังจากตายแล้วจึงเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ พระตถาคตทรงมีทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ ล่องจักษุของสามัญมนุษย์ ทรงเห็นเหล่าสัตว์ผู้กำลังจติอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณเลว ไปสุคติ ไปทุคติ ทรงทราบเหล่าสัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม

ปัญญา กิริยาที่รู้ชัด ฯลฯ ความไม่หลงมกมาย ความเลือกเฟ้นธรรมสัมมาทิฎฐิในการจติและอุบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายนั้น นี่ชื่อว่าพระตถาคตทรงทราบการจติและอุบัติแห่งสัตว์ทั้งหลายตามความเป็นจริง^{๑๙๘}

๕. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๕) วิภังค์ ๑๘. ัมมทสสนวาร ๑. กามธาคู โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาคู อายุขณะ ๑๑ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหนในขณะที่เกิดในกามธาคู อายุขณะ ๑๑ คือ ๑) จักขายขณะ ๒) รูปายขณะ ๓) โสตายขณะ ๔) ฆานายขณะ ๕) คันธายขณะ ๖) จิวหายขณะ ๗) รสายขณะ ๘) กายายขณะ ๙) โผฏฐัพพายขณะ ๑๐) มนายขณะ ๑๑) ัมมายขณะ ปรากฏแก่เทวดาชั้นกามาวจร มนุษย์ผู้เกิดในสมัยต้นกับ เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานผู้เป็นโอปปาติกสัตว์และสัตว์นรก ซึ่งมีอายุขณะครบบริบูรณ์ ในขณะที่เกิดในกามธาคู อายุขณะ ๑๑ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาคู อายุขณะ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาคู อายุขณะ ๑๐ คือ ๑) รูปายขณะ ๒) โสตายขณะ ๓) ฆานายขณะ ๔) คันธายขณะ ๕) จิวหายขณะ ๖) รสายขณะ ๗) กายายขณะ ๘) โผฏฐัพพายขณะ ๙) มนายขณะ ๑๐) ัมมายขณะ ปรากฏแก่เปต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติก

^{๑๙๘} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๘๓๐/๕๓๒-๕๓๓.

ปาดิกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีตาบอดมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๑๐ อื่นอีก ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๑๐ คือ^{๑๙๙}

๑) จักขายตนะ ๒) รูปายตนะ ๓) ฆานายตนะ ๔) คันธายตนะ ๕) ชิวหายตนะ ๖) รสายตนะ ๗) กายายตนะ ๘) โผฏฐัพพายตนะ ๙) มนายตนะ ๑๐) ัมมายตนะ ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ-อายุตนะ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๙ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๙ คือ

๑) รูปายตนะ ๒) ฆานายตนะ ๓) คันธายตนะ ๔) ชิวหายตนะ ๕) รสายตนะ ๖) กายายตนะ ๗) โผฏฐัพพายตนะ ๘) มนายตนะ ๙) ัมมายตนะ ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีตาบอดและหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ-อายุตนะ ๙ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๗ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๗ คือ ๑) รูปายตนะ ๒) คันธายตนะ ๓) รสายตนะ ๔) กายายตนะ ๕) โผฏฐัพพายตนะ ๖) มนายตนะ ๗) ัมมายตนะ ปรากฏแก่สัตว์ผู้เกิดในครรภ์ ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อายุตนะ ๗ เหล่านี้ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้^{๒๐๐}

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ ธาตุ ๑๑ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ ธาตุ ๑๑ คือ ๑) จักขุธาตุ ๒) รูปธาตุ ๓) โสตธาตุ ๔) ฆานธาตุ ๕) คันธธาตุ ๖) ชิวหาธาตุ ๗) รสธาตุ ๘) กายธาตุ ๙) โผฏฐัพพธาตุ ๑๐) มโนวิญญูณธาตุ ๑๑) ัมมธาตุ ปรากฏแก่เทวดาชั้นกามาวจร มนุษย์ผู้เกิดในสมัยต้นกับเปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีอายตนะครบบริบูรณ์ ในขณะที่เกิดในกามธาตุ ธาตุ ๑๑ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ ธาตุ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ ธาตุ ๑๐ คือ ๑) รูปธาตุ ๒) โสตธาตุ ๓) ฆานธาตุ ๔) คันธธาตุ ๕) ชิวหาธาตุ ๖) รสธาตุ ๗) กายธาตุ ๘) โผฏฐัพพธาตุ ๙) มโนวิญญูณธาตุ

^{๑๙๙} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๙/๖๕๔.

^{๒๐๐} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๙/๖๕๕.

๑๐) ัมมธาทู ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรกซึ่งมีตาบอดมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาทู อายุตนะ ๑๐ อื่นอีก ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๑๐ คือ ๑) จักจุธาตุ ๒) รูปธาตุ ๓) ฆานธาตุ ๔) คันธธาตุ ๕) ชิวหาธาตุ ๖) รสธาตุ ๗) กายธาตุ ๘) โผฏฐัพพธาตุ ๙) มโนวิญญานธาตุ ๑๐) ัมมธาทู^{๒๐๑} ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๑๐ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๙ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๙ คือ ๑) รูปธาตุ ๒) ฆานธาตุ ๓) คันธธาตุ ๔) ชิวหาธาตุ ๕) รสธาตุ ๖) กายธาตุ ๗) โผฏฐัพพธาตุ ๘) มโนวิญญานธาตุ ๙) ัมมธาทู ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีตาบอดและหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๙ เหล่านี้ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๗ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๗ คือ ๑) รูปธาตุ ๒) คันธธาตุ ๓) รสธาตุ ๔) กายธาตุ ๕) โผฏฐัพพธาตุ ๖) มโนวิญญานธาตุ ๗) ัมมธาทู ปรากฏแก่สัตว์ผู้เกิดในครรภ์ ในขณะที่เกิดในกามธาทู ธาตุ ๗ เหล่านี้ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้^{๒๐๒}

๖. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก(เล่มที่ ๓๕) วิกัณฑ์ ๑๘. ัมมทสสนวาร ๑. กามธาทู โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาทู อินทรีย์ ๙ อื่นอีก ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาทู อินทรีย์ ๙ อื่นอีก คือ ๑) จักขุนทรีย์ ๒) โสตินทรีย์ ๓) ฆานินทรีย์ ๔) ชิวหินทรีย์ ๕) กายินทรีย์ ๖) มนินทรีย์ ๗) อิตถินทรีย์ หรือปุริสินทรีย์ ๘) ชีวิตินทรีย์ ๙) อุเปกชินทรีย์ ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีอายตนะครบบริบูรณ์ ในขณะที่เกิดในกามธาทู อินทรีย์ ๙ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาทู อินทรีย์ ๘ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาทู อินทรีย์ ๘ คือ ๑) โสตินทรีย์ ๒) ฆานินทรีย์ ๓) ชิวหินทรีย์ ๔) กายินทรีย์ ๕) มนินทรีย์ ๖) อิตถินทรีย์ หรือ ปุริสินทรีย์ ๗) ชีวิตินทรีย์ ๘) อุเปกชินทรีย์

^{๒๐๑} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๑๐/๖๕๖.

^{๒๐๒} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๑๐/๖๕๗.

ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีตาบอดมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๘ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้^{๒๐๓}

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๘ อื่นอีก ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๘ อื่นอีก คือ ๑) จักขุนทรีย์ ๒) ฆานินทรีย์ ๓) ชิวหินทรีย์ ๔) กายินทรีย์ ๕) มนินทรีย์ ๖) อิตถินทรีย์ หรือปุริสินทรีย์ ๗) ชีวิตินทรีย์ ๘) อุเปกขินทรีย์ ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๘ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๗ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๗ คือ ๑) ฆานินทรีย์ ๒) ชิวหินทรีย์ ๓) กายินทรีย์ ๔) มนินทรีย์ ๕) อิตถินทรีย์ หรือปุริสินทรีย์ ๖) ชีวิตินทรีย์ ๗) อุเปกขินทรีย์ ปรากฏแก่เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นโอปปาติกสัตว์ และสัตว์นรก ซึ่งมีตาบอดและหูหนวกมาแต่กำเนิด ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๗ เหล่านี้ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๕ ปรากฏแก่สัตว์พวกไหน

ในขณะที่เกิดในกามธาตุ อินทรีย์ ๕ คือ ๑) กายินทรีย์ ๒) มนินทรีย์ ๓) อิตถินทรีย์ หรือปุริสินทรีย์ ๔) ชีวิตินทรีย์ ๕) อุเปกขินทรีย์ ปรากฏแก่สัตว์ผู้เกิดในครรภ์ เว้นนปุงสกสัตว์ ผู้เป็นอเหตุกะ ในขณะที่เกิดในกามธาตุอินทรีย์ ๕ ปรากฏแก่สัตว์พวกนี้^{๒๐๔}

๗. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๕) วิกัณฑ์ ๑๘. อัมมทสสนวาร ๕. ภูมันตรทสสนวาร (วาระว่าด้วยการแสดงระหว่างภูมิ) โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

สภาวะธรรมที่เป็นกามาวจร สภาวะธรรมที่ไม่เป็นกามาวจร สภาวะธรรมที่เป็น รูปาวจร สภาวะธรรมที่ไม่เป็นรูปาวจร สภาวะธรรมที่เป็นอรุปาวจร สภาวะธรรมที่ไม่เป็นอรุปาวจร สภาวะธรรมที่นับเนื่องในวัฏฏทุกข์ สภาวะธรรมที่ไม่นับเนื่องในวัฏฏทุกข์

สภาวะธรรมที่เป็นกามาวจร เป็นไฉน

ขันธ ธาตุ อายตนะ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณที่ท่องเที่ยวอยู่ในภูมินี้ ที่นับเนื่องในภูมินี้ ในระหว่างนี้ คือ เบื้องล่างกำหนดเอาเวจันรกเป็นที่สุด เบื้องบนกำหนดเอาเหล่าเทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตตีเป็นที่สุด สภาวะธรรมเหล่านี้ชื่อว่า เป็นกามาวจร^{๒๐๕}

^{๒๐๓} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๑๒/๖๖๐.

^{๒๐๔} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๑๒/๖๖๑.

^{๒๐๕} อภิ.วิ. (ไทย) ๓๕/๑๐๒๐/๖๖๗.

๘. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๖) บุคคลบัญญัติ ๔. จตุกกบุคคล-
บัญญัติ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

บุคคลผู้มีตมาและมิดไป เป็นโฉน

บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลต่ำ คือ ตระกูลจันทาล ตระกูลนายพรานตระกูลช่าง
सान ตระกูลช่างรถ หรือตระกูลคนเทขะ เป็นตระกูลยากจน มีข้าว น้ำและสิ่งของเครื่องใช้น้อย
เป็นไปอย่างฝืดเคือง เป็นแหล่งที่หาของกินและเครื่องนุ่งห่มได้ยาก และเขามีผิวพรรณหม่นหมอง
ไม่น่าดู ต่ำเตี้ย มีความเจ็บป่วยมาก ตาบอดเป็นนอย เป็นคนกระจอก หรือเป็นโรคอัมพาต มัก
ไม่ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พักและเครื่องประทีป เขายัง
ประพฤติกายทุจริตวจีทุจริต มโนทุจริต ครั้นประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริตแล้ว หลังจาก
ตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก บุคคลผู้มีตมาและมิดไป เป็นอย่างนี้

บุคคลผู้มีตมาแต่สว่างไป เป็นโฉน

บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลต่ำ คือ ตระกูลจันทาล ตระกูลนายพรานตระกูล
ช่างसान ตระกูลช่างรถ หรือตระกูลคนเทขะ เป็นตระกูลยากจน มีข้าว น้ำและสิ่งของเครื่องใช้
น้อย เป็นไปอย่างฝืดเคือง เป็นแหล่งที่หาของกินและเครื่องนุ่งห่มได้ยาก และเขามีผิวพรรณ
หม่นหมอง ไม่น่าดู ต่ำเตี้ย มีความเจ็บป่วยมาก ตาบอดเป็นนอย เป็นคนกระจอก หรือเป็นโรค
อัมพาต มักไม่ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่พัก เครื่องประทีป
แต่เขาประพฤติกายสุจริต วจีสุจริตมโนสุจริต ครั้นประพฤติกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริตแล้ว
หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ บุคคลผู้มีตมาแต่สว่างไป เป็นอย่างนี้

บุคคลผู้สว่างมาแต่มีตไป เป็นโฉน

บุคคลบางคนในโลกนี้เกิดในตระกูลสูงคือตระกูลขัตติยมหาศาล ตระกูลพราหมณ์
มหาศาล หรือตระกูลคหบดีมหาศาล เป็นตระกูลมั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก^{๒๐๖} มีทองและเงิน
มากมาย มีเครื่องใช้ที่น่าปลื้มใจมากมาย มีทรัพย์และธัญชาติมากมายและเขามีรูปร่าง น่าดู
น่าเลื่อมใส มีฉวีวรรณผุดผ่องยิ่งนัก ได้ข้าว น้ำ ผ้า ยานดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน
ที่พัก เครื่องประทีป แต่เขาประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต ครั้นประพฤติกายทุจริต
วจีทุจริต มโนทุจริตแล้ว หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก บุคคลผู้สว่างมา
แต่มีตไป เป็นอย่างนี้^{๒๐๗}

^{๒๐๖} อภ.ป. (ไทย) ๓๖/๑๖๘/๒๐๑.

^{๒๐๗} อภ.ป. (ไทย) ๓๖/๑๖๘/๒๐๒.

๔. เรื่องนรกที่ปรากฏใน พระอภิธรรมปิฎก (เล่มที่ ๓๖) ปุคคลบัญญัติ ๔. จตุกกปุคคลบัญญัติ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

ภิกษุหนึ่งเมื่อจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ไม่มีกิเลสเพียงดั่งเนิน ปราศจากความเศร้าหมอง อ่อน เหมาะแก่การใช้งาน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหวอย่างนี้ เรื่อน้อมจิตไปเพื่อจุตูปปาตญาณ เห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง งามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์ รู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า “หมู่สัตว์ที่ประกอบด้วยกายทุจริต วาจทุจริต และมโนทุจริต ตีเียนพระอริยะมีความเห็นผิดและชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด เขาเหล่านั้นหลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ส่วนหมู่สัตว์ที่ประกอบด้วยกายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต ไม่ตีเียนพระอริยะ มีความเห็นชอบ ชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นชอบ เขาเหล่านั้นหลังจากตายแล้วจะไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์” เธอเห็นหมู่สัตว์ผู้กำลังจุติ กำลังเกิด ทั้งชั้นต่ำและชั้นสูง งามและไม่งาม เกิดดีและเกิดไม่ดี ด้วยตาทิพย์อันบริสุทธิ์เหนือมนุษย์รู้ชัดถึงหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม^{๒๐๘}

๒.๔ เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา

เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา

ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถานิภายหลังต่าง ๆ ได้อธิบายเรื่อง “นรก” ไว้ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

๑. อรรถกถา (ภาษาไทย) พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวัคค-ขันธวารวัคคณนา สารัตถ์ปกาสินี ภาค ๒ (ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๓)
๘. ลักษณะสังยุต ๑. ปฐมวรรค หมวดที่ ๑. เรื่องที่ ๑. อัญญิสุตตวัณณนา พรรณนาพระสูตรด้วยเปรต มีแต่โคจรกระดูก โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

คำว่า คนฆ่าโค (โคฆาตโก) ได้แก่ สัตว์ผู้ฆ่าโค ปล่อนเนื้อออกจากกระดูกแล้วขายเลี้ยงชีพ คำว่า เพราะเศษกรรมนั้นยังเหลือ (ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวิเสเสน) ความว่า อปฺราปรเวท-นิกกรรม นั้นที่เจตนาต่าง ๆ ประมวลมาแล้ว จริงอยู่ บรรดาเจตนาเหล่านั้น เจตนาให้ปฏิสนธิเกิดได้ในนรก เมื่อวิบากแห่งเจตนาเหล่านั้นหมดสิ้น ปฏิสนธิทำกรรมที่เหลือหรือกรรมนิमितให้เป็นอารมณ์ ย่อมบังเกิดในอบายภูมิมีเปรตเป็นต้นอีก เพราะเหตุนี้ ปฏิสนธิเหล่านั้นท่านจึงเรียกว่า “เศษกรรมที่ยังเหลือ” เพราะมีส่วนเสมอกับกรรมหรือมีส่วนเสมอกันอารมณ์สัตว์นี้เกิดขึ้นด้วยอาการอย่างนี้ ดังนั้นท่านจึงกล่าวว่า “เพราะเศษกรรมนั่นเองที่ยังเหลือ”

^{๒๐๘} อภ.ป. (ไทย) ๓๖/๑๘๔/๒๑๓.

ทราบว่าเป็นเวลาจุติจากนรก สัตว์นั้นมีนิมิตคือโครงกระดูกนั่นเองที่ไม่มีเนื้อสัตว์นั้นเมื่อจะทำการนั้น แม้อันปกปิดให้เป็นเหมือนปรากฏแก่วิญญูชนทั้งหลายจึงเกิดเป็นอฏฐิกลังขลิก-เปรต^{๒๐๙}

เรื่องที่ ๒. เปสิสุดตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตมีแต่ร่างขึ้นเนื้อ

ในเรื่องมังสเปสิเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ คำว่า คนฆ่าโค (โคฆาตโก) ได้แก่ คนฆ่าโค ทำขึ้นเนื้อออกแล้วตากแห้ง เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อแห้งตลอดเวลาหลายปี ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขาจึงมีขึ้นเนื้อนั้นเองเป็นนิมิต จึงเกิดเป็นมังสเปสิเปรต^{๒๑๐}

เรื่องที่ ๓. ปิณฑสุตตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตมีแต่ร่างก้อนเนื้อ

ในเรื่องมังสปิณฑเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ คำว่า เป็นคนฆ่านก (สาकुณิก) ความว่า คนฆ่านก จับนกทั้งหลาย เมื่อเวลาจะขาย ก็ถลกหนังออกทำให้เป็นเพียงก้อนเนื้อ เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อตลอดเวลาหลายปี ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขาจึงมีก้อนเนื้อนั้นเองเป็นนิมิต จึงเกิดเป็นมังสปิณฑเปรต^{๒๑๑}

เรื่องที่ ๔. นิจฉวิสุตตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศชาย

ในเรื่องนิจฉวิเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ คำว่า สัตว์นั้นเคยเป็นคนฆ่าแพะ ความว่า คนฆ่าแพะ จับแพะทั้งหลาย ถลกหนังออกทำให้เป็นเพียงก้อนเนื้อ เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อตลอดเวลาหลายปี ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขาจึงมีร่างแพะที่ไม่มีหนังนั้นเองเป็นนิมิต จึงเกิดเป็นนิจฉวิเปรต^{๒๑๒}

เรื่องที่ ๕. อสิโลมสุตตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างมีขนเป็นดาบเพศชาย

ในเรื่องอสิโลมเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ คำว่า สัตว์นั้นเคยเป็นคนฆ่าสุกร ความว่า คนฆ่าสุกร ใช้ดาบฆ่าสุกรทั้งหลายที่ปรนปรีด้วยอาหารมานาน ถลกหนังออกทำให้เป็นเพียงก้อนเนื้อ เลี้ยงชีพด้วยการขายเนื้อตลอดเวลาหลายปี ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขามีความเป็นผู้เจือดาบนั่นเองเป็นนิมิต จึงเกิดเป็นอสิโลมเปรต^{๒๑๓}

^{๒๐๙} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๒/๓๑๒-๓๑๕.

^{๒๑๐} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๓/๓๑๕.

^{๒๑๑} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๔/๓๑๖.

^{๒๑๒} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๔/๓๑๖.

^{๒๑๓} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๕/๓๑๖.

เรื่องที่ ๖. สัตติโลมสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างมีขนเป็นหอกเพศชาย

ในเรื่องสัตติโลมเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจัยดังต่อไปนี้ สัตว์นั้นเคยเป็นคนฆ่าเนื้อ ความว่า จับเนื้อตัวหนึ่งและหอกเล่มหนึ่งไปป่า ใช้หอกแทงเนื้อที่ทยอยกันมายืนอยู่ใกล้เนื้อนั้นแล้ว ฆ่าให้ตาย ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขามีความเป็นผู้ใช้หอกแทงนั้นเองเป็นนิमित จึงเกิดเป็นสัตติโลมเปรต^{๒๑๔}

เรื่องที่ ๗. อสุโลมสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างมีขนเป็นลูกศรเพศชาย

ในเรื่องอสุโลมเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจัยดังต่อไปนี้ คำว่า เพชฌฆาต (การณิก) ความว่า อสุโลมเปรตเคยเป็นคนทำร้ายกบฏของพระราชาด้วยวิธีการต่าง ๆ ในวาระสุดท้ายใช้ลูกศรยิงให้ตาย ทราบว่า เขารู้ก่อนว่า “คนถูกยิงที่ส่วนโน้นจะตาย” จึงยิง เขานั้นแหละเลี้ยงชีพด้วยอาการอย่างนี้ จึงไปเกิดในนรก ดังนั้น เวลาจุติจากนรก เขามีความเป็นผู้ใช้ลูกศรนั้นเองเป็นนิमित ด้วยวิบากที่เหลือจากนรานั้น จึงเกิดเป็นอสุโลมเปรต^{๒๑๕}

เรื่องที่ ๘. สูลิโลมสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างถูกเข็มทิ่มแทงเพศชาย

ในเรื่องสูลิโลมเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจัยดังต่อไปนี้ คำว่า นายสารถิ (สุโต) ความว่า สัตว์นั้นเคยเป็นคนฝึกม้า (อาจารย์บางพวกกล่าวว่า “เป็นคนฝึกโค”) สัตว์นั้นมีการถูกแทงด้วยประทัดนั้นเองเป็นนิमित เวลาจุติจากนรกด้วยวิบากที่เหลือจากนรานั้น จึงเกิดเป็นสูลิโลมเปรต^{๒๑๖}

เรื่องที่ ๙. ทุติยสูลิโลมสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตร่างถูกเข็มทิ่มแทงเพศชาย สูตรที่ ๒

ในเรื่องสูลิโลมเปรต เรื่องที่ ๒ บัณฑิตพึงทราบวินิจัยดังต่อไปนี้ คำว่า คนพูดส่อเสียด (สูลโก) ความว่า สัตว์นั้นเคยเป็นคนพูดส่อเสียด ทราบว่า สัตว์นั้นยุยงมนุษย์และคนพวกเดียวกัน ทั้งยุยงในราชตระกูลว่า “คนนี้มีความผิดชื่อนี้ส่วนคนนี้ทำความผิดชื่อนี้” แล้วให้ถึงความพินาศย่อยยับไป เพราะเหตุนั้น เขาจึงทำกรรมเพื่อเสวยทุกข์ที่เกิดจากการใช้เข็มทำลายนั้นเองเป็นนิमित เวลาจุติจากนรกด้วยวิบากที่เหลือจากนรานั้น จึงเกิดเป็นสูลิโลมเปรต^{๒๑๗}

^{๒๑๔} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๗/๓๑๗.

^{๒๑๕} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๘/๓๑๗.

^{๒๑๖} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๐๙/๓๑๗.

^{๒๑๗} ส.นิ.ข.อ. (ไทย) ๒/๒๑๐/๓๑๘.

เรื่องที่ ๑๐. กุมภภัณฑสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรว่าด้วย เปรตมีอันทะโศกเท้าหม้อ
 ในเรื่องกุมภภัณฑเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ คำว่า ผู้พิพากษาโกงชาวบ้าน
 (คามกุญ) ความว่า อำมาตย์ตัดสินความ สัตว์นั้นมีอันทะเท้าหม้อ คือมีขนาดเท่ากับหม้อใหญ่
 เพราะมีส่วนเสมอกับกรรม ด้วยว่าสัตว์นั้น เพราะเหตุที่รับสินบนในที่ลับ เมื่อทำโทษให้ปรากฏด้วย
 การตัดสินโกง ได้ทำพวกเจ้าของมิให้เป็นเจ้าของ ฉะนั้น อวัยวะลับของสัตว์นั้นจึงปรากฏ เพราะ
 เหตุที่สัตว์นั้นเมื่อเริ่มตั้งอาญา ยกของหนักที่ไม่อาจทนได้ให้แก่คนเหล่านี้ ฉะนั้นอวัยวะลับของสัตว์
 นั้น จึงเกิดเป็นของหนักที่ไม่อาจทนได้ เพราะเหตุที่สัตว์นั้นดำรงอยู่ในตำแหน่งใดพึงชื่อตรง แต่
 ดำรงอยู่ในตำแหน่งนั้นแล้วหาได้ชื่อตรงไม่ ฉะนั้นสัตว์นั้นจึงมีการนั่งไม่สนิทบนอวัยวะลับเป็นนิमित
 เวลาจุติจากนรกด้วยวิบากที่เหลือจากนรกนั้น จึงเกิดเป็นกุมภภัณฑเปรต^{๒๑๘}

๒. ทุติยวรรค หมวดที่ ๒.

เรื่องที่ ๑. สลีสกสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรด้วยเปรตจมหลุมภูทวมศรีษะเพศชาย
 ในเรื่องสลีสกเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ความว่า สัตว์นั้นเมื่อได้สัมผัส
 อันมีเจ้าของที่คนอื่นรักษาคุ้มครอง ทำจิตให้เรงรมย์ด้วยกามสุขอันเป็นสุขในภพ นั้นเองเป็นนิमित
 เวลาจุติจากนรกด้วยวิบากที่เหลือจากนรกนั้น จึงเกิดเป็นสลีสกเปรต^{๒๑๙}

เรื่องที่ ๒. คุณฑาทสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรด้วยเปรตกินคุณฑาทเพศชาย
 ในคุณฑาทเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ความว่า เรื่องเปรต พรามณชั่ว
 (ซัดเจนทีเดียว) จึงเกิดเป็นคุณฑาทเปรต^{๒๒๐}

เรื่องที่ ๓. นิจฉวิตถีสสูตรตวัณณา พรรณนาพระสูตรด้วยเปรตร่างไม่มีผิวหนังเพศหญิง
 ในเรื่องนิจฉวิตถีเปรต บัณฑิตพึงทราบวินิจฉัยดังต่อไปนี้ ความว่าธรรมตามาตุคามไม่
 เป็นใหญ่ในสัมผัสของตน แต่ผู้หญิงนั้นลักสัมผัสอันเป็นของสามีแล้วให้เกิดความอริกรรมแก่คนเหล่า
 อื่น ฉะนั้น จึงเกิดเป็นเปรตหญิงที่ไม่มีผิว เพื่อกำจัดสุขสัมผัสเพราะมีส่วนเสมอกกรรม จึงเกิดเป็น
 นิจฉวิตถีเปรต^{๒๒๑}

๒. อรรถกถา (ภาษาไทย) พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท (ฉบับมหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๖) ๑๒. เรื่องอหิเปรต บุพกรรมของกากเปรต
 บุพกรรมของอหิเปรต และบุพกรรมของสัจฉิกูฏเปรต

^{๒๑๘} ส.นิ.ช.อ. (ไทย) ๒/๒๑๑/๓๑๘-๓๑๙.

^{๒๑๙} ส.นิ.ช.อ. (ไทย) ๒/๒๑๒/๓๑๙.

^{๒๒๐} ส.นิ.ช.อ. (ไทย) ๒/๒๑๓/๓๒๐.

^{๒๒๑} ส.นิ.ช.อ. (ไทย) ๒/๒๑๔/๓๒๐.

เรื่องบุญกรรมของกากเปรต ความว่า พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน ทรงปรารภอหิเปรตตนใดตนหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า บาปที่บุคคลทำแล้วยังไม่ให้เกิดโทษ (น ทิ ปาปํ กตํ กมฺม) เป็นต้น

พระโมคคัลลานะเห็นแม็กากเปรต ถูกไฟไหม้อยู่ที่ยอดเขาศิขณภูฏ เมื่อจะถามบุญกรรมของเปรตนั้น จึงกล่าวคาถานี้ว่า “ลีนของเจ้าประมาณ ๕ โยชน์ ศรีษะของเจ้าประมาณ ๙ โยชน์ กายของเจ้าสูงประมาณ ๒๕ โยชน์ เจ้าทำกรรมอะไรไว้จึงทุกข์เช่นนี้” ครั้งนั้น เปรตบอกแก่พระเถระ จึงกล่าวคาถานี้ว่า “พระโมคคัลลานะผู้เจริญ ข้าพเจ้ากลืนกินกัณฐะที่เขานำมาเพื่อสงฆ์ ของพระพุทธเจ้าพระนามว่า กัสสปะ ผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ ตามปรารถนา”

แล้วจึงกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ในกาลแห่งพระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ภิกษุทั้งหลาย รูป เข้าไปยังบ้านเพื่อบิณฑบาต พวกมนุษย์เห็นพระเถระทั้งหลายแล้วรักใคร่ นิมนต์ให้นั่งที่โรงฉันล้างเท้า ทาด้วยน้ำมัน ให้ดื่มข้าวยาสุก ถวายของควรเคี้ยว รอคอยบิณฑบาต นั่งฟังธรรมอยู่

ในเวลาจบธรรมกถา พวกมนุษย์รับบาตรของพระเถระทั้งหลายแล้ว บรรจุให้เต็มด้วยโภชนะมีรสเลิศต่าง ๆ ในเรือนของตน แล้วนำมา ในครั้งนั้น ข้าพเจ้าเป็นกาจับอยู่ที่หลังคาแห่งโรงฉัน เห็นโภชนะนั้นแล้ว ได้คาบเอาคำข้าว ๓ คำ เต็มปาก ๓ ครั้ง จากบาตรอันมนุษย์ผู้หนึ่งถือไว้ แต่ภทนั้นหาเป็นของสงฆ์ไม่ มิใช่เป็นกัณฐะที่เขากำหนดถวายแก่สงฆ์ ไม่ใช่กัณฐะอันเหลือจากที่ภิกษุทั้งหลายฉัน อันพวกมนุษย์พึงนำไปยังเรือนของตนบริโภคก็ไม่ใช่ เป็นเพียงกัณฐะที่เขานำมาพาสงฆ์อย่างเดียวเท่านั้น ข้าพเจ้าคาบเอาคำข้าว ๓ คำจากบาตรนั้น กรรมเพียงเท่านี้ เป็นบุญกรรมของข้าพเจ้า ข้าพเจ้านั้นตายแล้วใหม่ในอเวจี เพราะวิบากกรรมนั้น ในบัดนี้ เกิดเป็นกากเปรตเสวยทุกข์นี้ที่ภูเขาศิขณภูฏด้วยผลกรรมที่เหลือในเพราะกรรมนั้น” ๒๒๒

เรื่องบุญกรรมของอหิเปรต ความว่า ในอดีตกาล พวกชนอาศัยกรุงพาราณสี สร้างบรรณศาลาไว้เพื่อพระปัจเจกพุทธเจ้า ใกล้ฝั่งแม่น้ำหนึ่ง พระปัจเจกพุทธเจ้านั้น อยู่ในบรรณศาลานั้นย่อมเที่ยวไปบิณฑบาตในเมืองเนืองนิตย์ แม้พวกชาวเมือง มีมือถือสักการะของหอมและดอกไม้ เป็นต้น ไปยังที่บำรุงของ พระปัจเจกพุทธเจ้า ทั้งเย็นทั้งเช้า บุรุษชาวกรุงพาราณสี คนหนึ่ง อาศัยหนทางนั้นไถนา มหาชนเมื่อไปยังที่บำรุงพระปัจเจกพุทธเจ้าย่อมเหยียบย่ำนานั้นไป ทั้งเย็นทั้งเช้า ชาวนาแม้ห้ามอยู่ว่า “ขอพวกท่านอย่าเหยียบนาของข้าพเจ้า” ก็ไม่สามารถจะห้ามได้ ครั้งนั้น ชาวนา นั้นได้มีความคิดอย่างนี้ว่า “ถ้าบรรณศาลาของพระปัจเจกพุทธเจ้า ไม่เพียงมีในที่นี้ไซ้ ชนทั้งหลาย ก็ไม่พึงเหยียบย่ำนาของเรา” ในเวลาที่พระปัจเจกพุทธเจ้าเข้าไปบิณฑบาต ชาวนาที่ทุพภาษณะเครื่องใช้แล้วเผาบรรณศาลาเสีย พระปัจเจกพุทธเจ้าเห็นบรรณศาลาถูกไฟไหม้จึงหลีกไปตามสบาย มหาชนถือของหอมและระเบียบดอกไม้มา เห็นบรรณศาลาถูกไฟไหม้ จึงกล่าวว่า “พระผู้เป็นเจ้าของ

๒๒๒ ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๕๖/๔๗๔.

พวกเราไป ณ ที่ไหนหนอแล” แม้ชาวนานั้นก็มาพร้อมมหาชนเหมือนกัน ยืนอยู่ในท่ามกลางมหาชน พุดอย่างนี้ว่า “ข้าพเจ้าเองเฝ้าบรรณศาลาของพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น” ครั้งนั้น ชนทั้งหลายพุดว่า “พวกท่านจงจับ พวกเราอาศัยบุรุษช้วนนี้จึงไม่ได้เพื่อจะเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้า” แล้วก็โอบยชาวนานั้น ด้วยเครื่องประหาร มีท่อนไม้เป็นต้น ให้ถึงความสิ้นชีวิตแล้ว ชาวนานั้นเกิดใน “อเวจีมหานรก” ใหม่ในนรกตราบเท่าแผ่นดินนี้หนาขึ้นประมาณ ๑ โยชน์ จึงเกิดเป็นอหิแปรตที่เขาคิชฌกูฏ ด้วยผลกรรมอันเหลือ^{๒๒๓}

บุพกรรมของสัจฉิกูฏแปรต

เรื่องบุพกรรมของสัจฉิกูฏแปรต ความว่า พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน ทรงปรารภสัจฉิกูฏแปรตตนใดตนหนึ่ง ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า เพียงเพื่อทำลายถ้ำเดียว (ยาว เทว อนตถาย) เป็นต้น

ดังได้กล่าวมาในอดีตกาลในกรุงพาราณสี ได้มีบุรุษเปลี่ยนคนหนึ่ง ถึงซึ่งความสำเร็จในศิลปะของบุคคลผู้ติดก่อนกรวด บุรุษนั้นนั่ง ณ ภายใต้ไทรย้อยต้นหนึ่ง ใกล้ประตูพระนคร อันพวกเด็กชาวบ้านกล่าวอยู่ว่า “ท่านจงติดก่อนกรวดไปเจาะไปไทรนั้นแสดงรูปช้างแก่พวกเรา แสดงรูปม้าแก่พวกเรา” ก็แสดงรูปทั้งหลายอันพวกเด็กปรารถนาแล้ว ๆ ได้วัตถุมีของเคี้ยวเป็นต้น จากสำนักของพวกเด็กเหล่านั้น ภายหลังวันหนึ่ง พระราชาเสด็จไปยังพระราชอุทยาน เสด็จถึงประเทศนั้น พวกเด็กชวนบุรุษเปลี่ยนไว้ในระหว่างย่านไทรแล้วก็หนีไป เมื่อพระราชาเสด็จเข้าไปยังโคนต้นไม้ในเวลาเที่ยงตรง เงาของช่องส่องต้องพระสรีระ ท้าวเธอทรงดำริว่า “นี่อะไรหนอแล” ทรงตรวจดูในเบื้องบน ทอดพระเนตรเห็นรูปมีรูปช้างเป็นต้น ที่ไปไม้ทั้งหลาย จึงตรัสถามว่า “นี่กรรมของใคร” ทรงสดับว่า “ของบุรุษเปลี่ยน” จึงรับสั่งให้หาบุรุษเปลี่ยนนั้นมาแล้วตรัสว่า “บุโรหิตของเรา ปากกล้านัก เมื่อเราพุดแม่นิดหน่อย ก็พุดเสียมากมายย่อมเบียดเบียนเรา ท่านอาจติดมูลแพะประมาณ ๑ ทะนาน เข้าในปากของบุโรหิตนั้นได้หรือ” บุรุษเปลี่ยนทูลว่า “อาจ พระเจ้าข้า ขอพระองค์จงให้คนนำมูลแพะมา แล้วประทับนั่งภายในม่านกับบุโรหิต ข้าพระองค์จักรู้กรรมที่ควรนำในเรื่องนี้” พระราชาได้ทรงทำเหมือนอย่างนั้น บุรุษเปลี่ยนนอกนี้ให้ทำช่องไว้ที่ม่านด้วยปลายแห่งกรรไกร เมื่อบุโรหิตพุดกับพระราชา พออ้าปาก ก็ติดมูลแพะไปที่ละก้อน ๆ บุโรหิตกลืนมูลแพะที่ปากแล้ว ๆ เมื่อมูลแพะหมด บุรุษเปลี่ยนจึงสั่นม่าน

พระราชาทรงทราบความที่มูลแพะหมดด้วยสัญญาณนั้นแล้ว จึงตรัสว่า “ท่านอาจารย์ เราพุดกับท่านจักไม่อาจเปล่งถ้อยคำได้ ท่านแม็กลิ้นกินมูลแพะประมาณ ๑ ทะนานแล้วยังไม่ถึงความเป็นผู้หนึ่ง เพราะความที่ท่านมีปากกล้านัก” พราหมณ์ถึงความเป็นผู้เกื้อ ตั้งแต่นั้น ไม่อาจเพื่อ

^{๒๒๓} พ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๕๖/๔๗๕-๔๗๖.

จะอ้าปากเจรจากับพระราชาได้ พระราชารับสั่งให้เรียกบุรุษเปลี่ยนมาแล้วตรัสว่า “เราได้รับความสุขเพราะอาศัยท่าน” ทรงพอพระทัยจึงพระราชทานทรัพย์ซื้อหมวด ๘ แห่งวัตถุทั้งทั้งสิ้นแก่เขา ได้พระราชทานบ้านส่วย ๔ ตำบล ในทิศทั้ง ๔ แห่งเมือง อำมาตย์ผู้ปราสอนอรรถธรรมของพระราชาทราบความนั้นแล้ว จึงกล่าวคาถานี้ว่า “ชื่อว่าศิลปะ แม้ชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็ยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ ท่านจงดูเถิด ด้วยการติดตามประสาคนเปลี่ยน บุรุษเปลี่ยนได้บ้านส่วยตั้งอยู่ในทิศทั้ง ๔”

ก็ในสมัยนั้น พระปัจเจกพุทธเจ้าชื่อว่าสุเนตต์ อาศัยพระนครอยู่ในบรรณศาลา บุรุษนั้นเห็นพระปัจเจกพุทธเจ้านั้น ผู้เข้าไปบิณฑบาต ยืนอยู่ทีระหว่างประตูพระนคร จึงคิดว่า “พระปัจเจกพุทธเจ้านี้เป็นผู้ไม่มีมารดาบิดา เมื่อเราติดก่อนกรวดผู้นี้ไม่ต้องมีสินไหม เราจักติดพระปัจเจกพุทธเจ้านี้เพื่อทดลองศิลปะ” แล้วจึงติดก่อนกรวดไปหมายเอาช่องหูข้างขวาของพระปัจเจกพุทธเจ้า ก่อนกรวดเข้าไปโดยช่องหูข้างขวา ทะลุออกโดยช่องหูข้างซ้ายทุกขเวทนาเกิดขึ้นแล้ว พระปัจเจกพุทธเจ้าไม่อาจเที่ยวไปภิกษาได้ จึงไปยังบรรณศาลาโดยอากาศปรินิพพานแล้ว เมื่อพระปัจเจกพุทธเจ้าไม่มา พวกมนุษย์คิดว่า “ความไม่ผาสุกอะไร ๆ จักมี” จึงไปที่บรรณศาลานั้นเห็นท่านปรินิพพานจึงร้องให้คร่ำครวญ แม้บุรุษนั้นเห็นมหาชนไปอยู่ที่ไปที่บรรณศาลานั้น จำพระปัจเจกพุทธเจ้าได้ จึงกล่าวว่า “พระปัจเจกพุทธเจ้าองค์นี้ เมื่อเข้าไปบิณฑบาตพบเราที่หน้าประตู เมื่อเราทดลองศิลปะของตนจึงประหารพระปัจเจกพุทธเจ้าองค์นี้” พวกมนุษย์กล่าวว่า “ได้ยินว่าคนชั่วนี้ ประหารพระปัจเจกพุทธเจ้า พวกท่านจงจับ ๆ” โบายให้บุรุษนั้นถึงความสิ้นชีวิตในที่นั้นเองบุรุษนั้นเกิดใน “อเวจีมหานรก” ใหม้แล้ว トラบเท่าที่แผ่นดินใหญ่นี้หนาขึ้นประมาณ ๑ โยชน์บังเกิดเป็นสัฏฐิภูฏาเปรตที่ยอดเขาศิขุภู ด้วยผลกรรมที่เหลือ^{๒๒๔}

๒. อรรถกถา (ภาษาไทย) พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ภาค ๒ (ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๖) ๑๒. เรื่องสุปปพุทธศากยะ โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

เรื่องสุปปพุทธศากยะ ความว่า พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ นิโครธาราม ทรงปรารภเจ้าศากยะทรงพระนามว่า “สุปปพุทธะ” ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า ถึงจะไปในอากาศก็ไม่พ้น... ถึงจะดำรงไปกลางทะเลก็ไม่พ้น... (น อนตสิกเข น มุททมขณ) เป็นต้น

ดังได้สดับมา พระเจ้าสุปปพุทธะพระองค์นั้น ทรงผูกอาฆาตในพระศาสดาด้วยเหตุ ๒ ประการ คือ (๑) พระสมณโคดมนี้ทั้งลูกสาวออกบวช (๒) ให้ลูกชายบวชแล้วดำรงอยู่ในฐานะแห่งผู้มีเวรต่อลูกชาย วันหนึ่ง ทรงดำริว่า “บัดนี้เราก็จักไม่ให้พระสมณโคดมนี้ไปฉันยังสถานที่นิมนต์” แล้วจึงปิดทางเป็นที่เสด็จไปนั่งเสวยน้ำจันทน์ในระหว่างทาง ลำต้นนั้น เมื่อพระศาสดามีภิกษุสงฆ์ห้อมล้อมเสด็จมาที่นั่น พวกมหาดเล็กทูลท้าวเธอว่า “พระศาสดาเสด็จมาแล้ว” ท้าวเธอตรัสว่า

^{๒๒๔} พ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๕๖/๔๗๘-๔๘๑.

“พวกเราจงล่วงหน้าไปก่อน จงบอกสมณะนั้นว่า “พระสมณโคดมองค์นี้ไม่เป็นใหญ่กว่าเรา เราจักไม่ให้ทางแก่สมณโคดมนั้น” แม้พวกมหาตมะเล็กหูลเหี้ยนแล้ว ๆ เล่า ๆ ก็คงประทับนั่งรับสั่งอย่างนั้นแล พระศาสดาไม่ได้หนทางจากสำนักของพระมาตุละ (ลุง) แล้วจึงเสด็จกลับมาที่นั่น แม่ท้าวเธอก็ส่งจารบุรุษ (คนสอดแนม) ด้วยกำกับว่า “เจ้าจงไปฟังคำของพระสมณโคดมนั้นแล้วกลับมา”

พระศาสดาตรัสว่า “ไม่ให้ทางแก่พระพุทเธเจ้า ทำกรรมหนัก ในวันที่ ๗ แต่วันนี้ ท้าวเธอจักเข้าไปยังแผ่นดิน (ธณีสูป) ณ ที่ใกล้เชิงบันได ในภายใต้ปราสาท

จารบุรุษได้ฟังพระดำรัสแล้ว ไปยังสำนักของของพระเจ้าสุปปพุทธะ พระองค์ตรัสถามว่า “หลานของเราเมื่อกลับไปพูดอะไรบ้าง” จึงกราบทูลตอบตามที่ตนได้ยินมาแล้ว ท้าวเธอได้สดับคำของจารบุรุษแล้วตรัสว่า “บัดนี้โทษในการพูด (พูดผิด) แห่งหลานของเราย่อมไม่มี เธอตรัสคำใด คำนั้นต้องเป็นอย่างนั้นจริง ๆ ที่เดียว แม้เมื่อเป็นเช่นนั้น คราวนี้ เราจักจับผิดเธอด้วยการพูดเท็จ

ท้าวเธอรับสั่งให้พวกมหาตมะเล็กชนเครื่องใช้สอยของพระองค์ออกทั้งหมดไว้บนปสาท ๗ ชั้น ให้ชักบันได ปิดประตู ตั้งคนแข็งแรงประจำที่ประตู ประตูละ ๒ คน ตรัสว่า “ถ้าเราเป็นผู้มุ่งจะลงไปข้างล่างโดยความประมาท พวกเจ้าต้องห้ามเสีย” แล้วประทับนั่งในห้องอันสิริบนพื้นปสาทชั้นที่ ๗

พระศาสดาทรงสดับเรื่องนั้นแล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายพระเจ้าสุปปพุทธะมิใช่จะนั่งบนพื้นปราสาท ต่อให้เหาะขึ้นไปยังเวหา นั่งในอากาศก็ตาม ไปยังสมุทรด้วยเรือก็ตาม เข้าชอกเขากก็ตาม ธรรมดาพระดำรัสของพระพุทเธเจ้าทั้งหลายจะเป็นสองไม่มี ท้าวเธอจักถูกธรณีสูปในสถานที่ที่เราพูดไว้

ในวันที่ ๗ ในเวลาคล้ายกับเวลาพระเจ้าสุปปพุทธะปิดทางภิกษาจารของพระศาสดา ม้ามงคลของพระเจ้าสุปปพุทธะในภายใต้ปสาทคิกคะนอง กระแทกข้างฝานั้น ๆ ท้าวเธอได้สดับเสียงของม้านั้น จึงตรัสถามว่า “นั่นอะไรกัน” มหาตมะเล็กหูลว่า “ม้ามงคลคะนอง พระเจ้าข้า”

ขณะนั้น ท้าวเธอมีพระประสงค์จะจับม้านั้น ได้เสด็จลุกจากที่ประทับไปที่ประตู ประตูทั้งหลายเปิดเองบันไดกลับมาอยู่กับที่ตามเดิม คนแข็งแรงผู้ยืนอยู่ที่ประตูจับท้าวเธอที่พระศอ ผลักให้พระพักตร์เขมาลงไป ประตูทั้ง ๗ ชั้นเปิดเอง ขณะนั้น มหาปฐพีแตกแยกออกคอยรับพระเจ้าสุปปพุทธะนั้นใกล้เชิงบันไดที่ภายใต้ปสาทนั่นเอง ท้าวเธอไปบังเกิดใน “อเวจีมหานรก” ^{๒๒๕}

๓. อรรถกถา (ภาษาไทย) พระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ภาค ๒ (ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๖) ๖. เรื่องพระนางมัลลิกา โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

^{๒๒๕} ชุ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๑๐๖/๔๑-๔๔.

เรื่องพระนางมัลลิกา ความว่า พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ ณ พระเชตวัน ทรงปรารภ พระนางมัลลิกาเทวีว่า ราชรถอันวิจิตรงดงามยังชำรุดได้... (ชีรนติ เว ราชรถา สุจิตตา) เป็นต้น

ได้ยินว่า วันหนึ่ง พระนางมัลลิกาเทวี เสด็จเข้าไปยังคุ้มสำหรับสงฆ์ทรงชำระพระโอษฐ์แล้ว ทรงน้อมพระศรีระลง ปรารภเพื่อชำระพระขม มีสุนัขตัวโปรด เข้าไปพร้อมกับพระนาง มั่นเห็นพระนางน้อมลงเช่นนั้น จึงเริ่มทำอสังกรรมสันถวะ พระนางยินดีสัมผัสของมั่น พระราชา ทอดพระเนตรทางพระแกลในปราสาทชั้นบน ทรงเห็นกิริยานั้น ในเวลาพระนางเสด็จมาจากคุ้มน้ำ นั้น จึงตรัสว่า “หญิงถ้อย จงฉิบหาย เพราะเหตุไร เจ้าจึงได้ทำกรรมเห็นปานนี้”

ในอรรถนิธานนั้น การบริจาคที่ทรงทำในวันหนึ่ง มีค่าถึงทรัพย์ ๑๔ โกฏิ ก็เสวตฉัตร บัลลังก์ประทับนั่ง เจริญบาตร ตั้งสำหรับรองพระบาทของพระตถาคตทั้ง ๔ อย่างนี้ มีค่านับได้ ในเวลาสิ้นพระชนม์ พระนางมัลลิกาเทวีนั้นมิได้ทรงนึกถึงการบริจาคใหญ่ ทรงระลึกถึงกรรมอันลามก นั้นอย่างเดียว สิ้นพระชนม์แล้วบังเกิดใน “อเวจีมหานรก” ก็พระนางมัลลิกาเทวีนั้นได้เป็นผู้โปรด ปรานของพระราชาอย่างยิ่ง^{๒๒๖}

๒.๕ สรุปการศึกษาเรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑. นิยามศัพท์และความหมาย

นิยามศัพท์และความหมายของ “นรก” ตามพจนานุกรม คำว่า “นรก” หมายถึง ผลที่น่าปรารถนา, นรก ชื่อว่านิรยะ เพราะปราศจากผลที่น่าปรารถนานั้น หรือนรกเป็นสถานที่มีการไปอัน น่าตำหนิ ชื่อว่านิรยะ นรky่อมปรากฏ เพราะกรรมอันเกิดจากโลภะ เกิดจากโทสะ และเกิดจากโมหะ , นรกที่มีการไปไม่ดี ชื่อว่าทุกคติทุกติไม่มีแก่ท่าน สุตติเท่านั้นเป็นที่หวังของท่าน, และนรกที่นำเอาคน บาปไป ชื่อว่านรกะ

๒. ประเภทของนรก

ประเภทของนรก มี ๔ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ๑. มหานรก ๘ ขุม ๒. อสุสุทนรก ๑๒๘ ขุม ๓. ยมโลกิยนรก ๔๐ ขุม ๔. โลกัณตนะนรก

๓. เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก

เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก มี ๓ ปิฎก คือ ๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัย ปิฎก ๒. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ๓. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระอภิธรรมปิฎก เรื่อง นรกที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก มี ๑. เรื่องนรกที่ปรากฏในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ปาราชิกกัณฐ์) ปาราชิกสิกขาบทที่ ๓ “วินิตวัตถุ” เรื่องพรรณนารก ๓ เรื่อง เป็นต้น

^{๒๒๖} พ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๑๒๓/๑๑๐-๑๑๒.

๔. เรื่องนรกที่ปรากฏในคัมภีร์อรรถกถา

ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาในกายต่าง ๆ ได้อธิบายเรื่อง “นรก” ไว้ในแง่มุมต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ มีดังต่อไปนี้ ๑. อรรถกถา (ภาษาไทย) พระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย นิทานวัคค-ชั้น ธวาวักควิณณา สารัตถ์ปกาสินี ภาค ๒ (ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๓) ๘. ลักษณะสังยุต ๑. ปฐมวรรค หมวดที่ ๑. เรื่องที่ ๑. อภิรัฐุตตวิณณา พรรณนาพระสูตรด้วยเปรตมีแต่โครงกระดูก เป็นต้น